

Talouden tasapainottamis- työryhmän loppuraportti

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI
TALOUSJOHTAJA TAPANI HÄMÄLÄINEN

Sisällysluettelo

1.	Johdanto ja tasapainottamiset perusteet.....	3
2.	Tasapainottamistyön organisointi	3
3.	Taloudellinen tilanne	4
4.	Taloussuunnitelma (ilman tasapainottamistoimenpiteitä)	6
5.	Talouden tasapainottamistoimenpiteet	6
6.	Taloussuunnitelma (työryhmän esittämien tasapainottamistoimenpiteiden jälkeen)	8
7.	Toimenpiteiden vaikutusten arviointi	8
8.	Yhteenveto ja johtopäätökset	9
9.	Kaupunkirakenne/Kaupunkirakennepalvelut ja ruokapalvelut.....	10
10.	Kaupunkirakenne/Ympäristötoimi	14
11.	Kulttuuri- ja liikuntatoimi	18
12.	Opetus- ja kasvatustoimi	33
13.	Keskushallinto / Elinvoimayksikkö	51
14.	Keskushallinto / Hallintopalvelut	54
15.	Keskushallinto / Henkilöstöpalvelut	63
16.	Keskushallinto / Maankäyttöpalvelut	76
17.	Keskushallinto / Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut.....	81
18.	Tasapainottamissuunnitelma.....	86
19.	Tulojen lisääminen (veroperustemuutokset, joita ei ole huomioitu tasapainottamissuunnitelmassa)	88

1. Johdanto ja tasapainottamiset perusteet

Äänekosken kaupungin talouden tasapainottamistyö käynnistettiin vastauksena kaupungin toimintaympäristön rakenteellisiin ja taloudellisiin muutoksiin sekä ennakoituun rahoitusase-
man heikkenemiseen tulevina vuosina. Keskeisiä tasapainottamistyön käynnistämiseen vai-
kuttaneita tekijöitä olivat:

- toimintamenojen kasvu suhteessa tulo-rahoituksen kehitykseen
- investointitason nousu ja sen vaikutus lainamäärään ja rahoituskuluihin
- verorahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän epävarmuudet
- palvelutarpeiden muutokset väestörakenteen kehityksen seurauksena

Tasapainottamistyön tavoitteena oli tunnistaa ja valmistella rakenteellisia, toiminnallisia ja taloudellisia toimenpiteitä, joilla kaupungin talous saatetaan kestäväälle ja tasapainoiselle uralle sekä lyhyellä että keskipitkällä aikavälillä. Työn lähtökohtana oli, että toimenpiteet kohdistuvat sekä menojen hillintään että tulojen vahvistamiseen ilman, että lakisääteisten palveluiden järjestämiskyky vaarantuu.

Tasapainottamistyö ajoittui ajanjaksolle loppuvuodesta 2025 keväeseen 2026, ja sen loppu-
tuloksena koottiin tämä loppuraportti sekä erillinen päätöksentekoon etenevä tasapainotta-
misohjelma.

2. Tasapainottamistyön organisointi

Ohjausryhmä

Talouden tasapainottamistyötä ohjasi erikseen nimetty ohjausryhmä, jonka tehtävänä oli:

- linjata tasapainottamistyön eteneminen ja painopisteet
- seurata valmistelun kokonaisuutta
- varmistaa työn kytkeytyminen kaupungin strategiaan ja talousarvioprosesseihin
- hyväksyä loppuraportti ja esittää se edelleen kaupunginhallituksen ja -valtuuston kä-
siteltäväksi

Ohjausryhmässä olivat seuraavat jäsenet:

- Matti Tuononen, kaupunginjohtaja (ohjausryhmän vetäjä)
- Tapani Hämäläinen, talousjohtaja
- Henriikka Mäkelä, hallintopäällikkö
- Suvi Kallioinen, viestintäpäällikkö
- Kari Kiiskinen, kaupunginhallituksen puheenjohtaja
- Hanna Gore, henkilöstöpäällikkö
- Johanna Vertainen, kaupunginhallituksen 2. varapuheenjohtaja
- Matti Tiusanen, kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtaja
- Tommi Lunttila, valtuuston puheenjohtaja

Talouden tasapainottamistyöryhmä

Varsinainen valmistelutyö toteutettiin poikkihallinnollisessa talouden tasapainottamistyöryhmässä. Työryhmän tehtävänä oli:

- analysoida talouden nykytila ja kehitysnäkymät
- tunnistaa menojen kasvua ja rakenteellisia kustannusajureita
- valmistella konkreettisia tasapainottamistoimenpiteitä toimialoittain
- arvioida toimenpiteiden taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia

Työryhmä kokoontui useaan otteeseen valmistelujakson aikana ja sen jäseninä toimivat kaupungin keskeiset viranhaltijat eri toimialoilta.

Työryhmän kokoonpanoon kuuluivat mm.:

- Tapani Hämäläinen, talousjohtaja (työryhmän vetäjä)
- Henriikka Mäkelä, hallintopäällikkö
- Tommi Rautjärvi, tekninen johtaja
- Juha Karkkainen, tietohallintopäällikkö
- Niina Rautanen, opetus- ja kasvatustalouden johtaja
- Paula Kemppainen, kulttuuri- ja liikuntajohtaja
- Sari Åkerlund, elinvoimajohtaja
- Hanna Ahonen, ympäristöpäällikkö
- Nina Marjoniemi, kaavoituspäällikkö
- Leena Hoppo, varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija
- Eija Kajakulma, pääluottamusmies JHL 608
- Raija Sällinen, ruokapalvelupäällikkö
- Hanna Gore, henkilöstöpäällikkö

Työryhmän työskentelyä täydennettiin erillisillä valmistelu- ja viimeistelykokouksilla, joissa keskityttiin erityisesti toimenpiteiden taloudelliseen tarkentamiseen ja raportin viimeistelyyn.

3. Taloudellinen tilanne

1 000 €	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Toimintatulot (u+s)	25 318	28 102	23 934	25 253	23 364	26 759	26 456	17 087	17 505	17 723
Toimintamenot (u+s)	-133 950	-134 991	-134 440	-137 355	-140 629	-148 056	-158 315	-67 109	-66 379	-68 714
Toimintakate	-108 632	-106 874	-110 502	-112 060	-117 254	-121 281	-131 859	-50 022	-48 874	-50 991
Verotulot	74 434	76 696	75 054	73 572	74 847	81 295	79 489	45 953	48 126	45 427
Valtionosuudet	44 484	44 660	43 160	42 963	51 751	49 850	52 253	15 594	10 139	11 394
Rahoitustulot ja -menot	2 468	1 678	1 819	1 738	1 733	1 158	338	2 248	1 649	1 451
Vuosikate	12 765	16 160	9 530	6 212	11 076	11 022	221	13 773	11 040	7 280
Poistot	-6 988	-8 580	-8 840	-7 152	-8 599	-8 953	-8 241	-9 216	-8 286	-8 175
Tilikauden yli- / alijäämä	5 797	7 600	610	-920	2 491	2 083	-8 006	4 571	2 685	-881
Kertynyt yli- / alijäämä	261	7 860	8 470	7 550	10 042	11 012	3 006	7 577	10 262	9 381
Vero-%	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	21,5	8,86	9,4	9,4
Lainakanta	72 004	68 288	64 572	78 224	74 135	71 257	73 312	73 168	65 924	65 980
Nettoinvestoinnit	6 264	4 815	10 754	14 716	8 393	7 818	12 359	6 037	2 610	9 608

Äänekosken kaupungin vuoden 2025 tilikauden tulos oli 0,9 milj. euroa alijäämäinen ja kaupungilla on taseessa kertynyttä ylijäämää 9,4 milj. euroa vuoden 2025 lopussa.

Vuoden 2026 alkuperäinen talousarvio on 3,5 milj. euroa negatiivinen. Talousarvion vahvistamisen jälkeen saadun valtionosuuspäätöksen mukaan valtionosuuksien määrä on 0,8 milj. euroa pienempi kuin alkuperäisessä talousarviossa. Vuonna 2026 on myönnetty 250 000 euron lisämääräraha rakennuksen purkukustannuksiin. Muutos jälkeen vuoden 2026 talousarvio on 4,6 milj. euroa alijäämäinen.

Työttömyysaste oli maaliskuun lopussa 16,5 % ja työttömänä oli 1 263 henkilöä. Vuoden 2026 talousarvioon on varattu 2,4 milj. euroa työttömyysetuuksien rahoitukseen. Maaliskuun lopussa työttömyysetuuksien rahoitukseen on käytetty 0,8 milj. euroa (tot. 31,9 %). Joulukuun 2025 työttömyysturvaennusteen mukaan kaupungin osuus olisi noin 3,0 milj. euroa vuonna 2026.

Lainojen määrä oli 66,0 milj. euroa vuoden 2025 lopussa ja leasingvuokravastuita oli 59,7 milj. euroa. Leasingvuokrat on sidottu pääosin kuuden kuukauden Euriboriin, joten korkotason noustessa korkokulut kasvavat merkittävästi.

Kuntalain mukaan kunnan talouden on oltava tasapainossa neljän vuoden suunnittelukauden aikana. Jos kunnan taseeseen kertyy alijäämää, se on katettava viimeistään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta. Mikäli tasapaino ei toteudu, kunnan on laadittava konkreettinen toimenpideohjelma taloutensa korjaamiseksi. Jos alijäämää ei saada kuitattua määräajassa, kunta voi päätyä valtion valvomaan arviointimenettelyyn.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää määräajassa (yleensä 4 vuotta) tai kunnan konsernitaseeseen on kertynyt alijäämää viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa asukasta kohden tai neljä säädettyä raja-arvoa on täyttynyt kahtena vuotena peräkkäin.

Äänekosken kaupungilla ei ole kattamatonta alijäämää. Kertynyttä ylijäämää oli tilikauden 2025 lopussa 9,4 miljoonaa euroa. Kunnan konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää 665 euroa asukasta kohden.

Kaupungin ja konsernin vuoden 2024 talouden tunnusluvuista yksikään ei ole täyttänyt lain mukaisia arviointikriteeristön raja-arvoja. Vuoden 2025 tilinpäätöslukujen perusteella konsernin vuosikatteen ja suunnitelmapoistojen suhde oli 69,8 %, joten säädetty 80 %:n raja-arvo alittuu. Lisäksi konsernin laskennallinen lainanhoitokate jää säädetyn 0,8 raja-arvon alapuolelle ollen 0,67. Konsernin lainojen ja vuokravastuiden määrää ei voida tässä vaiheessa arvioida, koska kaikkien kuntien lainojen ja vuokravastuiden määrä ei ole käytettävissä asiakirjaa laadittaessa.

4. Taloussuunnitelma (ilman tasapainottamistoimenpiteitä)

	TP2025	TA + muutos 2026	TA2027 henkilöstömenojen korotus 3,87 %	TA2027 henkilöstömenot yhteensä	TA2027 Indeksikorotus 1,9 %	TA2027 muut yhteensä	TA2027 kehys	TS2028	TS2029
Tarkastus	-64 924	-62 000	-878	-23 578	-747	-40 047	-63 625	-64 556	-65 565
Kaupunginhallitus	-10 151 042	-11 262 950	-172 258	-4 623 358	-132 275	-7 094 125	-11 717 483	-11 873 245	-12 047 444
Työllisyysaluelautakunta			0	0	0	0	0	0	0
Opetus ja kasvat	-27 763 672	-28 858 600	-867 495	-23 283 395	-125 831	-6 748 531	-30 031 927	-30 852 486	-31 533 443
Kulttuuri ja liikunta	-3 990 983	-3 970 900	-102 249	-2 744 349	-25 247	-1 354 047	-4 098 396	-4 853 623	-4 723 231
Kaupunkirakenne	-8 344 808	-9 873 850	-93 844	-2 518 744	-140 346	-7 526 996	-10 045 740	-10 154 454	-10 343 547
Ympäristö	-675 950	-801 910	-16 161	-433 761	-7 302	-391 612	-825 373	-827 754	-828 928
Toimintakate	-50 991 379	-54 830 210	-1 252 885	-33 627 185	-431 749	-23 155 359	-56 782 544	-57 634 282	-58 498 796
Verotulot	45 427 019	47 140 600					47 293 543	48 154 054	49 260 033
Valtionosuudet	11 393 591	9 860 900					12 044 673	12 863 307	13 464 640
Rahoiustulot ja -menot									
Korkotulot	671 720	650 000					650 000	650 000	650 000
Muut rahoitustulot	1 718 792	1 700 000					1 700 000	1 700 000	1 700 000
Korkomenot	-935 459	-850 000					-900 000	-900 000	-900 000
Muut rahoitusmenot	-3 829								
Vuosikate	7 280 455	3 671 290					4 005 672	4 833 079	5 675 877
Poistot ja arvonalentumiset	-8 174 957	-8 290 000					-8 500 000	-8 500 000	-8 300 000
Varausten ja rahastojen muutos	13 908								
Tilikauden tulos	-880 594	-4 618 710					-4 494 328	-3 666 921	-2 624 123

Valtionosuuksien arvioinnissa ei ole huomioitu kevään kehysriihen vaikutuksia. On hyvin todennäköistä, että valtionosuuksien määrä pienenee tarkennettujen laskelmien jälkeen.

5. Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Talouden tasapainottamistyössä tunnistetut toimenpiteet kohdistuvat sekä kaupungin toimintamenojen hallintaan että tulopohjan vahvistamiseen. Toimenpiteiden valmistelussa arvioitiin taloudellisten vaikutusten lisäksi myös toiminnalliset, palvelulliset ja pitkän aikavälin rakenteelliset vaikutukset.

Toimenpiteet on ryhmitelty seuraaviin pääkokonaisuuksiin:

- menojen hallinta ja sopeuttaminen
- rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset
- investointien ja omaisuuden hallinta
- tulojen ja rahoitusaseman vahvistaminen

Menojen hallinta ja sopeuttaminen

Menopuolen toimenpiteet kohdistuvat erityisesti toimintamenojen kasvu-uran hillintään. Keskeisiä tunnistettuja keinoja ovat:

- toimintamenojen kokonaiskasvun rajoittaminen kaikilla toimialoilla
- henkilöstömenojen ohjaus, sisältäen rekrytointien kriittisen tarkastelun, sijaisten käytön yhtenäistämisen sekä työprosessien tehostamisen
- hankintojen ja sopimusten systemaattinen tarkastelu sekä kilpailuttamisen ja keskitämisen tehostaminen
- tilakustannusten hallinta vähentämällä vajaakäyttöisiä tiloja ja tehostamalla tilojen monikäyttöä

Toimenpiteillä pyritään varmistamaan, että kaupungin perustoiminta sopeutuu realistisesti käytettävissä olevaan rahoitukseen ilman äkillisiä tai hallitsemattomia sopeutustoimia.

Rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset

Rakenteelliset toimenpiteet kohdistuvat palvelujen järjestämistapoihin ja toimintamalleihin. Tasapainottamistyössä tarkasteltiin erityisesti:

- palveluverkkojen rakennetta ja palvelujen saavutettavuutta
- mahdollisuuksia palvelujen keskittämiseen tai yhdistämiseen
- toimintaprosessien digitalisointia ja automatisointia
- yhteistyön lisäämistä muiden kuntien, hyvinvointialueen ja yksityisen sektorin kanssa

Rakenteellisilla ratkaisuilla tavoitellaan pysyviä kustannusvaikutuksia sekä toimintavarmuuden ja kustannusvaikuttavuuden paranemista pitkällä aikavälillä.

Investointien ja omaisuuden hallinta

Investointien osalta tasapainottamistyössä painotettiin investointitason kokonaisarviointia suhteessa kaupungin rahoituskykyyn. Keskeisiä linjauksia ovat:

- investointien priorisointi ja ajoittaminen kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukaisesti
- uusien investointien kriittinen arviointi ja painopisteen siirtäminen korvaaviin investointeihin
- kaupungin kiinteistöomaisuuden kokonaisarviointi, mukaan lukien myynti- ja purkumahdollisuudet

Tavoitteena on hillitä lainakannan kasvua ja rahoituskustannuksia sekä parantaa kaupungin taseasemaa.

Tulojen ja rahoitusaseman vahvistaminen

Tasapainottamistyössä tarkasteltiin myös tulojen kehittämiseen liittyviä mahdollisuuksia. Tunnistettuja keinoja ovat muun muassa:

- tonttimyynnin ja maankäyttöön liittyvien sopimusten tehostaminen
- palvelumaksujen ja taksojen ajantasaisuuden arviointi
- ulkopuolisen rahoituksen, hankerahoituksen ja valtionavustusten hyödyntäminen
- elinkeinopolitiikan ja yritystoiminnan edellytysten vahvistaminen pitkän aikavälin veropohjan turvaamiseksi

6. Taloussuunnitelma (työryhmän esittämien tasapainottamistoimenpiteiden jälkeen)

	TP2025	TA + muutos 2026	TA2027 henkilöstömenojen korotus 3,87 %	TA2027 henkilöstömenot yhteensä	TA2027 Indekskorotus 1,9 %	TA2027 muut yhteensä	TA2027 kehys	TS2028	TS2029
Tarkastus	-64 924	-62 000	-878	-23 578	-732	-39 282	-62 861		
Kaupunginhallitus	-10 151 042	-11 262 950	-161 847	-4 343 947	-127 764	-6 852 164	-11 196 111		
Työllisyysaluelautakunta			0	0	0	0	0		
Opetus ja kasvat	-27 763 672	-28 858 600	-835 363	-22 420 963	-123 833	-6 641 373	-29 062 336		
Kulttuuri ja liikunta	-3 990 983	-3 970 900	-102 017	-2 738 117	-23 243	-1 246 553	-3 984 670		
Kaupunkirakenne	-8 344 808	-9 873 850	-91 909	-2 466 809	-131 809	-7 069 139	-9 535 948		
Ympäristö	-675 950	-801 910	-15 913	-427 113	-6 770	-363 080	-790 193		
Toimintakate	-50 991 379	-54 830 210	-1 207 928	-32 420 528	-414 151	-22 211 591	-54 632 119	-54 835 571	-55 686 075
Verotulot	45 427 019	47 140 600					47 293 543	48 154 054	49 260 033
Valtionsuudet	11 393 591	9 860 900					12 044 673	12 863 307	13 464 640
Rahoitustulot ja -menot									
Korkotulot	671 720	650 000					650 000	650 000	650 000
Muut rahoitustulot	1 718 792	1 700 000					1 700 000	1 700 000	1 700 000
Korkomenot	-935 459	-850 000					-900 000	-900 000	-900 000
Muut rahoitusmenot	-3 829								
Vuosikate	7 280 455	3 671 290					6 156 097	7 631 790	8 488 598
Poistot ja arvonalentumiset	-8 174 957	-8 290 000					-8 500 000	-8 500 000	-8 300 000
Varausten ja rahastojen muutos	13 908								
Tilikauden tulos	-880 594	-4 618 710					-2 343 903	-868 210	188 598

Yhteenveto tasapainottamistoimenpiteistä lautakunnittain:

Toimiala	Lautakunta	2026 säästö	2027	2028	2029
Keskushallinto	Tarkastuslautakunta	750		-750	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	235 850	278 600	37 150	34 000
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	210 060	725 400	439 740	479 300
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	15 190	96 300	-15 190	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	110 420	372 100	89 280	-5 000
Kaupunkirakenne	Ympäristölaikunta	4 200	30 200	-4 200	
Koko kaupunki	Kaikki		70 000		89 000
Yhteensä		576 470	1 502 600	616 030	597 300

7. Toimenpiteiden vaikutusten arviointi

Taloudelliset vaikutukset

Tasapainottamistoimenpiteiden arvioidaan parantavan kaupungin vuosikatetta ja rahoitusasemaa vaiheittain. Menojen kasvun hillitseminen yhdistettynä investointitason hallintaan vahvistaa kaupungin kykyä rahoittaa toimintaansa tulorahoituksella sekä pienentää lainatarvetta keskipitkällä aikavälillä.

Taloudelliset vaikutukset realisoituvat osin välittömästi ja osin pidemmällä aikavälillä, erityisesti rakenteellisten toimenpiteiden osalta.

Toiminnalliset ja palveluvaikutukset

Toimenpiteiden valmistelussa on kiinnitetty huomiota siihen, että lakisäätteiset palvelut turvataan kaikissa tilanteissa. Osa toimenpiteistä edellyttää toimintatapojen muutoksia, jotka voivat vaikuttaa palvelujen tuottamistapoihin, mutta niiden tavoitteena on parantaa palvelujen kustannusvaikuttavuutta ja toiminnan sujuvuutta.

Vaikutukset henkilöstöön

Henkilöstöön kohdistuvat vaikutukset painottuvat toimintatapojen ja työprosessien

muutoksiin. Toimenpiteissä pyritään henkilöstömenojen hallintaan ensisijaisesti ennakoivilla ja rakenteellisilla keinoilla. Mahdolliset muutokset toteutetaan hallitusti ja kaupungin henkilöstöpolitiikan periaatteita noudattaen.

Kokonaisvaikutukset ja riskit

Tasapainottamistoimenpiteiden kokonaisvaikutuksen arvioidaan vahvistavan kaupungin taloudellista kestävyyttä sekä parantavan ennakoitavuutta tulevissa talousarviokierroksissa. Keskeisiä tunnistettuja riskejä ovat toimintaympäristön muutokset, rahoitusjärjestelmään liittyvät epävarmuudet sekä palvelutarpeiden ennakoimattomat muutokset. Riskien hallinta edellyttää toimenpiteiden systemaattista seurantaa ja tarvittaessa jatkotoimien valmistelua osana normaalia talousohjausta.

8. Yhteenveto ja johtopäätökset

Äänekosken kaupungin talouden tasapainottamistyö on toteutettu suunnitelmallisesti ja poik-kihallinnollisesti, tavoitteena varmistaa kaupungin taloudellinen kestävyys ja toimintakyky muuttuvassa toimintaympäristössä. Työssä on tunnistettu keskeiset talouden tasapainoa heikentävät tekijät sekä valmisteltu toimenpiteitä, joilla kaupungin menojen ja tulojen kehitystä voidaan ohjata hallitusti tulevina vuosina.

Tasapainottamistyön keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, että kaupungin talouden tasapainottaminen edellyttää samanaikaisesti useita toimenpiteitä. Yksittäiset ratkaisut eivät ole riittäviä, vaan talouden kestävyuden varmistaminen edellyttää menojen kasvun hillintää, rakenteellisia uudistuksia, investointitason hallintaa sekä tulopohjan pitkäjänteistä kehittämistä.

Valmistellut toimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, joka tukee kaupungin strategisia tavoitteita ja kytkeytyy osaksi vuosittaista talousarvio- ja taloussuunnitteluprosessia. Osa toimenpiteistä tuottaa vaikutuksia lyhyellä aikavälillä, kun taas merkittävä osa vaikutuksista realisoituu vasta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä rakenteellisten muutosten edetessä.

Tasapainottamistyössä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että kaupungin lakisääteiset palvelut voidaan turvata ja että muutokset toteutetaan hallitusti. Henkilöstöä koskevat vaikutukset pyritään ensisijaisesti toteuttamaan ennakoivin ja rakenteellisin keinoin, osana normaalia toiminnan kehittämistä.

Työn yhteydessä tunnistettiin myös useita talouteen ja toimintaympäristöön liittyviä epävarmuustekijöitä. Näistä keskeisimpiä ovat verorahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän ennakoitavuus, palvelutarpeiden kehitys sekä yleinen taloudellinen toimintaympäristö. Näiden riskien hallinta edellyttää jatkuvaa seurantaa ja valmiutta tarkistaa toimenpiteitä tarvittaessa.

Talouden tasapainottamistyö ei siten ole kertaluonteinen hanke, vaan osa jatkuvaa talouden ja toiminnan ohjausta. Loppuraportti ja siihen sisältyvät toimenpiteet muodostavat perustan päätöksenteolle sekä jatkovalmistelulle kaupunginhallituksessa ja kaupunginvaltuustossa. Tasapainottamistyön onnistuminen edellyttää, että päätetyt toimenpiteet viedään johdonmukaisesti käytäntöön ja niiden vaikutuksia seurataan osana normaalia talouden seurantaa ja raportointia.

9. Kaupunkirakenne/Kaupunkirakennepalvelut ja ruokapalvelut

Kaupunkirakennelautakunnan talouden tasapainottaminen vuonna 2026-vaikutukset vuoteen 2030 asti.

Laatija: Tommi Rautjärvi

Valmistelutyöryhmässä: Riitta Ilmasti, Jukka Karppinen, Raija Sällinen

Nykytilan kuvaus

Kaupunkirakennepalveluiden toiminta-ajatuksena on tuottaa laadukkaat, turvalliset ja terveelliset tilat kustannustehokkaasti, sekä varmistaa kaupungin kiinteistöomaisuuden arvon säilyminen. Lisäksi kaupunkirakennepalvelut vastaavaa katujen, puistojen, uimarantojen ja satamien suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta.

Toimialan palvelutaso käsittää kiinteistöjen hallinnan, katuverkon, viheralueet, yleiset alueet sekä uimarannat ja venepaikat. Tukipalvelut tuotetaan strategisen kumppanuuden avulla kustannustehokkaasti.

Ruokapalvelut tuottavat lakisääteisiä, ravitsemussuositusten mukaisia aterioita pääosin kotimaisista raaka-aineista. Viime vuosina on keskitetty toimintaa kaupungin omiin tiloihin ja purettu tyhjillään olleita rakennuksia, mikä on vähentänyt kokonaiskuluja ja lämmitettävää kerrosalaa. Muutokset ovat koskeneet päiväkotien ja koulujen toiminnan yhdistämisiä sekä yksikköjen lakkautuksia, joilla on sopeutettu palveluverkkoa muuttuviin tarpeisiin. Ruokapalveluissa on panostettu lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä kestävään kehitykseen.

Taloudellinen nykytilan arvio 2025-2026

Menokehityksen osalta keskeisiä tekijöitä ovat henkilöstö, ostopalvelut, tilakulut sekä muut toimintamenot. Lisäksi energiakustannukset ja kiinteistöjen ylläpito muodostavat merkittävän osan menoista. Tilinpäätöksen perusteella vuosi 2025 tulee toteutumaan muutettua talousarviota paremmin. Suurimmat säästöt syntyivät kiinteistöjen energiakustannuksista. Lisäksi säästöjä syntyi leasingvuokrasta. Kuluvan vuoden 2026 talousarvioon on myönnetty lisämääräraha 250 000 € vanhan poistetun nuorisotila Spotin purkamiseksi.

Kustannusrakenteen analyysi

Kustannuspaikoista on tunnistettu ne, joissa kulut ovat kasvaneet yli 5 % ilman toiminnallista perustetta. Tilojen käyttöasteet ja tilakustannukset vaativat edelleen arviointia, erityisesti iltakäytön osalta. Merkittävien sopimusten päätyminen vuosina 2026-2027 (esim. sähkösovimukset) tarjoaa neuvotteluvaraa ja mahdollisuuden yhteishankintojen arviointiin. Tilahallinnan työ on käynnissä, ja tyhjät kiinteistöt on kartoitettu. Liittyminen Skenarios- tilahallintajärjestelmän piiriin tulee auttamaan tilojen kustannusrakenteen ymmärtämisessä ja hallinnassa.

Taloudelliset haasteet ja analyysi

Toiminnalliset, rakenteelliset ja taloudelliset paineet ovat kasvaneet. Henkilöstöressurssien riittävyys ja investointitarpeet, kuten korjausvelan hallinta ja materiaalien saatavuus,

muodostavat keskeiset haasteet. Lisäksi hyvinvointialueen muutokset voivat tuoda lisäpainetta talouden hallintaan. Myytävien rakennuksien kautta vähentyvät vuokratuotot huonontavat tulosta. Lisäksi sotekiinteistöjen yhtiöittäminen ja jäähallin siirtyminen kaupungin omistukseen lisäävät epävarmuutta budjetoinnin onnistumisessa. Kiinteistöhoitoyhtiön säästötoimet voivat jatkossa laskea palvelutasoa.

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

Yleisen käytännön mukaan toimialalle arvioidaan 2-4 % säästöpotentiaali. Tämän arvion mukaisesti tavoitteeksi toimiala on yhteisesti asettanut 3 %, joka tarkoittaa n. 300 000 €:n säästötavoitetta (budjetti n.10,3 milj. € = 300 000 €). Tavoite saavutettavissa vuoteen 2030 mennessä, 100 000 €/ vuosi.

Palveluverkko ja tilankäytön tehostamisen säästöpotentiaali

Yksiköiden käyttöasteita tarkastellaan, erityisesti matalan käyttöasteen ja korkean kustannustason osalta. Tilahallinnan työ etenee, ja tyhjät kiinteistöt on tunnistettu. Yhdistämis-, siirto- ja lakkauttamismahdollisuuksia selvitetään palveluverkkosuunnitelman pohjalta. Kiinteistöjen optimointi (myynti, vuokraus, purkaminen) jatkuu.

Palveluverkon muutokset sisältävät kaupunkirakennepalveluiden säästöpotentiaalin:

- Palveluverkon tiivistäminen: 1.8.2027 alkaen (Katvela)
- Palveluverkon tiivistäminen: 1.8.2028 alkaen (Karhunlähteen pikkutalo)
- Palveluverkon tiivistäminen: 1.8.2029 alkaen (Honkola ja Hietama)
- Säästöpotentiaali yhteensä 204 000 € vuosina 2027-2030.

Henkilöstömuutokset

- Nykyinen henkilöstön määrä, rakenne ja osaamisprofiili ovat keskeisiä kaupungin strategisten tavoitteiden kannalta. Henkilöstön määrä tulee sopeuttaa toimintaympäristön muutosten mukaiseksi, huomioiden tulevaisuuden tarpeet. Lähtökohtaisesti kaupunkirakennepalveluiden henkilöstöä ei voida pienentää, koska konsulttipalveluiden vähentäminen lisää työmäärää.
- Osaamisen kehittäminen, rekrytointitarpeet sekä henkilöstön hyvinvoinnin tukeminen tulee nostaa kehityskohteiksi. Näillä toimilla vahvistetaan kaupunkirakenteen toiminnan laatua ja tehokkuutta.
- Avoimen viestinnän ja yhteistyön merkitys henkilöstön ja eri toimialojen välillä on olennainen, jotta kaupunkirakenteen kehittäminen etenee yhteisten tavoitteiden mukaisesti.
- Säästö henkilöstömenoista vuosille 2027 ja 2028 on kaupunkirakennepalveluiden osalta 67 000 € ja ruokapalveluiden osalta vuosina 2026-2029 160 000 €, joka huomioidaan opetus ja kasvatuksen toimialalla.

Tulojen lisääminen

Maksuja ja taksoja tarkistetaan mukaan lukien viranhaltijapäätösten maksullisuus (esim. ta-
pahtuma- ja sijoitusluvut). Lisäksi uusia tulonlähteitä etsitään yritysyritysteistyön, hankkeiden

ja ulkopuolisen rahoituksen kautta. Kuntien välinen yhteistyö ja mahdollinen kiertotalouspuisto voivat tuoda lisätuloja. Keinoja saattaisivat olla esim.:

- Palvelumaksujen ja tilamaksujen päivittäminen.
- Vuokrien hinnan korotukset.
- Kunnan omistamien kiinteistöjen myynti tai vuokraus.
- Hankkeiden ja investointien rahoituksen hakeminen.

Ehdotetut merkittävimmät toimenpiteet vuosina 2027-2030

- Palvelusopimusten tarkastelu 1,9 % (ei indeksikorotusta), säästö 107 100 € vuodelle 2027.
- Energiaseurantaan liittyvien sopimusten modifiointi: Säästö 40 000 €/ 2027, energiainsinöörin työmäärä kasvaa, ei vaikutusta kuntalaisiin.
- Energiasäästötoimenpiteet: Säästö 100 000 € vuonna 2026, 120 000 € v. 2027, 30 000 € v. 2028, 20 000 € v. 2029 ja 10 000 € v. 2030, ei vaikutusta palveluihin tai henkilöstöön.
- Sähkön reservimarkkinat (vuodet 2027=>), säästöt selvityksessä ja konkretisoituvat eri vuosien aikana.
- Tulojen lisääminen. Tarkentuu myöhemmin.
- Ruokapalvelut: Vuosina 2026-2029 säästö henkilöstömenoissa on 160 000 € ja vuonna 2027 materiaalikuluissa säästöä on 40 000 €. Säästöt on huomioitu opetuksen ja kasvatuksen toimialalla.
- Kaupunkirakennepalvelut: Säästö henkilöstömenoissa 67 000 € vuosina 2027-2028=> rekrytointijarru
- Palveluverkkomuutokset: Säästö 204 000 € vuosina 2027-2030.

Vastuualue	Säästö- tai kehityskohde	pysyvä/tilapäinen	2026 säästö	2027	2028	2029	2030
Kaupunkirakennepalvelut	Suolahden nuorisotilojen siirtyminen koululle, vuokratulot	pysyvä		10 000			
Kaupunkirakennepalvelut	Kiinteistöhoitoon kumppanuussopimus: ei indeksikorotusta vuodelle 2027.	tilapäinen		107 100			
Kaupunkirakennepalvelut	EnerKey sopimuksen purkaminen	pysyvä		40 000			
Kaupunkirakennepalvelut	Energiasäästötoimenpiteet: sähkö ja lämpö	pysyvä	100 000	120 000	30 000	20 000	10 000
Kaupunkirakennepalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	680		-680		
Kaupunkirakennepalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 340		-1 340		
Kaupunkirakennepalvelut	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	260		-260		
Kaupunkirakennepalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	5 140		-5 140		
Kaupunkirakennepalvelut	Palveluverkon tiivistäminen	pysyvä		45 000	53 000	42 000	64 000
Kaupunkirakennepalvelut	Rekrytointijarru	tilapäinen		50 000	17 000	-67 000	
Ruokapalvelut	Elintarvikemäärärahat. Säästö 40 000 euroa vuonna 2027 (huomioitu opetuksessa ja kasvatuksessa).	pysyvä					
Ruokapalvelut	Ruokapalvelutyöntekijöiden toimien täyttämättä jättäminen: lasten väheneminen 1 vakanssi ja yksiköiden lakkauttaminen 3 vakanssia. Säästö 40 000 euroa / vakanssi vuosina 2026-2029 (huomioitu opetuksessa ja kasvatuksessa).	pysyvä					
Ruokapalvelut	Lomarahojen vaihto vapaaksi. Säästö 25 000 euroa vuonna 2027 (huomioitu opetuksessa ja kasvatuksessa).	pysyvä					
Ruokapalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	80		-80		
Ruokapalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 640		-1 640		
Ruokapalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	1 280		-1 580		

110 420 372 100 89 280 -5 000 74 000

Investointien arviointi

Suunnitteilla olevat investoinnit vuosille 2027-2029 arvioidaan erityisesti kunnossapitovelan näkökulmasta. Investointeja, jotka eivät pienennä kunnossapitovelkaa, esitetään siirrettäväksi tai pienennettäväksi. Investointien vaikutukset talouteen vuosille 2027-2029 ovat merkittäviä. Nettoinvestointien kokonaismäärä supistetaan noin kolmeen miljoonaan euroon vuosille 2027 ja 2028.

Vaikutusarvio

- Taloudelliset vaikutukset: Yhteissästöpotentiaali vuosille 2026-2030 on yhteensä 640 800 € (vuosille 2027-2029 säästöä tulee 456 380 €, asetettu tavoite on 300 000 €). Toimenpiteet vaikuttavat käyttötalouteen ja tulevien vuosien kustannuskehitykseen.
- Palvelu- ja asiakasvaikutukset: Palvelutason muutokset ja palveluverkon uudistukset voivat vaikuttaa asiakaskokemukseen.
- Henkilöstövaikutukset: Tehtävien järjestelyt, rekrytointijarru ja sekä sijaisjärjestelyt voivat edellyttää koulutusta ja osaamisen kehittämistä.
- Investointivaikutukset: Matala investointitaso vaikuttaa positiivisesti kaupungin rahoitustarpeeseen ja sitä kautta lainamäärään sekä lainoista maksettaviin korkokuluihin. Lisäksi matala investointitaso vaikuttaa kokonaispoistojen määrään alentavasti. Matala investointitaso antaa mahdollisuuden vuosikatteen ohjaamista muihin toimiin, kuin investointien rahoitukseen.

Riskit ja onnistumisen edellytykset

- Taloudelliset riskit: Korjausvelan kasvu, materiaalien saatavuus, kustannusten nousu ja hyvinvointialueen muutokset.
- Henkilöstöriskit: Työkuorman kasvu, uupumisen riski, osaamisen ylläpitäminen ja osaavan henkilöstön säilyttäminen.
- Lainsäädäntöön ja palveluvelvoitteisiin liittyvät riskit: Muutokset voivat vaikuttaa palveluiden järjestämiseen.
- Aikatauluriskit: Toteutuksen viivästykset voivat heikentää säästöjen realisoitumista.
- Onnistumisen edellytykset: Johtamisen ja ohjauksen vahvistaminen, prosessien uudistaminen, viestintä ja muutosjohtaminen sekä riittävät resurssit.

Yhteenveto

Kokonaisarvion perusteella kaupunkirakennepalveluiden ja ruokapalveluiden talouden tasapainottaminen edellyttää johdonmukaista menojen hallintaa, palveluverkon optimointia ja investointien kriittistä tarkastelua.

Keskeisiä suosituksia ovat kustannuspaikkojen seuranta, digitalisoinnin ja automaation edistäminen, palveluverkkoon liittyvät tilaratkaisut sekä tulojen lisääminen uusilla palvelumalleilla.

Esitetyt toimenpiteet tukevat koko kaupungin pysyvän, vähintään 1,5 miljoonan euron säästötason saavuttamista vuodesta 2027 alkaen, mikä edellyttää jatkuvaa riskienhallintaa ja

onnistumisen edellytysten varmistamista.

Investointiohjelman muutosesitys vuosille 2027 ja 2030

INVESTOINTIEN SIIRTOEHDOTUS VUOSILTA 2027 ja 2028 VUOSILLE 2029 ja 2030

Ryhmä	Laji	Investointikohde	Kuvaus	2026	2027	2028	SIIRTO vuodelle 2029	SIIRTO vuodelle 2030	SELITYS
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/hyväksyty	Erkonkatu, äki	Uuden kadun rakentaminen ja saactuneiden maa-ainesten poisto	-50 000			-500 000		Uusi katu, siirto 2028=>2029
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/hyväksyty	Jaakopintie, äki	Jaakopintien rakentaminen ääneniemenen				-30 000	-350 000	Uusi katu, siirto 2028/2029=>2029/2030
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/hyväksyty	Pursikuja, Veneilijänkatu	Mustanniemen satama-alueen katujen rakentaminen	-50 000			-100 000		Siirto 2027=>2029
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/hyväksyty	Koillisranta, äki	Kadun rakentaminen				-60 000	-890 000	Uusi katu, siirto 2027/2028=>2029/2030
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/hyväksyty	Rihijärvenkatu, peruskorjaus, sti	Kisakatu-katvelankatu välinen osuus	-30 000			-360 000		Siirto 2027=>2029
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/hyväksyty	Äänekoskentie	Henttalan alue, liikennejärjestelyt	-800 000	-550 000				Siirto vuodelta 2026 500000 € vuodelle 2027
Liikenneväylät ja sillat	Enniskohde/uusi	Teollisuuskatu, äki	Teollisuuskadun peruskorjaus ja kevytliikenneväylä					-750 000	Siirto 2028=>2030
Muut maanrakennushankkeet	Investointinippu	Liikuntapaikat	Lähtiikuntapaikat: koliviston liikuntapaikan loppuun saattaminen, painopakkalaitteet ulkokuntosalilaitteet, Liikuntapuisto, äki:Varastorakennus, väylät, viherrakentaminen ja opasteet, pyöräparkit, telonurmikenttä, hiihtostadionin nurmikön perusparannus, ulkokuntoliuhipa, pysäköintialue, Liikuntapuiston stadion hankke: Nurmikentän uusiminen. Pururadat, kaukalot ja kentät: valaistuksen uusiminen, latu- ja kenttäpohjien parantaminen, tekojään kylmälaitteet ja lauhdelämmön talteenotto	-200 000	-250 000	-200 000	-700 000		Siirto vuodelta 2027 700000 € vuodelle 2029
Muut maanrakennushankkeet	Enniskohde/uusi	Kuhnamontien pysäköintialue, äki	Pysäköintialueen laajentaminen Poken				-100 000		Siirto 2027=>2029
Puistot, ulmarannat, pihat ja yleiset alueet	Enniskohde/uusi	Koirapuisto, sti	Koirapuisto Suolahteen						Siirto vuodelta 2028 300000 € vuodelle 2030
Talorakennus/Saneeraus	Enniskohde/hyväksyty	Koulunmäen yhtenäiskoulu A- ja B-rakennus, äki	Lukitus	-10 000			-190 000		Siirto 2027=>2029
Talorakennus/Saneeraus	Enniskohde/hyväksyty	Liikuntatalo, äki	Päätyseinän korjaaminen				-150 000		Siirto 2027=>2029
Talorakennus/Saneeraus	Enniskohde/hyväksyty	Vanha tehtaan paloasema, äki	Remontointi/kuvaaidetitlat (suunnittelu)					-50 000	Siirto 2027=>2030
Talorakennus/Saneeraus	Investointinippu	Taidemuseo, äki	Rakenteiden korjaus, kameravalvonta, teosvarasto ja kalusto	-10 000		-100 000	-250 000		Siirto 2027=>2029
INVESTOINNIT SIIRTOEN LÄLKEEN v. 2027 ja 2028					-3 610 000	-2 470 000	0		
INVESTOINTISIIRROT VUOSILLE 2029 ja 2030							-2 440 000	-2 040 000	
							-2 460 000	-2 030 000	
TALOUSUUNNITELMAN MUKAISET INVESTOINNIT v.2027 ja 2028					-6 070 000	-4 490 000			

10. Kaupunkirakenne/Ympäristötoimi

Laatija: Hanna Ahonen
Päivämäärä: 16.4.2026

Toiminnan yleiskuvaus

Ympäristötoimen toiminta-ajatuksena on vastata ympäristölautakunnan alaisista rakennusvalvonta- sekä ympäristönsuojeluviranomaisen lupa- ja valvontatehtävistä sekä riittävästä ympäristön seurannasta säädösten ja paikallisten olosuhteiden edellyttämällä tavalla. Tavoitteena rakentamisen ja ympäristönsuojelun ohjauksessa ja neuvonnassa on edistää hyvää rakentamistapaa ja kaupunkikuvaa, sekä luonnonsuojelun ja kestävä kehityksen huomioon ottamista kunnan toiminnassa. Ympäristölautakunnan alaisuudessa on kuusi tehtävämikettä, joista kaikki ovat vakituisesti täytetty. Ympäristölautakunnan talousarvioon sisältyy lisäksi ylikunnallisesti hoidettavia viranomaistehtäviä; ympäristöterveydenhuolto ja maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Lautakuntatasolla menot muodostuvat suurimmalta osin palkkakuluista sekä palvelujen ostoista, joista seudullisten ostopalvelujen (ympäristöterveydenhuollon ja maaseutuelinkeinopalveluiden) osuus kattaa suuren osan lautakunnan talousarvion menoista. Ympäristölautakunnan toimialalla ei tehdä investointeja eikä käyttöomaisuushankintoja.

Vuosien 2024 ja 2025 ympäristölautakunta on pysynyt budjetissa eikä alijäämää ole syntynyt. Tulotaso on vakiintunut, eikä mahdolliset rakentamislain tuomat muutokset näy vielä vuoden

2024 eikä vuoden 2025 tuloissa.

Vuoden 2026 arvioitu toteuma pysyy vuoden 2025 tasolla. Ostopalveluissa ympäristöterveydessä on ollut menojen kasvua viime vuosina johtuen mm. pieneläinpäivystyksen tuomista menokasvuista. Kulut näyttävät kuitenkin tasaantuvan eikä merkittävää lisäkasvua ole tiedossa. Vuodelle 2027 ei ole tiedossa menoja lisääviä kustannuksia. Maaseutuviranomaisen osalta on käynnissä ennakkoneuvottelut uuteen yhteistyöalueeseen liittymisestä vuodesta 2027 alkaen ja menot voivat sen osalta laskea.

Kustannusrakenteen analyysi

- Kustannuspaikat, joissa kulut kasvaneet $\geq 5\%$ ilman toiminnallista perustetta: ei tunnistettu.
- Ympäristölautakunnan alaisella kuudella viranhaltijalla on käytössä 5 työhuonetta kaupungintalolla. Yksi huone varattava maaseutuviranomaisen käyttöön (toimipiste).
- Maaseutuviranomaisen yhteistoiminta-alesopimus Saarijärven kanssa lakkaa 31.12.2026. Vaihtoehtona on liittyä joko Pihtiputaan yhteistoiminta-alueeseen (kustannukset laskevat arviolta 6 600e) tai Laukaan yhteistoiminta-alueeseen, jolloin kustannukset laskevat 17 100e). Valtuuston päätös: Laukaan yhteistoiminta-alue.

Keskeiset taloudelliset haasteet

- Rakennusvalvonnan ohjelmistokulut kasvavat edelleen lähivuosina (n. 5-10 %).
- Nykyisillä henkilöstöresursseilla ympäristönsuojelussa ei olla päästy valvontaohjelman mukaisiin tavoitteisiin. Myös jätevesivalvontaan tulisi laittaa enemmän resursseja. Valvontavelkaa menneiltä vuosilta kiritään edelleen.
- Ei investointitarpeita vuosille 2027.

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

- Toimialalla pystytään säästämään 3-4 %, kun huomioidaan laadun lisäksi myös hintaa maaseutuviranomaisen yhteistoiminta-aluepäätöksessä, muutetaan johtava rakennustarkastajan virka rakennustarkastajaksi, sekä nostetaan taksaa 5 %.
- Digitalisointi- ja automaatiopotentiaali: sähköinen arkistointi (säästää työresursseja ja tuo pientä tuloa).

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Toimenpide 1

Liitytään Laukaan maaseutuviranomaisen yhteistoiminta-alueeseen

- Talousvaikutus €/vuosi: 17 100e
- Vaikutus palveluihin: ei merkittäviä vaikutuksia, koska sopimus muuttuu talouden tasapainottamistoimista huolimatta.
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutuksia.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutuksia.
- Riskit ja edellytykset: ei tunnistettavia riskejä.
- Aikataulu: talousarvio 2027 eteenpäin.

Toimenpide 2

Ympäristö- ja rakennusvalvontataksojen tarkastaminen, 5 % korotus

- Talousvaikutus €/vuosi: n. 6 700€
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutuksia
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutuksia
- Vaikutus kuntalaisiin: lupamaksuissa 5 % korotus, ei merkittävä vaikutus
- Riskit ja edellytykset: ei tunnistettavia riskejä
- Aikataulu: talousarvio 2027 eteenpäin.

Toimenpide 3

Johtavan rakennustarkastajan virka muutetaan rakennustarkastajan viraksi v. 2027.

- Talousvaikutus €/vuosi: arvio noin 6 400 €/vuosi.
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutuksia.
- Vaikutus henkilöstöön: ei merkittävää vaikutusta.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta.
- Riskit ja edellytykset: poliittinen päätös.
- Aikataulu: talousarviossa 2027 huomioitava, noin helmikuusta eteenpäin.

Palveluverkko ja tilankäyttö

Yksiköiden käyttöasteet ja toimivuus

- Yksiköt, joissa matala käyttöaste / korkea kustannustaso: ei koske ympäristötoimea.
- Yhdistämis-, siirto- tai lakkauttämismahdollisuudet: yhdistämismahdollisuudet ympäristönsuojeluviranomais- ja rakennusvalvontaviranomaisen yhteistoiminta-alueiden kanssa: Äänekoskella on jo nyt rakennusvalvontaresurssia vähemmän / asukasluvuun, kuin naapurikunnissa (Laukaassa 3 tarkastajaa ja 1 sihteeri, Saarijärvellä ja Uraisilla yhteinen tarkastaja ja sihteeri, Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluissa on 3 tarkastajaa ja 1 sihteeri). Äänekoskella erityispiirteenä isot tehdashankkeet -> osaamisvaatimus. Yhdistäminen toisi mahdollisia lisäkuluja (esim. ohjelmistojen muutokset). Ylimääräistä henkilöresurssia eikä virkojen yhdistämismahdollisuutta ei ole tunnistettu. Pienessä yksikössä kaikki resurssit jo valmiiksi käytössä. Jos resurssia vähennetään, palvelutaso heikkenee, jolla negatiivinen vaikutus myös kaupungin elinvoimaan (riskinä teollisten mittakaavan hankkeiden peruuntuminen / hankkeajan venyminen ympäristö- ja rakentamislupien venyessä). Rakentamislain muutoksen myötä säädetty rakentamisluvulle 3 kk lakisääteinen käsittelyaika, josta poikkeamista tulee vähennys tuloihin. Ympäristönsuojeluviranomaisella säädetty lakisääteinen käsittelyaika osassa rekisteröintejä ja ilmoitusasioita. Tunnistettu resurssivajetta myös naapurikunnissa.
- Tilojen kunto ja korjausvelka: kaupungintalo

Tilasäästämismahdollisuudet

- Luovuttavat / supistettavat tilat: ei ole
- Tilojen yhteiskäyttämismahdollisuudet: tiloja yhteiskäytössä. Mahdollista, että

maaseutuviranomainen olisi samaan huoneeseen rakennusvalvontaviranomaisen kanssa silloin, kun on Äänekosken toimipisteessä.

- Kiinteistöjen optimointi (myynti, vuokraus, purkaminen): kaupungintalon kohtalo

Tulojen lisääminen

- Maksujen ja taksojen tarkistustarpeet: toimenpiteen 2 mukaisesti valmistellaan tarkastettujen taksojen voimaantulo vuodesta 2027. Varmistetaan, että kaikki mahdolliset kululajit sisältyvät taksaan.
- Uudet mahdolliset tulonlähteet tai palvelumallit: ei tunnistettu, resurssit eivät riitä kuin omiin tehtäviin.
- Yritysyhteistyö, hankkeet ja ulkopuolinen rahoitus: Hankkeita voidaan hakea kohdentaen kehityskohteisiin ja lisäresurssiin.

Investointien arviointi: Ympäristötoimella ei ole investointeja

Taloudelliset vaikutukset

- Yhteissäätöpotentiaali (kaikki toimenpiteet): 30 000e (toimenpiteet 1, 2 ja 3)
- Vaikutukset käyttötalouteen 2027-2029: (toimenpiteet 1, 2 ja 3)
- Vaikutukset tulevien vuosien kustannuskehitykseen

Palvelu- ja asiakasvaikutukset

- Palvelutason muutokset: palvelutaso tavoitteena pitää samana tai parantaa.
- Palveluverkon muutosten vaikutukset: maaseutuviranomaisen palveluita on mahdollista jatkossakin tarjota niin lähi- kuin etäpalvelunakin, joten kuntalaisille ei merkittävää vaikutusta.

Henkilöstövaikutukset

- Rekrytointijarrun vaikutukset: aiheuttaa työvelkaa ja palvelutason merkittävää laskea. Mahdolliset kiertotaloutta edistävät rakennushankkeet voivat tulevaisuudessa työllistää rakennusvalvontaa vielä enemmän (kiertotalouspuistohanke sekä mahdolliset uudet teollisuusalueet).
- Sijaisjärjestelyt: rekrytointijarrun osalta tulisi haasteita sijaisjärjestelyihin viranhaltijoiden lomalla / poissaolon aikana
- Koulutus- ja osaamistarpeet: jatkuva kouluttautumistarve lakisääteisissä tehtävissä, jotka saadaan nykyisellä koulutusbudjetilla hoidettua pääsääntöisesti.

Priorisoitu toimenpidelista - TOP 5

Prioriteetti	Toimenpide	Arvioitu säästö €/vuosi	Toteutettavuus	Riskitaso
1 Maaseutuviranomainen Laukaasta	halvemman yt alueen valitseminen	17 100e	poliittinen päätös, mahdollinen	ei riskiä

2 Taksojen korotus 5 %	taksojen tarkastaminen	6 700€	mahdollinen	Kohtuullinen riski
3 Rakennusvalvonnassa viran muuttaminen	Johtava rakennustarkastaja lakkautetaan ja tilalle rakennustarkastaja	6 400	mahdollinen	Pieni riski saadaanko rekrytoitua sopiva henkilö virkaan

Riskit

- Taloudelliset riskit: Taksojen korotus: Rakentamislain muutoksien lopullinen vaikutus käytäntöön ei ole vielä tiedossa. Riskinä on, että taksojen tarkastamisesta huolimatta tulot eivät kasva. Maaseutuviranomaisen yhteistoiminta-alueen valitseminen on poliittinen päätös. Ei riskiä, koska asia on jo päätetty.
- Henkilöstöriskit: ei riskiä. Laukaan yt on vakaa ja iso alue. Riski rakennustarkastajan rekryssä on olemassa talouden tasapainottamistoimista huolimatta
- Lainsäädäntöön tai palveluvelvoitteisiin liittyvät riskit: ei riskiä.
- Aikatauluriskit: ei riskiä.

Onnistumisen edellytykset

- Johtamisen ja ohjauksen tarpeet: Maaseutuviranomaisen yhteistoiminta-alueen valitseminen on poliittinen päätös. Asian huolellinen valmistelu. Hallintosäätöön muutokset rakennusvalvonnan osalta.
- Prosessien uudistamisen vaatimukset: virkatyönä
- Viestintä ja muutosjohtaminen: Viestitään muutoksista ja otetaan tarvittavat yksiköt mukaan suunnitteluun.
- Resurssitarpeet: virkatyönä.

Yhteenveto

- Toimialan / vastualueen kokonaisarvio: Vastualueella on mahdollista säästää, kun liitytään Laukaan yhteistoiminta-alueeseen. Taksojen tarkastamisella on mahdollista nostaa tuloja n. 5 %, jos tulotaso pysyy arvioidussa. Rakennusvalvonnassa virkojen tarkastelu, jossa mahdollista säästää.
- Keskeiset suositukset: Liitytään Laukaan yhteistoiminta-alueeseen ja tarkastetaan taksoja + 5 %. Lakkautetaan johtavan rakennustarkastajan virka ja perustetaan tilalle rakennustarkastajan virka.

Arvio siitä, miten toimenpiteet tukevat pysyvää vähintään 1,5 milj. € säästöä vuodesta 2027 alkaen: Esitetyt toimenpiteet ovat pysyviä.

11. Kulttuuri- ja liikuntatoimi

Laatija: Paula Kemppainen Päivämäärä: 31.3.2026

Valmistelutyöryhmässä Jaana Kiiskinen, Jukka-Pekka Pohjolainen, Päivi Heinimäki, Sari Savolainen, Marjo Ahola

Toiminnan yleiskuvaus

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta vastaa Äänekosken kulttuuri- ja liikuntapalveluista ja ratkaisee kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja museolain, sekä taiteen perusopetuksen ja musiikkioppilaitoksia koskevan lainsäädännön mukaiset kunnille kuuluvat asiat. Kulttuuri- ja liikuntapalvelut tuottaa yhdessä eri toimijoiden kanssa (yhteisöt ja yksityiset) laadukkaita ja monipuolisia kulttuuri-, liikunta- ja hyvinvointipalveluita. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan kaikki kuntalaiset ja korostetaan ennaltaehkäisevän toiminnan merkitystä. Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden vastuualue sisältää hallinto- ja kansalaistoiminnan, kirjastoiminnan, kulttuuritoimen, liikuntapalveluiden ja Ala-Keiteleen musiikkiopiston tulosalueet.

Hallinto- ja kansalaistoiminta

Tulosalueella koordinoidaan ostopalvelujen kautta rahoitusta Koskelan settlementti ry:lle kansalaisopistotoiminnan ja Luomapajan järjestämiseksi Äänekoskella, kyläyhdistysten kohde- ja toiminta-avustuksia sekä kulttuuri- ja liikuntalautakunnan luottamushenkilöiden kokouspalkkioita. Lisäksi tulosalueen talousarviossa on varattu määrärahat kaupungin juhlatilaisuuksiin liittyen (itsenäisyyspäivän juhla, veteraanipäivän juhla, uudenvuoden juhla, jne.). Tulosalueen keskeistä toimintaa on kulttuuri- ja liikuntapalveluiden hallinnollinen työ sekä avustusten koordinointi.

Kirjastotoiminta

Kirjastotoiminnan tulosalueen tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta. Toimintaa ohjaa kirjastolaki.

Kirjastopalveluja tarjotaan neljässä kirjastossa: Äänekoskella pääkirjastossa, Suolahdessa, Konginkankaalla ja Sumiaisissa. Konginkankaan, Sumiaisten ja Suolahden omatoimikirjastot parantavat kirjastopalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Omatoimikirjaston toteuttamiseen pääkirjaston osalta on varattu investointimääräraha vuodelle 2026.

Kulttuuritoimi

Äänekosken kulttuuritoimen tehtävänä on kuntalaisten kulttuurisen hyvinvoinnin, osallisuuden ja kulttuuripalveluiden saavutettavuuden kehittäminen Äänekoskella kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain mukaisesti. Kulttuuritoimen tulosalueen tehtävänä on tuottaa kuntien monipuolisia kulttuuripalveluita Äänekoskella ja tukea avustusten kautta paikallisten yhdistysten ja yksityishenkilöiden kulttuuritoimintaa. Kulttuuritoimen tavoitteena on lisätä ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia kulttuuritoiminnan kautta ja parantaa osaltaan kulttuurin harrastusmahdollisuuksien saatavuutta ja saavutettavuutta alueella taiteen perusopetustoimintaa tukemalla. Lisäksi kulttuuritoimen tehtävänä on koordinoida museotoiminnan kautta paikallisen kulttuuriperinteen vaalimista ja kotiseututyön edistämistä.

Keskeisiä toimintamuotoja ovat avustusten myöntäminen, erilaisten konserttien, näyttelyiden ja muiden tapahtumien järjestäminen sekä kulttuurikasvatus ja taiteen soveltavien menetelmien hyödyntäminen kulttuurihyvinvointipalveluissa eri kohderyhmien kanssa.

Liikuntapalvelut

Kunnan liikuntatoiminnan keskeisin tehtävä on luoda edellytyksiä kuntalaisten hyvinvointia edistävälle liikkumiselle ja fyysiselle aktiivisuudelle. Liikuntalain (390/2015) mukaiset vastualueet kattavat liikuntapaikkojen rakentamisen ja ylläpidon, erilaisten liikuntapalvelujen järjestämisen eri kohderyhmät huomioiden sekä kansalaistoiminnan ja seuratoiminnan tukemisen paikallisesti.

Äänekosken liikuntapalvelut tuottaa kaikille kuntalaisille liikuntalaissa määriteltyjä liikuntapalveluita ottaen huomioon harrasteliikunnan, lasten- ja nuorten liikunnan, kilpaliikunnan sekä erityisryhmien liikuntatarpeet. Liikuntapalvelut vastaa alueensa liikuntapaikkojen kehittamisestä, järjestää ohjattua liikuntaa erityisryhmille, huolehtii koulujen uimaopetuksesta, toteuttaa vauvaintoimintaa, tarjoaa liikuntaneuvontaa ja vastaa ostopalveluiden kautta liikuntapaikkojen kunnossapidosta sekä myöntää avustuksia liikunta-alan yhdistyksille ja yksityishenkilöille.

Suurimmat hallinnoitavat sisäliikuntapaikat ovat Liikuntatalo, Pankkari Areena, Ylipainehalli, Uimahalli VesiVelho sekä Suolahden uimahalli. Suolahden uimahalli otetaan käyttöön peruskorjauksen jälkeen elokuussa 2026. Kaupungilla on yhteensä 10 kuntosalia, joista kaksi on esteetöntä, kolme voimailusalia ja loput peruskuntosaleja. Ulkoliikuntapaikoista pääpaikka on Liikuntapuisto, jossa sijaitsevat yleisurheilukenttä, tekojää, tekonurmi ja hiihtoon sekä ulkoiluun soveltuvat reitistöt. Lisäksi ulkoliikuntapaikkaverkostoon kuuluvat Äänemäen laskettelurinne, Suolahden urheilukenttä ja Nakertajan kuntosalat, Konginkankaan urheilukenttä ja kuntosalat sekä Sumiaisten urheilukenttä, 13 hiekkakenttää, 5 monitoimiareenaa, 5 ulkokuntosalipihaa, 1 ulkokoripallokenttä, 6 frisbeegolfkenttää. Talviaikaan hoidettavia laatuja ovat ensilumenlatu, kuntoratojen hiihtoreitit ja pienemmät kortteliladut sekä kylien kunnostamien latujen avustaminen. Luistelukaukaloita on kaupungin alueella ja taajamissa 11 ja useimpien yhteydessä on yleisluistelualue.

Musiikkiopisto

Ala-Keiteleen musiikkiopiston tulosalue antaa oppilaan yksilölliset ominaisuudet ja tavoitteet huomioon ottavaa musiikin- ja soitonopetusta, jonka päämääränä on vahvistaa oppimisen iloa soitto- ja laulutaidon, yhteismusisoinnin ja musiikin perusteiden oppimisen sekä niiden edelleen kehittämisen kautta. Lisäksi tavoitteena on kannustaa oppilasta harjoitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä luoda oppilaalle perusta elinikäiselle myönteiselle musiikkisuhteelle.

Arviot oppilasmäärästä (ka.) perusopetuksessa ja syventävissä opinnoissa vuodelle 2026 ovat seuraavat: Hankasalmi 2, Konnevesi 3, Laukaa 60, Uurainen 20, Äänekoski 169 oppilasta eli yhteensä 254 oppilasta. Varhaisiän musiikkikasvatuksen (VaMu) oppilasmäärän (Laukaa, Uurainen, Äänekoski) on arvioitu olevan ka.105 oppilasta, mikä on hiukan enemmän kuin edellisinä vuosina. Ala-Keiteleen musiikkiopistolle valmistui uudet tilat Koulunmäen yhtenäiskoulun C-rakennuksen yhteyteen.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Liikuntapalveluiden tulosalueen suurimmat menot koostuvat liikuntapaikkojen

kunnossapidosta, henkilöstökuluista, liikuntaseurojen avustuksista ja urheilijastipendeistä. Liikunnan ohjaustoimintaan ja erityisryhmien liikuntaan on varattu määrärahat omille kustannuspaikoilleen. Äänekosken uimahallin ja Suolahden uimahallin henkilöstön sekä Pankkarin ja liikuntatalon liikuntavahtimestareiden palkkakulut on varattu liikuntapalveluiden tulosalueen talousarvioon. Uimahallihenkilöstössä on tapahtunut Suolahden uimahalliremontin myötä elämistä: 8 toimesta 2 tointa on ollut täyttämättä yhden uimahallin mallissa, mutta vuodelle 2026 on toisen hallin avautuessa rekrytointi tehtävä. Yhden uimahallihenkilön 20% työpanos on pystytty remontin ajan siirtämään liikunnanohjausresurssiksi, jolloin erityisliikunnan ohjausresurssista on mahdollistunut vastaava määrä ulkoilu- ja koiraulkoiluystävällisyyden kehittämiseen. Yli seitsemän vuotta hankerahoituksella pyörinyt terveystuotantoprojekti on päätetty vakinaistaa ja vuoden 2026 budjetissa tähän on osoitettu 1 htv rahoitus.

Ostopalveluna toteutetaan vauvauinnin ohjaus sekä ulkoliikuntapaikkojen kunnossapito joko Äänekosken Kiinteistönhoidon kumppanuussopimuksen tai yksityisten ja yhdistysten kautta. Äänekosken Kiinteistönhoidolta ostetaan myös vartiointi- ja siivouspalvelut kumppanuussopimukseen liittyen. Jatkossa myös Suolahden uimahallin siivous ostetaan 0,6 htv Äänekosken Kiinteistönhoidolta. Liikuntapalveluiden tulosalueen tulot koostuvat pääosin uimahallien ja kuntosalien pääsymaksuista sekä ohjaustoiminnan osallistumismaksuista.

Kulttuuritoimen kustannuspaikoilla on varattu määrärahat taiteen perusopetuksen (tanssi, kuvataide, teatteri) järjestämiseksi Äänekoskella Koskela opiston toimesta ostopalvelujen kautta. Nämä kustannukset ovat säilyneet samalla tasolla jo pidemmän aikaa. Suurin osa sisällöntuotannosta toteutuu ostopalvelujen kautta, kuten myös tapahtumien lisätyövoiman hankkiminen. Ostopalveluista euromääräisesti merkittävin osa on kulttuuritoimen sisältöjen hankintaa (palkkiot, matkakulut, majoitus, Teosto, jne.) Painotalolle ja tapahtumiin liittyvä kaluston ja tarvikkeiden hankinta on keskeistä toimintojen ylläpitämiseksi. Kulttuuritoimella ei ole ulkopuolisia tiloja, joista se maksaisi vuokraa. Esitystekniikan uusimisen kautta on saatu säästöjä mm. sähkön kulutukseen liittyen. Lisäksi Painotalo on remontoitu vuonna 2022, joten tilojen energiatehokkuus toteutuu sitäkin kautta.

Kulttuuritoimi on tehnyt ylijäämäisen tilinpäätöksen vuosina 2024 ja 2025, mikä on johtunut hyvästä lipputulosten kertymästä sekä kohdeavustuksiin varattujen määrärahojen ennakoitua pienemmästä toteutumisesta. Kulttuuritoimen kustannukset ovat ennakoitavissa ja toiminnan hyvällä suunnittelulla on todennäköistä, että vuoden 2026 talousarvion toteutuma on neutraali. Ei vaikutuksia vuoteen 2027. Äänekosken museotoimen palvelutarjonta laajenee vuosien 2026-2027 aikana, kun kulttuurihistoriallisen museon remontti valmistuu ja näyttelyn rakentaminen alkaa. Taidemuseon kävijämäärä vuonna 2025 oli 2134.

Kulttuuritoimen hallinnoimien tilojen käyttöasteet ovat hyvällä tasolla suhteessa paikkakunnan kokoon ja harrastajien määriin.

- Painotalo
 - Ison salin, Mikkosalin, Tanssisalin ja kahvion käyttötunnit yhteensä tilavarauskalenterin mukaisesti 2187 h / vuosi (42,80 %) (vertailuluku 5110 h/vuosi 365 päivää, maksimikäyttöaika klo 08.00-22.00)
 - Laskelmassa ei ole huomioitu toimistojen käyttöä 9600 h / vuosi ja laskelma on joltain osin vajaa myös tapahtumien valmistelun ja purkamisen osalta
- Hoikkassali 12 (1kk) näyttelyä vuodessa käyttöaste 100 %

- Suopungin käyttötunnit yhteensä tilavarauskalenterin mukaisesti 1279 h (25,00 %) (vertailuluku 5110 h/vuosi 365 päivää, maksimikäyttöaika klo 08.00-22.00)
- Merkittävät sopimukset (päätyvät 2026-2027), joissa neuvotteluvaraa
 - Keitele-Museon yhteistyösopimus

Kirjastolain mukaan yleisen kirjaston tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisäilöihin, ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon, tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalais-toimintaan sekä edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua. Kirjastotoimen kustannuspaikoilla on varattu määrärahat neljän kirjaston toimintoihin. Kirjastopalveluiden suurimmat menoerät ovat henkilöstön palkkakustannukset, kirjastoaineistomenot ja ICT-palvelut, joilla täytetään kirjastolain velvoite kirjasto- ja tietopalveluhenkilöstöstä sekä uusiutu- vasta kirjastokokoelmasta ja -välineistöstä. Tulot kertyvät pääosin myöhästymismaksuista ja aineiston korvauksista. Äänekosken kaupunginvaltuuston päätöksellä (KVALT 24.03.2025 § 17) kirjastossa täytettiin yksi vakinainen kirjastovirkailijan toimi ja siihen varattiin määräraha 30 000 euroa. Tulot kertyvät pääosin myöhästymismaksuista ja aineiston korvauksista. Kirjasto- toimen osalta tulot ovat olleet ylibudjetoidut, joten tulot eivät ole toteutuneet tilinpäätök- sessä 2024 ja 2025. Kirjaston ICT-palvelujen ostot ovat kasvaneet ja vuonna 2025 ylittäneet noin 23 000 euroa. Sähköiset E-aineistokulut ovat kasvaneet (sisältäen kirjat, lehdet ja elo- kuvat). Vuonna 2025 osalta kirjastotoimen nettoylitys oli 17 000 euroa.

Kirjastotoimen merkittävimmät sopimukset ovat hankintasopimusten (kirjastokirjallisuus- ja hankintaportaali sekä painetut lehdet) lisäksi Keski-yhteistyö ja valtakunnallinen e-kirjasto. Kirjastotoimen käyttöasteet vuonna 2025 on kävijämäärien osalta seuraavat: Äänekosken pääkirjasto 73 082, Suolahti 30 048, Sumiainen 8 671 ja Konginkangas 9 986 (yhteensä 121 787).

Ala-Keiteleen musiikkiopiston kustannuspaikoilla määrärahat on varattu musiikin perus- ja syventävään opetukseen sekä varhaisiän musiikkikasvatukseen. Syksystä 2025 AKMO on ollut uusissa kaupungin omissa tiloissa, joten tilakulut sisäisten vuokrien osalta ovat jatkossa var- maankin helpommin määriteltävissä (sopimuskuntia varten tilinpäätöksen valmistuminen ajallaan, kun luvut ovat tiedossa aikaisemmin).

Taiteen perusopetuksen (TPO) lakiuudistus on käynnissä ja se valmistunee vuoden 2026 ke- vään lopulla. Uudistuksen päämääränä on saavutettavuuden parantaminen, laadun vahvista- minen ja taiteen perusopetuksen aseman selkeyttäminen osana suomalaista koulutusjärjes- telmää.

Tiedossa on mm., että TPO:ssa tullaan siirtymään yhden uuden oppimäärän malliin, (joka olisi 50 opintopisteen laajuinen) entisen kahden oppimäärän sijasta (ennen yleinen ja laaja oppimäärä). Lisäksi säädettäisiin valtionavustuksella rahoitettavasta uudesta vastuutehtä- västä. Laissa säädettäisiin myös koulutuksen järjestäjistä, koulutuksen järjestämisestä sekä koulutuksen järjestäjien keskinäisestä ja muiden yhteisöjen kanssa toteutettavasta yhteis- työstä. Lakimuutos tulee voimaan 1.8.2028 alkaen.

Tulevina vuosina selviää myös, mitä muutoksia lakiuudistus tuo opetukseen esim. sopimus- kuntien suhteen (Hankasalmi, Konnevesi, Laukaa, Uurainen). Lisäksi kuntien väliset sopimuk- set on päivitettävä uuden lain mukaisiksi. Uuteen lakiesitykseen sisällytetty, uuden

velvoittavan pykälän mukaisen yhteistyön puitteissa, on tarkoitus kartoittaa uusia yhteistyökuvioita lähikuntien (esim. Saarijärvi) ja muiden TPO toimijoiden kanssa. Myös valtionosuus-uudistus on käynnissä. Esityksenä on, että TPO:n valtionosuuslaskenta perustuisi jatkossa toteutuneiden opetustuntimäärien lisäksi opetukseen osallistuvien oppilaiden määrään sekä opimäärän suorittaneiden oppilaiden määrään. Toimialueen kunnista Laukaan heikko taloustilanne tulee vaikuttamaan AKMO:n toimintaan - kevään 2026 neuvotteluissa Laukaan kanssa selviää tarvittavien säästöjen laajuus. Samanaikaisesti on tarkoitus myös keskustella TPO:n lakiuudistuksen vaikutuksista musiikin opetukseen Laukaassa pidemmällä aikavälillä.

Musiikkiopistolle arvioitu valtionosuus 699 506 € on laskettu OKM:n vuodelle 2026 vahvistetulla yksikköhinnalla 96,41 €/ opetustunti. Musiikkiopiston valtionosuuteen oikeuttava vahvistettu tuntimäärä vuodelle 2026 on 12 729 tuntia ja valtionosuusprosentti on 57 %.

Kulttuuri- ja liikuntatoimen vuoden 2026 arvioitu toteutuma on suunnitellun kaltainen. Suolahden uimahallin käyttöönotossa saattaa rakennusten käyttöönotolle tyypillisesti syntyä lisäyötarpeita, mutta ne ovat liikuntapalveluiden osalta todennäköisesti budjetin käyttömenojen puitteissa toteutettavia. Vuonna 2026 toimialalle rekrytoidaan uimahalliin kaksi uinvalvojauimaohjaajaa, kulttuurihistorialliseen museoon museoamanuenssi ja -assistentti, päätoiminen tuntiopettaja musiikkiopistoon sekä liikunnanohjaaja valtuuston päätöksen mukaisesti.

Kustannusrakenteen analyysi

Merkittävää kustannusten nousua on tapahtunut viime vuosien aikana kirjaston tulosalueella, koska jo aiemmin mainittu vuonna 2025 tehty valtuuston päätös henkilöstön lisäyksestä tehtiin budjettimuutoksella (+30 000 €).

Liikuntatoimen osalta uimahallien kustannuspaikoilla on ollut merkittävät muutokset johtuen Suolahden uimahallin peruskorjauksesta ja toimintojen keskittämisestä Vesivelhoon. Äänekosken kustannuspaikan menot ovat nousseet aiempiin vuosiin verrattuna, koska toimintaa toteuttavan Äänekosken Urheilijat ry:n kanssa on sovittu muutoksista kustannusten jaon osalta. Kaudesta 2025-2026 alkaen rinnekoneen kuljetuksesta aiheutuvat kustannukset on sovittu Äänekosken kaupungin maksettavaksi. Liikuntapuiston lumetusjärjestelmän (ensilumenlatu) kustannuspaikan toteumaprosentti on 113,23 %. Talousarvio 2025 on 67900 €, toteutuma on ollut 76 882 €, joten kustannusten nousu on ollut merkittävä.

Uimahallin kävijämäärät ovat kasvaneet. Alkulan väistötiloissa oleva Suolahden uimahallin kuntosali on ollut suosittu ja ylipainehallin käyttöaste hyvä. Oletuksena on, että Suolahden uimahallin nykyaikaisempi tekniikka tuo kustannussäästöjä niin lämpö- kuin vesikustannuksiin.

Taloudelliset haasteet ja analyysi

Keskeiset taloudelliset haasteet

Kulttuuri- ja liikuntatoimen tämänhetkiset resurssit ovat riittävät nykyisiin toimintoihin, mutta vaikeasti ennakoitavissa olevat ylimääräiset laiterikkoontumiset voivat nopeasti muuttaa talouden suunnan merkittävästi. Toiminnan suurimmat riskit arvioidaankin liittyvän säävaihteluiden myötä ulkoliikuntapaikkojenhoitoon. Myös asiakaspalautteet ja kuntalaisten

yhteydenotot lisääntyvät talvikauden lähestyessä mm. lumitykkien käytön ja luistinratojen jäädyttämisen osalta. Ulkoliikuntapaikkoihin liittyvät välineet ja laitteet ovat rikkoutuessaan kustannuksiltaan kalliita vaihtaa, korjata tai huoltaa. Esimerkiksi vuonna 2025 Äänemäessä on ollut ennakoimattomia kustannuksia laitteiden rikkoontuessa. Kulttuuri- ja liikuntatilojen kunto on pääosin hyvää ja kuntalaisten saavutettavissa. Korjausvelkaa liikuntapaikoilta ja esimerkiksi taidemuseon kiinteistöstä on kuitenkin edelleen.

Kulttuuritoimen toiminnalliset paineet liittyvät sekä kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain noudattamiseen että mm. TEA-viisarin ja OKM:n ohjaukseen esim. kulttuurihyvinvointiin liittyen. Laki pitää sisällään monipuolisia vaatimuksia kulttuuritoiminnan järjestämiseen kunnassa.

Rakenteellisesti kulttuuritoimi on pieni yksikkö, mikä nostaa riskiä toimintojen toteuttamisessa (haavoittuvuus). Taloudellista painetta aiheuttavat erityisesti kustannusten yleinen nousu (erityisesti palkkioiden ja kaluston osalta), minkä seurauksena toimintaa voidaan toteuttaa vähemmän, koska yksikkökustannukset kasvavat.

Ala-Keiteleen musiikkiopiston osalta keskeiset haasteet liittyvät yhteistyökuntien tilanteeseen ja sopimukseen heidän kanssa. Yhteistyötahojen kanssa neuvotellaan vuoden 2026 aikana. Erityisesti Laukaan kunnan tilanne on haastava.

Kulttuuri- ja liikuntatoimen henkilöstö koostuu suurelta osin vakituisesta henkilökunnasta. Henkilöstön voidaan todeta olevan hyvin sitoutunutta ja pääosin pitkään palveluksessa olleita. Keskeisimpinä riskeinä on organisaation ohuus ja sen myötä henkilöstön sairaspöissaolat (esim. normaalit flunssapöissaolat), jotka toteutuessaan käytännössä pysäyttävät osan toiminoista, koska sijaisia ei ole. Vastuuta ja tehtäviä on paljon ja moni tekee asiantuntijatyötä, johon on vaikea löytää nopeasti sijaista.

Yleisen kulttuuritoimen osalta henkilöstö on minimissä 2 htv (kulttuurituottaja ja tapahtumateknikko). Toimintojen lisääminen, esim. Painotalon ulosvuokraus, uudet tapahtumat jne. on käytännössä mahdotonta, koska henkilöstön työaika ei niihin riitä. Tapahtumatekniikkaa työllistävät kulttuuritoimen omien tuotantojen lisäksi myös muiden yksiköiden toiminta (koulujen kevät ja joulujuhlat, eri tilojen tekniikka, mm. Pankkari ja liikuntatalo sekä valtuuston kokoukset). Lisäksi Painotalon ulosvuokrauksella on merkittävä työllistävä ja aikaa vievä vaikutus. Kulttuurituottaja hoitaa käytännössä yksin kaiken kulttuuritoimen tuotannollisen työn ja tilojen hallinnoinnin (kausiohjelma, kulttuurikasvatus, kulttuurihyvinvointi, kaupungin juhlatilaisuudet, ilmiökahvit, Painotalo, Hoikkassali, jne.). Museotoimen osalta henkilöstöresurssi täyttää edellytykset valtiosuuteen, eli museolla on kaksi päätoimisessa palvelussuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa, joista toinen on samalla museonjohtaja ja joilla on soveltuva korkeakoulututkinto sekä suoritettut museologian perusopinnot.

Ala-Keiteleen musiikkiopiston suurimmat menot koostuvat henkilöstön palkkakuluista, jotka ovat noin 92,5 % koko menoista. Henkilökunta on suurimmalta osin vakinaista, määräaikaista ovat ainoastaan yhteispäätoiminen tuntiopettaja, päätoiminen tuntiopettaja (vielä kevään 2026 ajan) ja yksi sivutoiminen tuntiopettaja. Henkilöstörakenne on räätälöity niin, että opettajilla on laaja työnkuva opetukseen. Yksi opettaja voi opettaa useampia aineita ja instrumentteja.

Kuten aiemmin todettu kirjastotoimen osalta viime vuosina on tehty muutoksia henkilöstörakenteeseen ja resurssi on riittävä. Myös liikuntatoimen osalta vuoden 2026 rekrytointien jälkeen perustoiminnan pyörittämiseen henkilöstö on riittävä. Kaksi uimahallia ei toimi 8 pienemmällä resurssoinnilla vähentämättä aukiolotunteja tai koululaisuunteihin tarjottavia tunteja. Liikuntatoimen hallinnossa on resurssien vähyden takia (1 htv) ylikuormittumista.

Investointitarpeet ja mahdolliset riskit

Kulttuuri- ja liikuntalautakunnan osalta on paljon investoitu viime vuosina uusiin hankkeisiin ja peruskorjauksiin. Korjausvelkaa vanhoilta liikuntapaikoilta on kuitenkin edelleen paljon, sillä suurin osa kohteista on perustettu 1970-80-luvuilla. Käyttötalousmäärärahoissa on viime vuosina tehty vakauttamistoimenpiteitä ja investointilistauksesta on karsittu suunniteltuja peruskorjauksia. Esimerkiksi hiihtolatuverkoston valaistusmäärärahat on karsittu investoinneista tulevilta vuosilta, ja kohteiden välttämättömät korjaukset rasittavat käyttötalousmäärärahoja.

Kulttuuri- ja liikuntatoimen keskeiset investoinnit on listattu kulttuuri- ja liikuntaohjelmaan 2022-2028 sekä huomioitu kaupungin investointisuunnitelmassa 2027-2028. Investointien toteutus on välttämätöntä tehdä lähivuosien aikana näiden asiakirjojen mukaisesti. Yleisen kulttuuritoimen seuraava isompi investointi näiden ohjelmien ulkopuolella on Painotalon valotekniikan uusiminen kauttaaltaan led-valoihin. Kulttuuritoimi on hiljalleen hankkinut led-valotekniikkaa, mutta määrä on edelleen riittämätön siihen, että aikoinaan käytettynä hankituista himmenninlaitteista voitaisiin luopua. Himmenninlaitteet Mikkosalissa ja Ilossa sallissa ovat reilusti käyttöikänsä ylittäneitä. Riskinä on, että himmenninlaitteet hajoavat, jolloin jommankumman salin valotekniikka on käytännössä poissa käytöstä. Kustannusarvio ker-tainvestointina on 50 000 €.

Muita keskeisiä investointikohteita ovat:

- tekonormen uusiminen ja kumirouheesta luopuminen vuoteen 2030 mennessä
- tekojään jäädytyskoneen uusiminen
- Liikuntapuiston pääkatsomon alakerran remontti päätökseen
- Liikuntapuiston stadionnurmen ja hyppypäädyn uusiminen > samalla kastelujärjestelmän päivitys
- Liikuntapuiston satasen suoralle valaistus (vaatii ensin pääkatsomon alakerran sähköpääkeskuksen ja alakerran valmistumisen ensin sähkövetojen vuoksi)
- Liikuntapuistoon lisätekonurmi
- Liikuntapuiston hiihtostadionin nurmen perusparannus- ja -laajennus
- Liikuntapuiston huoltorakennus koneille, talviliikuntavarusteille, frisbee- ja lumetusvälineille, polttopuille ym. säilytykseen
- Liikuntapuiston päähuoltorakennuksen kunnostus tai uusiminen (pukuhuoneet, ves-sat, suihkut, kioski, toimisto, varasto- ja seuratilat)
- Liikuntapuiston siirtokatsomot ja vaihtoaitiot
- Tulostauluvaunu
- Suolahteen ulkokuntosali
- Suolahteen skeittipaikka / pump track
- kuntoratojen valojen vaihto energiatehokkaampiin pois halogeenista
- Liikuntatalon sosiaalitulat

- Liikuntatalon alakerran WC- ja pukutilat
- Liikuntatalon aulan remontti (asbestilevyt pois, valojen parantaminen, aulan viihtyisyys ja kalustus)
- Liikuntatalon ulkoasuremontti
- Äänemäen kahvio-huoltorakennuksen laajennus
- Äänemäen konetallin perusparannus
- Äänemäen ykköshissin turvapiirin nykyaikaistaminen (virtapiirien uusiminen)
- Pankkarin pienet sisäkorit
- Taidemuseon rakenteiden korjaus
- Kuntosalilaitteet

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

On todettava, että kulttuuri ja liikuntatoimi säästi merkittävästi toiminnoistaan vuoden 2024 vakauttamistoimenpiteiden myötä. Nyt laadittu toimialan arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista on laskennallisesti noin 2 % koko toimialan kustannuksista.

Liikkumattomuus aiheuttaa Suomessa kunnille keskimäärin noin 550 euron suoria ja epäsuoria kustannuksia per asukas. Nämä kustannukset koostuvat kansansairauksien hoidosta, työkyvyttömyydestä ja tuottavuuden menetyksistä. Säästöpotentiaalia syntyy sairastavuutta vähentämällä terveystoimintoihin. Liikkumattomuuden vähentäminen on samalla taloudellinen teko. Siksi meidän tulisi ennaltaehkäisevästi kyetä panostamaan ikäihmisten toimintakyvyn säilymiseen ja parantamiseen sekä koko kunnan väestön liikkumattomien liikkumisen lisääminen sekä poikkihallinnollisesti yleisten liikkumisympäristöjen kehittämiseen ihmisten arjessa.

Digitalisoinnin osalta liikuntapalveluissa siirrytään ryhmiin ilmoittautumisessa sähköiseen järjestelmään. Sähköinen ilmoittautumisjärjestelmä automatisoi ilmoittautumista ja vähentää mm. välillisen työn määrää laskutukseen. Vuonna 2026 rekrytoidaan liikunnanohjaaja ja hänen toimenkuvansa tarkentuu ennen rekrytointiprosessia. Potentiaali lisätuloista esim. uimakoulu, liikuntaneuvonta. Vuonna 2026 uusitaan myös uimahallien kassajärjestelmä, jonka oletetaan helpottavan laskutusta ja vapauttavan henkilöstöresurssia toimintaan. Muutos tehostaa kassatoimintoja ja laskutusta, mahdollistaa verkko-ostamisen myös uimahalleihin sekä Liikuntatalon kuntosaleille.

Omatoimikirjastot tuovat joustavuutta työaikajärjestelyihin. Henkilöstövähennyksiin vastattiin lisäämällä kirjastojen omatoimialehtisali. Muutoksessa omatoimikäytölle avattiin koko kirjasto, samalla arkipäivien aamupäiviltä poistettiin palveluaika ja aamupäivät muutettiin omatoimijaksi. Palveluaika väheni yhteensä 4 tuntia viikossa. (Suolahdesta poistettiin aamuvuorolainen, nyt toimii kahdella työntekijällä päivässä). Sumiaisten ja Konginkankaan kirjastoista poistettiin palveluaika keskiviikoilta. Palveluaika väheni kummastakin siis 7 tuntia viikossa.

Taiteen perusopetuslain valmistuttua vuoden 2026 aikana, Ala-Keiteleen musiikkiopisto tulee käymään keskusteluja sopimuskuntien kanssa uuden lain vaatimista muutoksista. Uusi laki tulee myös kannustamaan oppilaitoksia yhteistyöhön lähikuntien muiden toimijoiden kanssa; mm. Viitasalo-opisto Saarijärvellä voisi tulevaisuudessa olla mahdollinen yhteistyökumppani.

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Toimenpide 1 (Kirjasto)

- Kuvaus: Kirjaston aineistomäärärahojen ja sijaisten määrärahojen pysyvä leikkaus
- Talousvaikutus: 12 000 €/vuosi
- Vaikutus palveluihin:
 - aineiston hankinnasta vähennys, pienempi aineistokokoelma asiakkaiden käytettävissä (kirjat ja lehdet)
 - pääkirjaston sunnuntaivalvonnasta luopuminen (omatoimikirjastoon siirtyminen)
 - Suolahden ja pääkirjaston aukioloaikojen tarkastelu omatoimikirjaston myötä
 - sijaisten käytössä entistä tarkempi tarveanalyysi
- Vaikutus henkilöstöön: vuosilomien porrastaminen
- Vaikutus kuntalaisiin: omatoimiajan lisääntyminen kirjastoissa
- Riskit ja edellytykset: pääkirjaston omatoimiajan haasteet, ICT-järjestelmien toimivuus
- Aikataulu: 1.1.2027 (omatoimijärjestelmä otetaan käyttöön pääkirjastossa vuonna 2026, joten kirjastojen aukioloaikoja tarkastellaan jo aikaisemmin)

Toimenpide 2 (AKMO)

- Kuvaus: Ala-Keiteleen musiikkiopiston käyttötalouden säästötoimenpide
- Talousvaikutus: 5000 euroa
- Vaikutus palveluihin: tinkiminen olemassa olevan korkeatasoisen kaluston ylläpidosta (esim. instrumenttien korjauskustannukset)
- Vaikutus henkilöstöön: työvälinaiden kunnan heikkeneminen ja sen sietäminen
- Vaikutus kuntalaisiin: soittimen kunto
- Riskit ja edellytykset: AKMOn osalta naapurikuntien yhteistyösopimukset tarkentuvat vuoden 2026 aikana. Tämä mahdollisesti vaikuttaa koko kokonaisuuteen.
- Aikataulu: 1.1.2027 alkaen

Toimenpide 3 (Yleinen kulttuuritoimi)

- Kuvaus: Kulttuuritoimen kohdeavustukset ja Keitele-Museon yhteistyösopimus
- Talousvaikutus €/vuosi: 6800 € (5000 € kohdeavustukset, 1800 € Keitele-Museo)
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta yleisen kulttuuritoimen palveluihin
- Vaikutus henkilöstöön: Ei vaikutusta henkilöstöön
- Vaikutus kuntalaisiin: Vähäinen vaikutus kuntalaisten omaehtoiseen kulttuuritoimintaan, vähäinen vaikutus Keitele-Museon nykyiseen toimintaan
- Riskit ja edellytykset: Poliittiset riskit (ei hyväksytä kohteena leikata avustuksista tai Keitele-Museon toiminnasta)
- Aikataulu: 2027 vuoden talousarvio

Toimenpide 4 (hallinto- ja kansalaistoiminta)

- Kuvaus: Kotitalousneuvonta (Koskela järjestää)

- Talousvaikutus: 14 000 €
- Vaikutus palveluihin: Koskelan Luomapaja toiminnan lakkaaminen 1.1.2027 alkaen
- Vaikutus henkilöstöön: 3 pvä /vkossa ollut Koskelan ohjaaja paikalla
- Vaikutus kuntalaisiin: Kudontatoiminnan tuen lakkaaminen
- Riskit ja edellytykset: Poliittiset riskit (ei hyväksytä kohteena leikata kotitalousneuvonnasta)
- Aikataulu: vuoden 2027 talousarvio

Toimenpide 5 (Museo)

- Kuvaus: Museotoimen kustannusten karsiminen
- Talousvaikutus: palvelujen oston vähennys -1000 e
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: Palveluiden ostosta vähennys, esim. kirjallisuus
- Vaikutus kuntalaisiin: Lippujen hintojen tarkasteli
- Riskit ja edellytykset: Riski vähäinen
- Aikataulu: 1.1.2027

Toimenpide 6 (Hallinto- ja kansalaistoiminta)

- Kuvaus: Kyläavustuksista leikkaaminen
- Talousvaikutus: 10 000 €
- Vaikutus palveluihin: Kylien tarpeisin jaettava määräraha pienenee
- Vaikutus henkilöstöön: Ei henkilöstövaikutusta
- Vaikutus kuntalaisiin: Kylien tarpeet jo vähentyneet. Entistä huolellisempi tarvekar-toitus ja kylien tarpeiden priorisointi.
- Riskit ja edellytykset: Poliittiset riskit (ei hyväksytä kohteena leikata avustuksista)
- Aikataulu: vuoden 2027 talousarvio

Toimenpide 7

- Kuvaus: Yhden täyttämättä jätetyn toimen pysyvä lakkautus
- Talousvaikutus: -
- Vaikutus palveluihin: Ei muutosta nykyiseen
- Vaikutus henkilöstöön: Ei vaikutuksia
- Vaikutus kuntalaisiin: -
- Riskit ja edellytykset: -
- Aikataulu: kevät 2026

Toimenpide 8 Liikuntapaikkaverkosto

- Kuvaus: Liikuntapaikkaverkoston tarkastelu luistinratojen osalta: Piilolanniemen ja Nappamäen luistinradat pois käytöstä 1.1.2027 alkaen (jäävät kesäisin ylläpidettä-väksi kesäkentäksi) 8 000 €
- Vaikutus henkilöstöön: Äkhoy toteuttanut kumppanussopimukseen liittyen > vaikuttaa kumppanussopimuksen hintaan.
- Vaikutus kuntalaisiin: Palvelut heikkenevät, mutta vaikutuksen oletetaan olevan vä-häinen.

- Riskit ja edellytykset: Poliittiset riskit
- Aikataulu: talvikaudesta 2026-2027 lähtien

Toimenpide 9 Liikuntatoimen kalusto

- Kuvaus: Ulkoliikuntapaikkojen kalustohankinnoista karsinta kenttien jalkapallo- ja jääkiekkomaalien hankintaan seuraavien vuosien aikana
- Talousvaikutus €/vuosi: 5000 eur
- Vaikutus palveluihin: Mahdollisesti heikkenee kentillä, joissa maaliuusinta olisi juuri nyt ajankohtainen. Jatkossa maaleja uusitaan harvemmin ja nykyisiä korjataan herkemmin. Tällä hetkellä suurimmalla osalla kenttiä maalitilanne hyvä. Uusitaan kesällä 2026 kentille, joissa vielä määräysten vastaiset maalit. Turvallisuussyistä maaleja voidaan uusia myös tavoitteesta riippumatta.
- Vaikutus henkilöstöön: Ei vaikutusta. Lähinnä maalikuljetuksia korjaukseen.
- Vaikutus kuntalaisiin: Kohteissa on maalit, joten toiminta voi pyöriä.
- Riskit ja edellytykset: Kentiltä löytyykin kevättarkastuksissa enemmän uusittavia maalia kuin oli odotettu > vaatii jatkuvaa seurantaa ja päivitystä
- Aikataulu: talvikaudesta 2026-2027 lähtien

Toimenpide 10 Ensilumenlatu

- Kuvaus: Ensilumenladun kulujen pienentäminen ostopalvelutoimintaa uudelleen tarkastelemalla. Sovitaan tykitettävän lumen määrä ja tunnit, jolloin levitystä tehdään.
- Talousvaikutus €/vuosi: 5000 eur
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta.
- Vaikutus henkilöstöön: Ei vaikutusta.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: Äkhoy ei pystykään tuottamaan käyttäjien haluamaa palvelua 5000 euroa edullisemmin sovituin ehdoin
- Aikataulu: talvikaudesta 2027-2028 lähtien

Toimenpide 11 Liikuntatoimen avustukset

- Kuvaus: Avustuksista leikkaaminen
- Talousvaikutus €/vuosi: 7000 eur
- Vaikutus palveluihin: Yhdistykset saavat liikuntatoimelta aiempaa vähemmän avustusta.
- Vaikutus henkilöstöön: Ei vaikutusta, jaettavaa rahaa vähemmän.
- Vaikutus kuntalaisiin: Seurojen avustukset pienenevät
- Riskit ja edellytykset: Yhdistykset eivät löydä vaihtoehtoisia rahoituskeinoja toimintansa tueksi.
- Aikataulu: 1.1.2027 alkaen

Toimenpide 12 Uimahallin kustannussäästö

- Kuvaus: Uuden kulunvalvonta- ja kassajärjestelmän muutos
- Talousvaikutus €/vuosi: 5 000 eur (Investointi 50 000 eur, josta noin 10 000 eur menee jo nykyisellään Saas-palveluna kassapalveluiden ylläpitämiseen vanhassa

- järjestelmässä) lisääntynyt verkkomyynti, vanhan järjestelmän päivityksistä ja korjauksista syntyneet vuosikulut, fyysisten avainten poistuminen käytöstä
- Vaikutus palveluihin: Kassatoiminnot sujuvoituvat ja kontaktiaika/asiakas vähenee, kun yhdellä kortilla on useita tuotteita tai asiakas voi ostaa suoraan verkkokaupasta tuotteensa ennakkoon, oviajastuksia on jatkossa vähemmän kuntosaleihin liittyen. Kulkuportti VesiVelhoon on toimintavarma eikä synny katkoksia palveluun.
 - Vaikutus henkilöstöön: Henkilöstömäärä ei suoraan vähene eikä lisääny, mutta uimakassahenkilöstö saattaa tämän myötä vapautua muihin välillisiin töihin työvuoron aikana helpommin. Henkilöstöllä menee vähemmän aikaa rutiinotoimiin ja aikaa voidaan käyttää toiminnan laadun parantamiseen sekä muuhun palveluun. Helpompi perehdyttää kassatoimintoihin, kun ohjelmisto on nykyaikainen. Välillinen työ taloushallinnossa vähenee.
 - Vaikutus kuntalaisiin: Palvelut paranevat: kuntalaiset saavat nopeampaa palvelua kassalla, mahdollisuuden tehdä ostokset verkossa ja pääsy kuntosaleille omatoimiaikoina helpottuu myös Liikuntatalolla
 - Riskit ja edellytykset: Kulunvalvonta- ja kassajärjestelmän uusiminen ei onnistu kokonaisuutena, jolloin uimahallien näkökulmasta tehostamistoimi on torso
 - Aikataulu: kesä 2026

Palveluverkko ja tilankäyttö

Yksiköiden käyttöasteet ja toimivuus

Liikuntapalveluilla on kymmenen kuntosalia, joista puolet on ns. kylmäkohteita. Osa tiloista on vanhoissa rakennuksissa ja niissä on kalusto todella vanhaa. Esimerkiksi Terapiatalon voimailusalin laitteista lähes puolet olisi uusittava, jotta sali olisi määräysten mukainen. Sali on kuitenkin ainoa taajaman nostolavallinen sali. Sali on suosittu, mutta erillisessä poistokohteessa hankalasti hallinnoitavissa. Pohdittava on, löytyisikö voimailusalille Suolahdesta muuta tilaa (esim. SYK). Pankkarin käyttöaste voisi myös olla vielä suurempi. Kohde on erillään muusta toiminnasta, sillä liikuntakohteiden pääpainopiste on Liikuntapuistossa. Pankkarin alueen kokonaiskehittämisen jatko liikuntapaikkojen osalta on tärkeää lähivuosina.

Kulttuuritoimissa ei ole tiloja, jotka ovat matalalla käyttöasteella tai niissä on korkea kustannustaso. Museotoiminta on juuri laajenemassa kulttuurihistoriallisen museon rakennuksen valmistumisen osalta. Suolahden uimahalli aukeaa elokuussa 2026. Kirjastotoimintaa on neljässä kohteessa (Konginkangas, Sumiainen, Suolahti, Äänekosken pääkirjasto). Ei ole tarkoituksen mukaista tarkastella minkään kirjastoyksikön lakkautusta tässä yhteydessä. Pääkirjaston omatoimijärjestelmä on varattu investointiohjelmaan vuodelle 2026. Omatoimikirjastotoiminnan käynnistymisen myötä pääkirjaston sunnuntaivalvonnasta luovutaan sekä tarkastellaan myös aukioloajat sekä omatoimiajat.

Tilasäästämahdollisuudet

Liikuntatoimen osalta esimerkiksi hiekkakenttien ja luistelukäytössä olevien kenttien lukumäärä tarkastellaan kevään aikana. Terapiatalon voimailusali/kamppailulajitila tarkastellaan isompaan kompleksiin, joka ei ole lakkautusuhan alla. Tilojen yhteiskäytön osalta tarkastellaan Älykuntosalitoiminnan kehittämistä (esteetön kuntosali) yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Tulojen lisääminen

Hallintokunnan kaikkia taksoja tarkistetaan ja korotetaan 1.1.2027 alkaen. Tällä kustannusvaikutus tulokertymään yhteensä 10 000 euroa. Lisäksi uudenlaisia hinnoittelutunnuksia valmistellaan, kuten esiin noussut nuorisokortti. Kulttuurihistoriallisen museon asioita valmistellaan myös toimialalla ja pohdinnassa on museotoimen lippujen hinnoittelut.

Liikuntatoimen osalta tulot koostuvat pääsymaksuista, kurssi- ja ohjausmaksuista ja kahvion myyntituloista. Museon osalta tulot kertyvät pääsymaksutuloista, myyntituloista kirjallisuudesta, opastuksista, postikorttimyynnistä ja julistemyynnistä. Kirjaston osalta tuloja kerryttävät tulostus- ja kopiointimaksut, kaukolainamaksut, myöhästymismaksut. Ala-Keiteleen musiikkiopiston lukukausimaksutarkistus vuosittain. AKMO:n taksojen osalta voimassa oleva laki TPO:sta määrittelee, että oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja, joten oppilasmaksujen korotuksiin on vuosittain suhtauduttu maltillisesti. Konnevesi voisi olla kiinnostunut varhaisiän musiikkikasvatuksen ostamisesta AKMO:lta niin, että kunta maksaisi ko. opetuksen opettajakulut, mikäli opetusta järjestettäisiin koko eskareiden ja/tai viskareiden ikäluokille. Avoimen opetustoiminnan ja erilaisten lyhytkurssien järjestämisen kehittämistä valmistellaan musiikin eri osa-alueilla (=oppilas itse maksaa koko opetuksen kustannukset).

Avoimen opetuksen mukaan ottaminen laajemmassa mittakaavassa toisi tuloja. Kun tulevan, uuden TPO:n lain lopullinen sisältö on tiedossa (vuoden 2026 aikana) AKMO:n osalta kartoitetaan, mitä uusia mahdollisuuksia se tuo mukanaan. Voisiko AKMO tarjota sopimuskunnille jotain uutta ja lähikuntien kanssa yhteistyön kartoittaminen (esim. Saarijärvi). Lisäksi Äänekosken osalta voidaan tarkastella, voisiko musiikkiopisto järjestää lukion musiikinopetuksen.

Uusia mahdollisia tulonlähteitä ja palvelumalleja tarkastellaan toimialalla. Linjattava on muun muassa, että mitä voidaan rahastaa esimerkiksi ikäihmisten liikuntapalveluista. Valtio ohjeistaa, että liikuntaneuvonnan on oltava maksutonta, mutta pohdinnassa on, että maksutonta aikaa lyhentäisi ja sen jälkeen ohjaus muuttuisi maksulliseksi.

Investointien arviointi

Investoinnit ja korjausvelka on jo aiemmin todettu tässä selvityksessä. Kulttuuri- ja liikuntaohjelman ja voimassa olevan investointisuunnitelman mukaisesti kohteet ovat välttämättömiä toteuttaa vuonna 2027: liikuntatoimen nippukohteet liikuntapuiston kokonaisuuteen 950 000 euroa, liikuntatalon peruskorjauksen jatkaminen sekä taidemuseon rakenteiden korjaus.

- Mahdollisesti siirrettäviä: kumirouheen vaihto ylipainehalliin 5 v, Äänemäen kahvio/huoltorakennus ja huoltotalli, Liikuntatalon ulkoremontti, Pankkarin alueen kehittäminen
- Investointien vaikutus talouteen 2027-2029: 50 000 € kalustohankinta led-tekniikkaan

Taloudelliset vaikutukset

Toimialan esittämä yhteissäätöpotentiaali on kaikki toimenpiteet huomioon ottaen yhteensä 78 800 euroa.

Palvelu- ja asiakasvaikutukset

Palvelutason muutosten vaikutukset on kuvattu kunkin toimenpiteen yhteydessä. Liikuntatoimen palveluverkkoselvityksen toimenpiteet tarkentuvat muun muassa mahdollisten lakautettavien kenttien osalta kevään aikana. Tällä merkitys alueellisesti.

Henkilöstövaikutukset

Kulttuuri- ja liikuntatoimen tehtäviä järjestellään vuoden 2026 aikana uusien henkilöiden rekrytoinnin yhteydessä. Perustettavat kokonaan uudet toimet museoon ja liikunnanohjaukseen valmistellaan huolellisesti ja ennakoiden tulevaisuuden tarpeita. Kulttuuri- ja liikuntatoimen henkilöstön määrä on jo valmiiksi ohut, joten rekrytointijarrun käyttö on tarpeeton. Jos sijaisia ei järjesty, toimintaa ei voida toteuttaa. Koulutustarpeet ovat toimialalla maltilliset, sillä lähtökohtaisesti henkilökunta on vakiintunutta ja sitoutunutta.

Priorisoitu toimenpidelista - TOP 5

Kulttuuri- ja liikuntatoimi koostuu viidestä tulosalueesta. Toimenpide-esitykset on koottu tulosalueiden mukaisesti alla olevaan taulukkoon.

Prioriteetti	Arvioitu säästö €/vuosi	Toteutettavuus	Riskitaso
Kirjasto	12000	Kyllä	3
AKMO	5000	Kyllä	3
Kulttuuri	7800	Kyllä	3
Liikunta	30000	Kyllä	3
Hallinto- ja kansalaistoiminta	24000	Kyllä	3

Riskit

Kulttuuri- ja liikuntatoimen toimenpide-esitysten riskinä on, etteivät esitykset toteudu päätöksenteossa. Toimenpide-esitykset on valmisteltu tulosalueilla ja ovat mahdollisia toteuttaa.

Onnistumisen edellytykset

Vuoden 2026 aikana on resursoitava riittävästi aikaa ja työpanosta muutosten valmisteluun ja toteutukseen. Kulttuuri- ja liikuntatoimessa on vuoden aikana käynnissä useita investointeja, kilpailutuksia sekä rekrytointeja normaalien toimintojen lisäksi.

Yhteenveto

Vuoden 2024 vakauttamiskierroksen yhteydessä kulttuuri- ja liikuntatoimen toimiala karsi toimintojaan merkittävästi. Nyt tehtävät toimenpiteet ovat jatkoa niille. Vuoden 2026 osalta on myös muistettava, että uuden kulttuurihistoriallisen museon ja Suolahden uimahallin valmistumisen myötä toimialalle rekrytoidaan henkilökuntaa ja palvelut laajenevat. Nämä on huomioitava talousarvion 2027 valmistelun yhteydessä. Laskennallisesti kulttuuri- ja

liikuntatoimen pysyvät talouden tasapainottamistoimenpiteet ovat yhteensä 78 800 euroa vuodesta 2027 alkaen. Tulojen lisäkertymä hinnankorotusten myötä on + 10 000 euroa.

Esityksessä on toimialan omat säästöesitykset, mutta toimialalla on pohdittu myös ilmoituskustannuksia. Kaupungin kaksi ilmoituslehteä aiheuttavat sen, että painatuskustannukset ovat toimialalla isot. Henkilöstöpalavereissa on noussut esiin, että mieluummin säästetään/vähennetään esimerkiksi henkilöstöetuuksista kuin oikeasta toiminnasta tai palveluista.

12. Opetus- ja kasvatustoimi

Laatija: Niina Rautanen, Leena Happo, Sanna Ruuth

Päivämäärä: 15.4.2026

Toiminnan yleiskuvaus

Toiminnan tehtävät ja vastuut

Opetus- ja kasvatustoimi jakautuu kahteen vastuualueeseen: lasten, perheiden ja nuorten palveluihin sekä opetuspalveluihin. Lasten, perheiden ja nuorten palveluiden vastuualue käsittää varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perhekeskustoiminnan, nuorisopalvelut sekä kotoutumisen palvelut.

Opetuspalveluiden vastuualue käsittää perusopetuksen ja lukiokoulutuksen sekä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan. Opetus- ja kasvatustoimialan alle lukeutuu myös poikkihallinnollisesti koko kaupungin hyväksi toimiva hyvinvointityö.

Opetus- ja kasvatustaloutta toimii toimialan monijäsenenä toimielimenä. Opetus- ja kasvatustaloutta vastaa lautakunnan tehtäväalueen operatiivisesta toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, kaupunginjohtajan ja lautakunnan alaisuudessa. Opetus- ja kasvatustaloutta vastaa suoraan opetuspalveluiden sekä lasten, perheiden ja nuorten palvelualueesta pois lukien varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen.

Varhaiskasvatustaloutta vastaa varhaiskasvatuksen vastuualueen toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginhallituksen, lautakunnan ja toimialajohtajan alaisuudessa.

Tulosalueen tai tulosyksikön esihenkilöt vastaavat tulosalueen tai tulosyksikön toiminnasta sekä johtavat ja kehittävät toimintaa vastuualuejohtajan alaisuudessa.

Keskeiset palvelut / prosessit

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut:

- Varhaiskasvatus ja esiopetus
- Perhekeskus
- Nuorisotyö
- Kotoutumisen edistäminen

Opetuspalvelut:

- Perusopetus
- Aamu- ja iltapäivätoiminta
- Lukiokoulutus

Keskeiset palveluprosessit tallennettu IMS-työkaluun.

Mahdolliset viime vuosien muutokset

Toimialan organisoitumiseen on vaikuttanut voimakkaasti hyvinvointialueuudistus. Sosiaali- ja terveystalouden siirryttyä hyvinvointialueelle 1.1.2023 lasten, nuorten ja perheiden palveluista poistuivat neuvola- ja terapiapalvelut. Tilalle siirtyivät kotoutumisen palvelut. Hyvinvointityö siirtyi samalla opetuspalveluihin.

Toimialan kokonaisuuden muodostamiseen on sittemmin vaikuttanut varhaiskasvatusjohtajan viran perustaminen 1.1.2026 ja perhepalvelujohtajan viran lakkauttaminen 1.4.2026 alkaen.

Toimiala toteuttaa sekä lakisääteisiä että kunnalle vapaaehtoisia palveluita. Kaikkea toimintaa ohjaa lainsäädäntö, jonka muutoksilla on suoria vaikutuksia palveluihin.

Esimerkkejä lainsäädäntöuudistuksista:

- Kotoutumislaki uudistui 1.1.2025 yhdessä TE-muutoksen kanssa. Laki on jälleen ollut lausunnolla.
- Varhaiskasvatuslain 22 §:n kumoamisen myötä varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat eivät ole enää velvoitettuja laatimaan paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa. Uudet varhaiskasvatussuunnitelman perusteet astuivat voimaan 1.1.2026.
- Perusopetuslaissa, joka koskee sekä esi- että perusopetusta, on useita lakimuutoksia kuten oppimisen tuen uudistus ja mobiililaitteiden rajaaminen 1.8.2025 alkaen sekä liikunnallisen elämäntavan edistäminen 1.8.2026 alkaen. Suunnitteilla on myös arvioinnin valtakunnallinen selkeyttäminen 1.8.2027.
- Lukiokoulutuksen oppimisen tuki uudistui 1.8.2025. Ylioppilastutkintoon tulee syksystä 2029 alkaen taito- ja taideaineiden koe. Kuvataiteen, musiikin ja liikunnan kokeen järjestämisvelvollisuus tulee kaikille lukioille.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Menokehitys

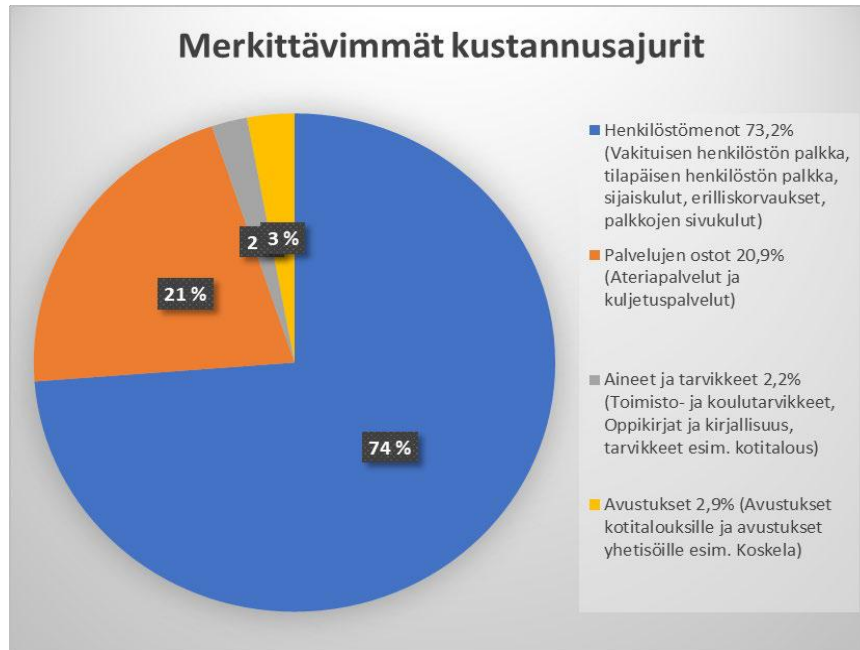
Talousarvion toteutuminen

Opetus- ja kasvatuslautakunta	TP2024	TA2025	Talousarvio- muutokset	TA2025 + muutos	TP2025	Muutos, € TP2025/ TA+muutos2025	Muutos, % TP2025/ TA+muutos2025
Toimintatulot	2 879	2 080	500	2 580	3 293	713	27,6 %
Toimintamenot	-30 490	-30 125	-813	-30 938	-31 057	-119	0,4 %
Toimintakate (netto)	-27 611	-28 044	-313	-28 358	-27 764	594	-2,1 %

Talousarvio 2026

Opetus- ja kasvatustaloutakunta (1 000 €)	TP2024	TA2025	TAE2026	Muutos -% 2026/2025
Toimintatulot	2 879	2 080	2 135	2,6 %
Toimintamenot	-30 490	-30 125	-30 994	2,9 %
Toimintakate (netto)	-27 611	-28 044	-28 859	2,9 %

TP 2024 -27 611; TP 2025 -27 764; TA26 -28 859 (toimintakate netto).

Käyttötalouden poikkeamat (alijäämä/ylijäämä)

Opetus- ja kasvatustoimen vuoden 2025 toteutuneet menot olivat -31,1 milj. ja tulot 3,3 milj. euroa. Toimialan katteeksi muodostui -27,8 milj. euroa, mikä on +593.800 euroa ylijäämäinen suhteessa talousarvion katteeseen.

Talousarvio 2025 oli osa vuosien 2024-2026 tasapainotusohjelmaa. Menosäästöjä suunniteltiin talousarviokehukseen yhteensä -521.000 euroa. Kehys sisälsi kuitenkin myös 1,8 % yleisen indeksikorotuksen ja 2 % palkankorotusvarauksen, joiden kustannusvaikutukset käytännössä kumosivat esitetyt säästöt. Pienenevän budjetin sijaan tasapainotusohjelmalla onnistuttiin kuitenkin hillitsemään menojen kasvua.

Opetus- ja kasvatustaloutakunnan talousarvioesitys (31.10.2024 § 44) lisäsi menoja kehukseen verraten. Syynä olivat tarkentuneet laskelmat muun muassa ateriapalveluista ja hankkeiden tulo-meno-tasapainosta. Lisäksi talousarvioon lisättiin varhaiskasvatuksen määräaikaista henkilöstömenoja, jotka kompensoivat edellisvuodesta romahtaneita hankerahoituksia. Kaupunginvaltuusto hyväksyi talousarvion toimialan katteen ollen -28.044.308 euroa (9.12.2024 § 82).

Opetus- ja kasvatustaloutakunta päätyi keväällä (24.04.2025 § 19) hakemaan lisätalousarviota

opetuspalveluiden menoihin, jotka liittyivät oppimisen tuen uudistukseen sekä lukuvuodelle 2025-2026 suunniteltujen opetusjärjestelyjen henkilöstömenoihin. Valtuusto myönsi lisätalousarvion 9.6.2025 § 66. Toimialan päivitetyn talousarvion kate nousi näin -28.357.508 euroon.

Vuonna 2025 toimialalle kertyi lisääntyneiden menojen vastapainoksi +711.908 euroa budjetoitua enemmän tuloja. Ylijäämä syntyi etenkin budjetoitua suuremmista kotoutumisen laskennallisista korvauksista sekä kotikuntakorvauksista.

Talousarviovuoden aikana kertyneillä, ennakoitua suuremmilla tuloilla pystyttiin sisäisin siirtein kattamaan opetuspalveluiden henkilöstömenojen ylityksiä sekä keskushallinnolta talousarviovuoden varrella opetuspalveluille siirtyneitä oppilaskuljetusten Linkki-kustannuksia ilman lisätalousarviota. Kaupunginvaltuusto päätti 08.12.2025 § 109, että lasten, nuorten ja perheiden palveluiden vastuualueelta siirrettiin 500 000 euroa opetuspalveluiden vastuualueelle. Kaupunginvaltuuston 8.12.2025 § 108 päätöksellä toimialoille kohdennettiin 0,56 %:n lisämääräraha kunta-alan palkankorotuksiin vuodelle 2025. Opetus- ja kasvatustoimialan osuus oli 121 700 euroa.

Vuoden 2026 arvioitu toteuma ja vaikutukset 2027

Tammi-maaliskuun 2026 kirjautunut toteuma tällä hetkellä on: menot 23,59 % ja tulot 25,34 % (tavoite tasaisen kulutuksen periaatteella on 25 %). Toteumat ovat edellisvuosia täsmällisemmät: menot vähäisemmät ja tulot tulouttaneet ennustetusti, etenkin laskennallisten korvausten osalta.

Opetus- ja kasvatustoimiala toteuttaa toimintaansa lukuvuosittain, jolloin toiminnalliset muutokset tehdään pääsääntöisesti 1.8. alkaen. Tästä syystä useat talouden tasapainotukseen vuodelle 2027 suunnitellut toimenpiteet vaikuttavat menoja laskevasti jo vuoden 2026 aikana arviolta 194 080 eurolla, jonka jälkeen toimialan nettoennuste vuodelle 2026 on -28 859 000 euroa.

Tilojen käyttöasteet ja tilakustannukset

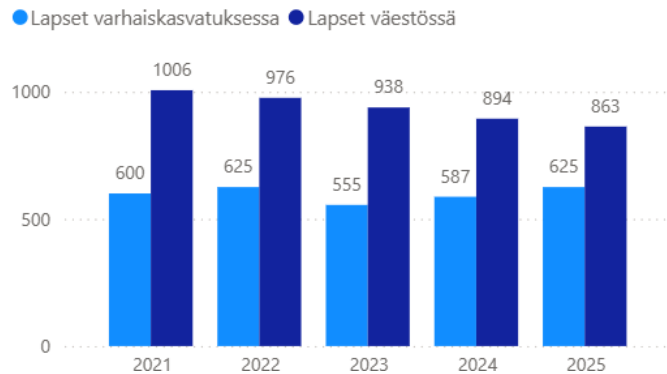
Tilojen tämänhetkistä käyttöastetta ei ole kattavasti selvitetty. Tilakustannuksista vastaa kaupunkirakennelautakunta. Opetus- ja kasvatustalustalouden puolesta voidaan alustavasti todeta, että varhaiskasvatyksiköissä on tällä hetkellä kolmen ryhmän verran käyttämättömiä tiloja. Tilantarve arvioidaan laskevan niin, että yksi päiväkotitila voidaan lakkauttaa ja toinen päiväkotitila sulkea osittain taloussuunnitelmavuosien aikana.

Varhaiskasvatuksen palveluverkkoa on sopeutettu viimeksi vuonna 2023 lakkauttamalla Ääneniemien päiväkotitila. Piilolan päiväkodista on tehty jo lakkautuspäätös 1.8.2026 osana vuoden 2026 talousarviota.

Lasten määrä varhaiskasvatuksessa on pysytellyt kohtuullisen samana, vaikka syntyvyys on laskenut. Tilastot viittaavat siihen, että edelliset yksiköiden lakkautukset ovat olleet toiminnallista sopeuttamista. Pian väestössä olevien lasten määrän lasku kuitenkin alkaa vähentää varhaiskasvatuksessa tosiasiallisesti olevien lasten määrää.

Varhaiskasvatuksen kysyntää ei voida suoraan päätellä lasten määrästä väestössä, vaan siihen vaikuttavat voimakkaasti yhteiskunnalliset muutokset, etenkin lakimuutokset.

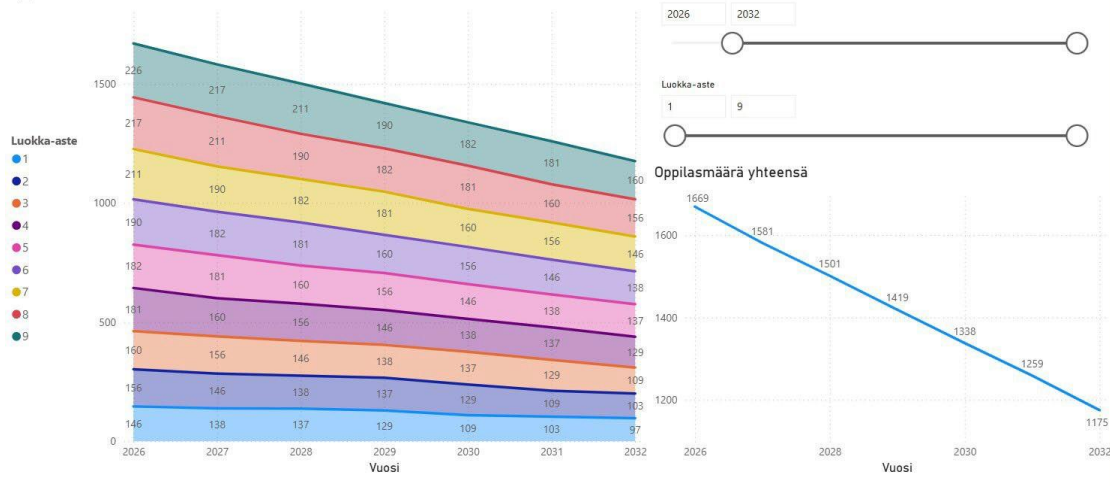
Varhaiskasvatukseen osallistuneet

Väestössä olevien lasten määrän lasku näkyy selkeästi myös perusopetuksessa. Perusopetusikäisten lasten määrä laskee vuosien 2026-2032 välillä lähes 500 oppilaalla:

Oppilasennuste

Oppilaat luokka-asteittain

Perusopetukseen osallistuvat kaikki ikäryhmän lapset. Lasten määrän väheneminen vaikuttaa siis suoraan tilojen käyttöasteeseen ja tilatarpeeseen. Ratkaisuja pohtiessa on otettava huomioon myös jo tapahtunut kehitys.

Käytettävissä olevan tilastoinnin mukaan alakoulujen perusopetusryhmien määrä on laskenut lukuvuodesta 2019-2020 lukuvuoteen 2025-2026 kahdeksalla ryhmällä. Yläkoulujen osalta laskua on samalla aikajanelä viidellä ryhmällä.

Ennakoitu lasku lukuvuoteen 2029-2030 on alakoulujen osalta edelleen kymmenen ryhmää ja yläkoulujen osalta kolme ryhmää.

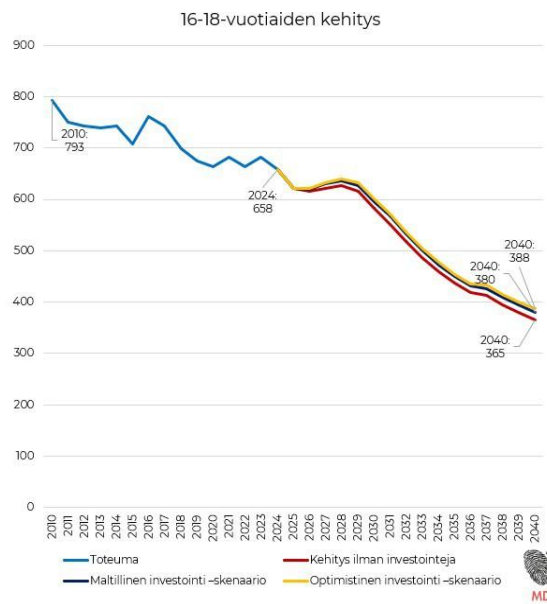
Perusopetusryhmien määrän kehitys											
	2029-2030	2028-2029	2027-2028	2026-2027	2025-2026	2024-2025	2023-2024	2022-2023	2021-2022	2020-2021	2019-2020
Porrit 1-6 lk	45	47	50	52	55	56	63	65	63	66	63
Porrit 7-9 lk	26	26	27	28	29	28	32	32	35	35	34
YHT:	71	73	77	80	84	84	95	97	98	101	97

Perusopetuksen osalta viimeisin palveluverkkoselvitys on tehty vuonna 2014. Sen jälkeen Koulunmäen koululle on valmistuneet A-rakennus vuonna 2020 ja C-rakennus vuonna 2025. Koiviston uusi koulu on valmistunut vuonna 2019 ja sen yhteyteen on rakennettu päiväkotikäyttökäyttöön vuonna 2022. Osa Konginkankaan koulun tiloista on muunnettu päiväkotikäyttöön vuonna 2025. Suolahden yhtenäiskoulun remontti valmistui puolestaan vuonna 2019.

Äänekosken lukio on valmistunut vuonna 2017. 2. asteen opiskelijoiden määrän lasku tapahtuu 2030-luvulta alkaen:

16-18-vuotiaiden kehitys 2010-2040

- **Syntyvyyden lasku heijastuu 2030-luvulla 16-18-vuotiaiden ikäryhmään**, minkä seurauksena ikäryhmän koko pienentyy hyvin voimakkaasti.
 - Kehitys on jälleen suhteellisen varma, sillä merkityksellinen käänne vaatisi hyvin merkittäviä muutoksia muuttoliikkeen rakenteessa.
 - Huomionarvoisesti ikäryhmän koko ei laske merkityksellisesti vielä 2020-luvulla.
- **Vuonna 2040 Äänekoskella asuvien 16-18-vuotiaiden määrä on jopa 300 henkilöä nykyistä pienempi.** Syntyvyyden mahdollinen elpyminen vaikuttaa ikäryhmän kehitykseen vasta 2040-luvulla.

Lukiolaisten määrä ei ole suoraan yhteismitallinen väestön ikäryhmän koon kanssa, sillä opiskelupaikan valintaan vaikuttaa mm. muu 2. asteen palveluverkko maakunnassa ja valtakunnallisesti.

Merkittävät sopimukset (päätyvät 2026-2027), joissa neuvotteluvaraa

Ei taloudellisesti merkittäviä sopimuksia, joista voitaisiin luopua aikajaksolla.

Keskeiset taloudelliset haasteet

- Toiminnalliset, rakenteelliset ja taloudelliset paineet Verrokkikuntien kustannusvertailua:

Vertailutaulukko

Palvelukohtaiset nettokäyttökulut v. 2024

	Äänekoski		Jämsä		Varkaus		Forssa	
	1 000 €	€/as	1 000 €	€/as	1 000 €	€/as	1 000 €	€/as
Perusopetus	21 808,00	1 229,00	21 967,00	1 149,00	20 201,00	1 027,00	15 949,00	968,00
Varhaiskasvatus	10 257,00	578,00	10 791,00	565,00	11 112,00	565,00	8 032,00	487,00
Lukiokoulutus	3 174,00	179,00	2 210,00	116,00	-	-	3 629,00	220,00
Esiopetus	2 061,00	116,00	1 015,00	53,00	1 269,00	65,00	1 348,00	82,00
Nuorisotoiminta	766,00	43,00	470,00	25,00	625,00	32,00	493,00	30,00
Muu opetustoiminta	15,00	1,00	10,00	1,00	-14,00	-1,00	-	-

Äänekosken opetus- ja kasvatuspalveluilla on verraten hyvät resurssit sekä toimitiloissa että henkilöstöresursoinnissa. Varhaiskasvatus toimii lakisääteisen henkilöstömitoituksen puitteissa ja perusopetuksen järjestämistä rajaa perusopetuslaki, mm. oppimisen tuen uudistuksen ryhmäkohtaisen tuen toteuttamisen määrä 0,122 h/vko/oppilas. Nämä lakisääteiset seikat on huomioitava palveluiden säästöjä tehdessä. Oppimisen tuen uudistuksen osalta elämme siirtymäaika: kohdenamme resursseja ja opimme koko ajan uutta.

Nuorisopalveluissa ja lukiokoulutuksessa on Äänekoskella tehty viime vuosina myös uusia henkilöstöpanostuksia, mm. koulunuorisotyöhön ja oppilaanohjaukseen.

Taloudellista painetta lisäävät vähentyvät verotulot ja valtionosuudet, jotka taas heijastelevat valtion- ja maailmantaloutta. Rakenteellista painetta ja lapsikohtaisten kustannusten eriytymistä taas havaitaan palveluverkossa jo tällä hetkellä. Palveluverkkoratkaisujen viivästyminen uhkaa ajaa etenkin perusopetuspalveluja kierteeseen, jossa henkilöstö on sijoittunut lapsimäärän kannalta epäsuhtaisesti eri yksiköihin. Tätä kuvanee esim. tulevan lukuvuoden perusopetusryhmien vaihteluväli 1.-6.-luokilla yhtenäiskouluissa: suurin on ryhmä 25 ja pienin 13 oppilasta.

Henkilöstöresurssien riittävyys

Kts. Edellinen kohta.

Investointitarpeet ja mahdolliset riskit

Koulunmäen koulun piha-alueen parantaminen on investointiohjelmassa v. 2028. Tämä on tarpeen saada mahdollisimman pian tehtyä liikunnallisen elämäntavan edistämiseen liittyen.

Arvio toimialan 2-4 % säästöpotentiaalista

2 % toimialan kuluista talousarvion 2026 mukaan on 619 880 euroa ja 4 % 1 239 760 euroa. Toimialan säästöehdotukset kuluvalle vuodelle sekä talousarviovuodelle 2027 ja suunnitelmavuosille ovat seuraavat:

Talousvaikutukset toimenpiteittäin ja vuosittain

Toimenpide	2026	2027	2028	2029	2030	Yhteensä
1	21 420 €	258 600 €	170 300 €	115 150 €	55 000 €	620 470 €
2	10 000 €	44 000 €	0 €	0 €	0 €	54 000 €
3	34 000 €	55 000 €	40 000 €	40 000 €	0 €	169 000 €
4	0 €	43 000 €	0 €	0 €	0 €	43 000 €
5	2700 €	116 600 €	0 €	5 000 €	55 000 €	179 300 €
6	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
7	0 €	0 €	0 €	94 500 €	132 300 €	226 800 €
8	52 100 €	148 900 €	156 700 €	145 800 €	105 300 €	608 800 €
9	0 €	4 000 €	11 000 €	25 000 €	10 000 €	50 000 €
10	25 000 €	16 000 €	0 €	0 €	0 €	41 000 €
11	8 000 €	11 000 €	0 €	0 €	0 €	19 000 €
12	6 000 €	50 000 €	0 €	0 €	0 €	56 000 €
13	0 €	8 000 €	3 000 €	0 €	0 €	11 000 €
14	0 €	5 000 €	5 000 €	0 €	0 €	10 000 €
15	32 160 €	0 €	0 €	0 €	0 €	32 160 €
16	0 €	25 000 €	0 €	0 €	0 €	25 000 €
Yhteensä	191 380 €	785 100 €	386 000 €	425 450 €	357 600 €	2 145 530 €

Kustannusvaikuttavat kohteet

Henkilöstökustannuksiin vaikuttavat toimenpiteet ovat taloudellisesti kaikkein vaikuttavimpia.

- Digitalisointi- ja automaatiopotentiali (0,5-2 htv säästö)

Vaihtamalla varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän ja liittämällä siihen myös aamu- ja iltapäivätoiminnan seuranta, saavutetaan merkittäviä etuja.

Lisäksi jo käynnistetty Wilman sähköisen arkistoinnin käyttöönotto sujuvoittaa toimintaa. Varovainen potentiaaliarvo automaatiolle on 0,5 htv.

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Toimenpide 1

Tehtävien lakkaaminen perhepalveluissa

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 21 420 €, v. 2027: 258 600 €, v. 2028: 170 300 €, v. 2029: 115 150 €, v. 2030: 55 000 €, yht. 620 470 €
- Vaikutus palveluihin: Lapsimäärän vähenemisestä johtuva palveluntarpeen supistuminen. Tehtävien lakkaaminen saattaa johtaa yhden päiväkotiyksikön lakkauttamisen (Katvela) ja yhden yksikön toiminnan osittaisen supistamisen (Karhunlähde), vaikutukset palveluihin

neutraaleja. Lähipalvelut eri taajamissa ovat edelleen turvattuja. Toimenpide sisältää myös maahanmuutto-ohjaajan määräaikaisen tehtävän päättymisen.

- Vaikutus henkilöstöön: toteutuu eläköitymisten ja määräaikaisuuden päättymisen kautta.
- Vaikutus kuntalaisiin: vaikutukset pääosin neutraaleja
- Riskit ja edellytykset: Toteutuu, mikäli lapsimäärässä tai maahanmuuttajien määrässä ei tapahdu merkittävää kasvua.
- Aikataulu: vuosien 2026-2030 aikana

Toimenpide 2

Sijaismäärärahojen supistaminen varhaiskasvatuksessa ja nuorisopalveluissa

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026 kokonaissäästö sijaismäärärahoista 54 000 €, josta 44 000 € siirretään toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönottoprojektiin vuoden 2026 aikana. Nettovaikutus vuodelle 2026 10 000 €. V. 2027 säästö 44 000 €.
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta palveluihin
- Vaikutus henkilöstöön: Henkilöstön lomien määräytyminen systemaattisempaa. Hyödynnetään sijaisjärjestelyissä yksiköt ja vastuualuerajat ylittäviä järjestelyjä kelpoisuudet huomioiden.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: Loma-aikojen palveluntarvetta ei pysty täysin ennakoimaan, jolloin sijaistarpeita saattaa ilmetä.
- Aikataulu: v. 2026-2027

Toimenpide 3

Yksiköiden toiminnan lakkaaminen (ateriakustannukset)

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 34 000 €, v. 2027: 55 000 €, v. 2028: 40 000 €, v. 2029: 40 000 €, yht. 169 000 €. Lisäksi kiinteistökulujen lasku ja investointitarpeiden vähentyminen (kaurak).
- Vaikutus palveluihin: vaikutukset neutraaleja tai positiivisia alustavan ennakkovaikutusten arvioinnin mukaan
- Vaikutus henkilöstöön: vähäiset vaikutukset, pystytään hyödyntämään eläköitymisiä, mahdollisia henkilöstösiirtoja
- Vaikutus kuntalaisiin: vaikutukset neutraaleja
- Riskit ja edellytykset: kustannusrakenteen nousu, mikäli päätöksiä ei tehdä.
- Aikataulu: vuosien 2026-2030 aikana

Toimenpide 4

- Kuvaus: Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän uudistaminen
- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2027: 43 000 €
- Vaikutus palveluihin: sähköisten palveluiden paraneminen
- Vaikutus henkilöstöön: työskentelyn tehostuminen
- Vaikutus kuntalaisiin: varhaiskasvatuksen sähköisen asioinnin sujuvoittaminen
- Riskit ja edellytykset: toteutuu, mikäli järjestelmähankinta on mahdollista toteuttaa vuoden 2026 aikana

- Aikataulu: vuodesta 2027 alkaen

Toimenpide 5

- Kuvaus: Varhaiskasvatuksen johtajuusjärjestelyt
- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 2 700 €, 2027: 116 600 €, v. 2029: 5000 €, v. 2030 55 000 €, yht. 179 300 €
- Vaikutus palveluihin: tarjotaan lakisääteiset palvelut
- Vaikutus henkilöstöön: vaikutus päiväkodin johtajien, varajohtajien ja varhaiskasvatusjohtajan tehtäviin ja esihenkilötyön muutoksen kautta välillinen vaikutus koko varhaiskasvatuksen henkilöstöön
- Vaikutus kuntalaisiin: neutraali vaikutus kuntalaisiin
- Riskit ja edellytykset: toteutuminen edellyttää yt-neuvottelua
- Aikataulu: vuosien 2027-2030 aikana

Toimenpide 6

Siirtyminen tilatoiminnasta liikkuvaan nuorisotyöhön (Sumiainen)

- Talousvaikutus €/vuosi: 2028: 0 €, kaupunkirakenteen puolella säästyy tilavuokrat
- Vaikutus palveluihin: nuorisotilatoiminta korvataan liikkuvalla nuorisotyöllä
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutusta
- Vaikutus kuntalaisiin: palvelu muuttuu, muttei lakkaa
- Riskit ja edellytykset: ei merkittäviä riskejä
- Aikataulu: 1.8.2028 alkaen

Toimenpide 7

Koulun lakkauttaminen (Honkola tai Hietama)

- Talousvaikutus €/vuosi: henkilöstökulujen säästö v. 2029: 94 500 €, v. 2030: 132 300 €. Yht. 226 800 €. Lisäksi kiinteistökulujen lasku ja investointitarpeiden vähentyminen (kaurak).
- Vaikutus palveluihin: vaikutukset neutraaleja tai positiivisia alustavan ennakkovaikutusten arvioinnin mukaan. Lähikouluun on edelleen kohtuullinen matka. Yhdysluokkaopetusta voidaan vähentää, eivätkä ryhmäkoot nouse.
- Vaikutus henkilöstöön: vähäiset vaikutukset, pystytään hyödyntämään eläköitymisiä
- Vaikutus kuntalaisiin: vaikutukset neutraaleja
- Riskit ja edellytykset: kustannusrakenteen nousu, mikäli päätöstä ei tehdä. Palveluverkkoselvitys tulee tehdä tarkemman selvityksen laatimiseksi.
- Aikataulu: yksikkö lakkaa 1.8.2029

Toimenpide 8

Tehtävien lakkaaminen opetustoimessa

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 52 100 € (ei sis. ta26), v. 2027: 148 900 €, v. 2028: 156 700 €, v. 2029: 145 800 €, v. 2030: 105 300 €. Yht. 608 800 €.
- Vaikutus palveluihin: vaikutukset neutraaleja, opetusryhmät vähenevät

- Vaikutus henkilöstöön: hyödynnetään eläköitymisiä
- Vaikutus kuntalaisiin: vaikutukset pääosin neutraaleja
- Riskit ja edellytykset: kustannusrakenteen voimakas nousu, jos ratkaisuja ei tehdä
- Aikataulu: vuosien 2026-2030 aikana

Toimenpide 9

Oppilaskuljetusten optimointi

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2027: 4000 €, v. 2028: 11 000 €, v. 2029: 25 000 €, v. 2030: 10 000 €. Yht. 50 000 €.
- Vaikutus palveluihin: oppilaiden lihasvoimin kuljettava matka koulukyydin noutopaikkaan saattaa nousta, joka osaltaan kannustaa liikunnalliseen elämäntapaan (pol §2). Konginkankaalta kuljetetaan yläkoululaiset Koulunmäen kouluun vuosiluokka kerrallaan “nostaen” lv. 2027-2028 alkaen. Muutos lyhentää koulukuljetusmatkaa keskimäärin 20 minuutilla päivässä.
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutuksia, perusopetusryhmien määrään ei vaikutusta opetuspalveluiden tasolla.
- Vaikutus kuntalaisiin: vaikutukset neutraaleja tai positiivisia, kuljetukset edelleen lainsäädännön mukaisia, kuljetusajat lyhenevät konginkankaalaisilla yläkoulua käyvillä nuorilla.
- Riskit ja edellytykset: Oppilaskohtainen keskihinnan merkittävä nousu yleisen kustannusnousun noustessa, ellei palveluita optimoida. Vuosien 2029-2030 säästöt liittyvät osin koulun lakkauttamiseen. Mikäli lakkautuspäätöstä ei tehdä, jäävät kuljetussäästöt toteutumatta. Kuljetuskustannukset laskettu Honkolan koulun lakkauttamisen mukaan.
- Aikataulu: vuosien 2027-2030 aikana

Toimenpide 10

Erilliskorvausten määrän hillitseminen

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 25 000 €, v. 2027: 16 000 €
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: Luovutaan erilliskorvauksista tehtävistä, joista maksetaan jo osana tva-menettelyä. Hillitään aamuvalvonnoista syntyviä erilliskorvauksia mm. kuljetussuunnittelun keinoin.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutuksia
- Riskit ja edellytykset: kustannusrakenteen nousu
- Aikataulu: aloitettu jo

Toimenpide 11

Perusopetuksen valinnaisaineiden tuntimäärän väheneminen

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 8 000 €, v. 2027: 11 000 €
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta, luonnollinen väheneminen oppilasmäärän laskun vuoksi
- Vaikutus henkilöstöön: ei olennaista vaikutusta
- Vaikutus kuntalaisiin: ei olennaista vaikutusta

- Riskit ja edellytykset: koulut suunnittelevat lukujärjestyksensä oppilaiden valintojen mukaan
- Aikataulu: lv. 2026-2027 alkaen

Toimenpide 12

Perusopetuksen oppilasruokailukustannusten lasku

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 6 000 €, 2027: 50 000 €, muita vuosia ei vielä kyetä arvioimaan
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta, lasku perustuu lasten määrän vähenemiseen, joka johtaa ruokapalveluhenkilöstön määrän vähenemiseen. Laskutus ruokapalveluilta opetuspalveluille vähenee.
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutusta
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: ei riskejä, ruokapalvelut suunnittelevat kokonaisuutensa asiakasmäärän mukaan
- Aikataulu: 2027 alkaen

Toimenpide 13

Opetustoimen ict-menojen vähentäminen

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2027: 8 000 €, v. 2028: 3 000 €
- Vaikutus palveluihin: ei olennaista vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: ei olennaista vaikutusta
- Vaikutus kuntalaisiin: ei olennaista vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: ei riskejä, suunnitellaan hankinnat tiiviissä yhteistyössä ict-palvelujen kanssa
- Aikataulu: lv. 2027-2028 alkaen

Toimenpide 14

Lukion oppimateriaalivähennys

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2027: 5 000 €, v. 2028: 5 000 €
- Vaikutus palveluihin: ei olennaista vaikutusta, liittyy oletettavasti oppilasmäärän laskuun
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutusta
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: ei riskejä, suunnitelmalliset hankinnat
- Aikataulu: lv. 2027-2028 alkaen

Toimenpide 15

Kokoustarjoilujen sekä matkustus- että koulutusmenojen jarru (-20 %)

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2026: 32 160 €, määrärahat palautetaan ta28.
- Vaikutus palveluihin: ei olennaista vaikutusta

- Vaikutus henkilöstöön: maltilliset vaikutukset henkilöstöön
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: ei riskejä
- Aikataulu: v. 2026-2027

Toimenpide 16

Lomarahojen vaihtaminen vapaaksi

- Talousvaikutus €/vuosi: v. 2027: 25 000 €
- Vaikutus palveluihin: ei olennaista vaikutusta, pieniä vaikutuksia saattaa ilmetä kesäajan toiminnan laajuudessa
- Vaikutus henkilöstöön: positiivinen vaikutus, henkilöstöllä enemmän vaikutusmahdollisuuksia lomapäivien määrään
- Vaikutus kuntalaisiin: maltilliset vaikutukset
- Riskit ja edellytykset: ei riskejä
- Aikataulu: v. 2027

Palveluverkko ja tilankäyttö

Yksiköiden käyttöasteet ja toimivuus

- Yksiköt, joissa matala käyttöaste / korkea kustannustaso
 - Katvelan päiväkotiki (1 ryhmää tyhjänä) / Kellosepän päiväkotiki (1 ryhmä tyhjänä).
 - Piilolan päiväkotiki (1 ryhmä tyhjänä, päiväkotiki lakkautetaan 1.8.2026 mennessä, sillä alkavalle toimintavuodelle ei muodostu enää ryhmää)
 - Kaikki viherkoulut on suunniteltu aikanaan palvelemaan isompia vuosiluokkia. Konginkankaan koulu on remontoitu vastaamaan nykyistä tarvetta vuonna 2025, jolloin päiväkotiki muutti koulun tiloihin. Muita viimeaikaisia muutoksia koulujen tiloihin ei ole tehty.

Perusopetusryhmien määrä aikajaksolla lv. 2025-2026 - lv. 2029-2030 on seuraava:

- Hietaman koulu: 4, lv. 2027-2028 alkaen 3
- Honkolan koulu: 6, lv. 2026-2027: 5, lv. 2027-2028 alkaen 4
- Koiviston koulu: 5, lv. 2026-2027 alkaen 4 Sumiaisten koulu: 3, pysyy tarkastelujakson samana
- Konginkankaan koulu: 3, pysyy tarkastelujakson samana
- Viherkoulut yht. tarkastelujaksolla -4 perusopetusryhmää

Yhtenäiskoulujen käyttöasteet vaativat niin ikään parempaa tarkastelua, sillä eri uudisrakennukset ja remontit ovat muuttaneet käyttökapasiteettia. Perusopetusryhmien määrä aikajaksolla lv. 2025-2026 - lv. 2029-2030 on seuraava:

- Koulumäen koulu, alakoulu: 22, laskee joka lukuvuosi yhdellä ollen lv. 2029-2030 18
- Koulunmäen koulu, yläkoulu: 5, lv. 2026-2027 alkaen 4
- Suolahden yhtenäiskoulu, alakoulu: 12, lv. 2027-2028 alkaen 11, lv. 2029-2030: 10
- Suolahden yhtenäiskoulu, yläkoulu: 15, lv. 2028-2029 alkaen 14

Yhtenäiskoulut yht. tarkastelujaksolla -9 perusopetusryhmää Kaikki koulut yht. tarkastelujaksolla -13 perusopetusryhmää

- Yhdistämis-, siirto- tai lakkauttamismahdollisuudet

Toimiala tuottaa palveluita lasten määrän mukaisella laajuudella: mikäli lasten määrä nousee tai laskee, tulisi palveluverkon joustaa dynaamisesti. Tämä on perusteltua sekä pedagogisesti että taloudellisesti.

Koulu- ja päiväkotiverkossa on selkeää yhdistämispotentiaalia. Suuremmat muutokset tarvitsevat taustakseen eri toimialojen yhteistyössä laatimaa kokonaisarviota ennakkovaikutusarvioiteineen, ts. palveluverkkoselvitystä. Selvitystä suositellaan vahvasti talouden tasapainottamistyön jatko-työnä.

Selvityksessä on hyvä ottaa huomioon etenkin toimialan sisäiset yhdistämis- ja siirtopotentialit. Tästä esimerkkinä Suolahden nuorisotilan suunniteltu siirtymä yhtenäiskoululle v. 2027.

Osa päätöksistä vaatii välitöntä tarttumista, joten päätöksiä on mahdollista tehdä myös suoraan talousarviokäsittelyjen yhteydessä.

- Tilojen kunto ja korjausvelka

Tilojen kunnan ja korjausvelan selvittäminen kuuluu kaupunkirakenteen tehtäväkenttään. Kaupunkirakenteelta saatujen tietojen mukaan peruskorjaustarpeet yksiköissä, joita esitetään lakkautettaviksi, ovat n. 2,2-3,5 milj. luokkaa.

Tilasäästämismahdollisuudet

- Luovuttavat / supistettavat tilat

Kts. Edelliset kohdat. Toiminnan lakkauttaminen kustakin yksiköstä vaatii kaupunginvaltuuston päätöksen joko erillisesti tai talousarvion yhteydessä.

- Tilojen yhteiskäyttömahdollisuudet

Opetus- ja kasvatustoimiala suhtautuu positiivisesti tilojen yhteiskäyttöön käyttökapasiteetin lisäämiseksi.

- Kiinteistöjen optimointi (myynti, vuokraus, purkaminen)

Nämä kuuluvat kaupunkirakenteen toimialle. Käyttämättömät kiinteistöt voidaan käyttäjän puolesta myydä, vuokrata tai purkaa.

Tulojen lisääminen

- Maksujen ja taksojen tarkistustarpeet

Aamu- ja iltapäivätoiminnan maksut sidottiin indeksiin opetus- ja kasvatustalouden päätöksellä 19.3.2026 § 20. Perusopetuslain muutoksen 1.1.2026 vuoksi pohjamaksuja on mahdollista korottaa. Potentiaalinen maksujen nousun tuotto on noin 36 000 euroa.

- Uudet mahdolliset tulonlähteet tai palvelumallit

Opetus- ja kasvatustoimi seuraa aktiivisesti erilaisten palvelumallien valtakunnallista kehitystä. Ylikunnalliset palvelut koko toimialalla, etäopetus ja muut uudet konseptit mahdollistavat myyntiä ulospäin tulevaisuudessa.

- Yritysyhteistyö, hankkeet ja ulkopuolinen rahoitus

Toimiala hakee aktiivisesti erilaisia hankkeita ja avustuksia. Näistä ei voi antaa tarkkaa arviota, mutta trendi on viime vuosina ollut, että hankkeita lasketaan vähenevästi haettavaksi. Palvelut saavat toisinaan myös lahjoituksia ja perintöjä, joita voidaan hyödyntää toiminnassa.

- Maankäyttöön liittyvät tulopotentialit (vain relevantit toimialat)

Investointien arviointi

- Investointien vaikutus talouteen 2027-2029 Investoinnit ovat kaupunkirakenteen toimialaa.

Taloudelliset vaikutukset

- Yhteissäätöpotentiaali (kaikki toimenpiteet)
- Vaikutukset käyttötalouteen 2027-2029
- Vaikutukset tulevien vuosien kustannuskehitykseen

Palvelu- ja asiakasvaikutukset

- Palvelutason muutokset
- Palveluverkon muutosten vaikutukset

Varhaiskasvatuksen sopeuttamistoimenpiteillä ei ole negatiivista vaikutusta varhaiskasvatustalouden tasoon. Muutoksissa turvataan palveluiden alueellinen säilyminen ja tavoitettavuus. Järjestelmäuudistus voi sen sijaan nostaa sekä asiakkaiden tyytyväisyyttä palveluun, automatisoida työtä ja säästää siten työaika.

Opetuspalvelujen henkilöstövähennykset ovat osa oppilasennusteen mukaisia, luonnollisia vähennyksiä, joissa hyödynnetään pääsääntöisesti eläköitymisiä ja irtisanoutumisia.

Osa henkilöstövähennyksistä liittyy yhden koulun lakkautukseen. Alustavan ennakkovaikutusten arvioinnin mukaan lakkautus voi tuoda positiivisia toiminnallisia ja taloudellisia kokonaisvaikutuksia.

Opetuksen pedagogista laatua voidaan parantaa siirtymällä vuosiluokkakohtaiseen opetukseen yhdysluokkaopetuksen sijasta. Koulukuljetuskustannukset eivät nouse, vaan optimoimalla niitä voidaan jopa vähentää. Lakkautus sijoittuu maantieteellisesti paikkaan, jossa matkat uuteen

lähikouluun ovat hyvin maltilliset. Lakkautuksella voidaan välttää suuria korjausinvestointeja koulurakennukseen.

Henkilöstövaikutukset

- Tehtävien järjestelyt
 - Suurin osa tehtävistä lakkaa eläköitymisen kautta. Osa talouden tasapainotuksessa ehdotetuista toimenpiteistä vaatii yhteistoimintamenettelyn.
- Rekrytointijarrun vaikutukset
 - Opetus- ja kasvatustalvet seuraavat koko kaupunkia koskevia rekrytointiohjeita.
- Sijaisjärjestelyt
 - Hyödynnämme sijaisjärjestelyissä yksiköt ja vastuualuerajat ylittäviä järjestelyjä kelpoisuudet huomioiden.
- Koulutus- ja osaamistarpeet
 - Opetus- ja kasvatustalvet seuraavat koko kaupunkia koskevia koulutusohjeita.

Priorisoitu toimenpidelista - TOP 5

Priorisointi on tehty ensisijaisesti taloudellisen kokonaisvaikutuksen (2026-2030) perusteella. Lisäksi on arvioitu toteutettavuutta ja riskitasoa päätöksenteon tueksi.

Prioriteetti	Toimenpide	Kokonais-säästö 2026-2030	Toteut-tavuus	Riski-taso	Perustelut (tiivistetty)
1	Tehtävien lakkaaminen per-hepalveluissa	620 470 €	Keskitaso	Keski-taso	Suurin yksittäinen säästö; perustuu lapsimäärän laskuun ja eläköitymisiin.
2	Tehtävien lakkaaminen opetustoimessa	608 800 €	Korkea	Keski-taso	Pysyvä ja erittäin merkittävä talous-vaikutus.
3	Koulun lakkauttaminen	226 800 €	Matala	Kor-kea	Taloudellisesti suuri vaikutus, mutta vaatii palveluverkkosel-vityksen.
4	Varhaiskasvatuksen johta-juusjärjestelyt	179 300 €	Keskitaso	Keski-taso	Merkittävä raken-teellinen säästö; edellyttää yt-menettelyä.
5	Yksiköiden toiminnan lak-kaaminen (ateriakustan-nukset)	169 000 €	Keskitaso	Keski-taso	Rakenteellinen säästö, tukee palve-luverkon ja kulujen hallintaa.
6	Oppilasruokailu-kustannusten lasku	56 000 €	Keski-taso	Matala	Automaattinen vaiku-tus oppilasmäärän las-kiessa.

7	Sijaismäärärahojen supistaminen (netto)	54 000 €	Korkea	Keski-taso	Hyvin hallittavissa toiminnanohjauksella.
8	Oppilaskuljetusten optimointi	50 000 €	Keskitaso	Keskitaso	Osin riippuvainen palveluverkkopäätöksistä
9	Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän uudistaminen	43 000 €	Keskitaso	Keskitaso	Prosessien tehostuminen edellyttää onnistunutta hankintaa ja käyttöönottoa.
10	Erilliskorvausten hillitseminen	41 000 €	Korkea	Keskitaso	Hallinnollinen ja nopeasti vaikuttava toimenpide.
11	Kokoustarjoilujen sekä matkustus- ja koulutusmenojen jarru	32 160 €	Korkea	Matala	Nopea säästö, mutta ei rakenteellinen.
12	Lomarahien vaihtaminen vapaaksi	25 000 €	Korkea	Matala	Vapaaehtoinen ja henkilöstömyönteinen.
13	Perusopetuksen valinnaisaineiden tuntimäärän väheneminen	19 000 €	Korkea	Matala	Luonnollinen sopeutuminen oppilasmäärän laskuun.
14	Opetustoimen ICT-menojen vähentäminen	11 000 €	Korkea	Matala	Rajallinen talousvaikutus, helposti toteutettava.
15	Lukion oppimateriaalivähennys	10 000 €	Korkea	Matala	Ei vaikutusta opetuksen laatuun.
16	Siirtyminen tilatoiminnasta liikkuvaan nuorisotyöhön	0 € (opkas)	Korkea	Matala	Taloudellinen hyöty kohdistuu pääosin muille toimialoille.

Taloudelliset riskit

Taloudellisina riskeinä voidaan pitää sitä, ettei toimialan ehdottamiin ratkaisuihin tartuta lasten määrän vähenemisestä huolimatta. Näin resurssit eli toiminnan kustannukset henkilöstöstä kiinteistömenoihin kasvavat enenevästi, kun taas asukkaiden ja lasten määrään sidotut verotulot ja valtionosuudet vähenevät samanaikaisesti.

Henkilöstöriskit

Henkilöstövaikutukset ovat vähäiset, sillä ratkaisuissa hyödynnetään eläköitymisiä ja muita irtisanoutumisia. Tarvittavia tehtäväjärjestelyjä käsitellään yhteistoimintamenettelyssä.

Lainsäädäntöön tai palveluvelvoitteisiin liittyvät riskit

Toimiala kykenee laadukkaaseen toimintaan ehdotetuilla toimenpiteillä. Mikäli toimenpiteitä ei

tehdä, vaan säästöt haetaan muualta, esim. kehittämisestä, henkilöstön koulutuksesta, aineista ja tarvikkeista, on toiminnan laatu ja lainsäädäntömuutoksiin vastaaminen uhkana heiketä.

Aikatauluriskit

Varhaiskasvatuksen säästötoimenpiteiden toteutuminen ja aikataulut on sidoksissa lapsimäärän vähenemiseen. Mikäli lapsimäärässä tapahtuu merkittävää odottamatonta kasvua, voi toimenpiteiden toteutus osittain vaarantua.

Varhaiskasvatuksen toimenpiteet eivät vaikuta lakisääteisen tehtävän toteuttamiseen.

Opetuspalveluissa oppilasmäärän ennustaminen on tarkempaa, sillä kaikki oppilaat ovat oppivelvollisia. Ratkaisut on suunniteltu eläköitymistahdissa, ja mikäli niitä ei tehdä, henkilöstösuunnittelu vaarantuu ja kustannukset kasvavat.

Onnistumisen edellytykset

- Johtamisen ja ohjauksen tarpeet

Toimialalla järjestetään säännönmukaisesti johtofoorumeita, joissa käsitellään muutoksia, taloutta ja muutosjohtamista.

- Prosessien uudistamisen vaatimukset

Päivitettäviä prosesseja ja toimialan kehitystä kuvataan toimialan toimeenpano-ohjelmassa.

- Viestintä ja muutosjohtaminen

Opetus- ja kasvatustoimi on suurimpana toimialana suunnittelemassa koko kaupunkia koskevaa viestintää henkilöstölle muutoksista. Muutosjohtamista tuetaan normaalien työryhmien ja johtofoorumeiden kautta.

- Resurssitarpeet

Onnistumisen edellytyksinä etenkin toimintayksiköiden sulkemisten osalta on vahva suunnittelu ja tiivis yhteistyö kaupunkirakenteen toimijoiden kanssa. Viestintä kaupunkilaisille ja vahva muutosjohtaminen ovat onnistumisen myös onnistumisen edellytyksiä.

Yhteenveto

- Toimialan / vastualueen kokonaisarvio
- Keskeiset suositukset

Arvio siitä, miten toimenpiteet tukevat pysyvää vähintään 1,5 milj. € säästöä vuodesta 2027 alkaen

Opetus- ja kasvatuspalvelut ovat kaupungin suurin toimiala, jonka suurin kustannustekijä on

henkilöstökulut. Säästöjen kohdentumista henkilöstöön ei voida välttää, mutta ehdotetuista säästöistä valtaosa toteutuu luonnollista kautta, lasten vähenemisen ja eläköitymisten yhteisummana. Näillä toimenpiteillä turvataan palvelujen laatu myös tulevaisuudessa. Pitkäjänteinen suunnittelu on taloudenpidon onnistumisen avain.

Toimiala suosittelee, että ehdotettuihin toimenpiteisiin tartutaan ja palveluverkkoselvitys aloitetaan.

13. Keskushallinto / Elinvoimayksikkö

Laatija: Tanja Sulin

Päivämäärä: 14.4.2026

Toiminnan yleiskuvaus

Elinvoimayksikkö vastaa kaupungin elinvoiman vahvistamisesta edistämällä yritystoimintaa, työllisyyttä, investointeja ja kaupungin vetovoimaa. Elinvoimayksikkö tekee tiivistä yhteistyötä kaupungin eri toimialojen, alueellisten toimijoiden, yritysten ja yhdistysten kanssa.

Elinvoimayksikön keskeisiä vastuita ovat erityisesti:

- yritysneuvonta ja yrityskehitys (alkavan yrityksen prosessi, toimivan yrityksen kehitys, omistajanvaihdokset)
- sijoittumispalvelut sekä investointien ja yritys yhteistyön edistäminen
- alue- ja kaupunkikehittäminen sekä elinkeinoelämän toimintaympäristön kehittäminen
- hankehallinta: hankkeiden valmistelu, rahoitusvaihtoehtojen kartoitus, hankehallinnointi ja raportointi
- markkinointi, viestintä ja kaupungin imagon kehittäminen sekä matkailun edistäminen
- työllisyydenhoidon ja työllisyyspalveluiden koordinointi sekä yhteistyö työllisyysalueen kanssa

Elinvoimatyön tulokset syntyvät usein pitkällä aikavälillä, joten tavoitteiden, mittareiden ja resursoinnin yhteensovittaminen on keskeistä talouden tasapainottamisen näkökulmasta.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Elinvoimavastuualueen toiminta jakautuu yritys- ja elinkeinopalveluihin, alue- ja kaupunkikehittämiseen, matkailuun ja markkinointiin sekä työllisyydenhoidon kokonaisuuteen. Toimintaa toteutetaan kaupungin omana työnä ja osin hankkeiden sekä yhteistyökumppaneiden kautta. Resursointi muodostuu vakituisesta henkilöstöstä (7 htv) sekä määräaikaista hanke- ja projektitehtävistä.

Elinvoimavastuualueen kokonaisuus on noin 5 890 700 €, josta suurin osa (78 %) muodostuu työllisysetuuksien, työllistämisen tukien ja työllisyysalueen rahoituksesta (yht. 4,6 meur). Muut elinvoimavastuualueen kustannukset koostuvat henkilöstöstä, ostopalveluista sekä kehittämis- ja hanketoiminnan omarahoitusosuuksista. Vakituisten henkilöstön (7 henkilöä) palkkakustannukset ovat noin 455 000 €. Lisäksi toiminnassa mukana on määräaikaista hanke- ja projektitehtäviä, joiden palkat katetaan pääosin hankerahoituksesta ja hankkeiden omavastuista.

Henkilöstökulujen lisäksi muita keskeisiä kustannuseriä ovat mm. asiantuntijapalvelut (n. 192 000 €), painatukset/ilmoitukset/markkinointi (n. 62 700 €) ja ICT-palvelut (n. 27 000 €) sekä elinvoimaa tukevat yhteistyö- ja kehittämispanostukset, kuten Äänekosken Kehitys Oy:n omarahoitus (n. 40 000 €), Viisari ry:n toimintaan liittyvä kuntaosuus (n. 90 800 €) sekä hankkeiden omavastuut elinkeinon ja työllisyyden kokonaisuuksissa (n. 195 000 €). Työllisyyden tuen ja järjestöyhteistyön kokonaisuudessa (mm. kuntalisä ja järjestöjen tuki) kustannustaso on noin 260 000 €.

Kustannusrakenteen analyysi

Elinvoimavastuualueen kustannusrakenne painottuu henkilöstökuluihin, asiantuntijapalveluihin, markkinointi- ja viestintähankintoihin sekä kehittämis- ja hanketoiminnan omarahoitusosuuksiin. Kustannusrakenteen arvioinnissa keskeistä on erottaa (1) pysyvään perustoimintaan liittyvät menot ja (2) määräaikaiset hankekokonaisuudet, joiden rahoitus ja omavastuut vaihtelevat ohjelmakausittain ja hankekohtaisesti.

Keskeiset taloudelliset haasteet

Elinvoimavastuualueen budjetista suurin osa muodostuu kustannuseristä, joihin yksikkö ei voi toiminnallaan suoraan vaikuttaa (esim. työttömyysetuudet, osuudet kuntien yhteistoimintaan).
Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

Ehdotetut toimenpiteet vuosille 2027-2029

Yritysneuvonnan palvelutuotantoa uudelleenorganisoidaan vuoden 2026 aikana siten, että avoimeksi jäävän yritysneuvojan toimi lakkaa ja aloittavan yrittäjän neuvonta hankitaan ostopalveluna. Yrityspalvelutarjontaa ei ole mahdollista ylläpitää nykyisellä tasolla yhden yritysneuvojan voimin. Aloittavan yrityksen neuvonta on selkeä kokonaisuus, joka on mahdollista hankkia asiantuntijapalveluna. Arvio kustannuksista vuositasolla on noin 20.000 euroa. Kun aloittavan yrityksen neuvonta toteutetaan asiantuntijapalveluna, säästö yritysneuvojien palkkakustannuksista on noin 35.000 euroa.

Toimistosihteerin (osa-aikainen) toimi esitetään lakkautettavaksi vuoden 2028 *) aikana, minkä kustannusvaikutus on säästönä noin 20.000 euroa ja 17.000 euroa vuonna 2029.

Elinvoimayksikköön kohdistuvat säästöt olisivat yhteensä 72.000 euroa, mikä on 7,5 % elinkeinopalveluiden kokonaiskustannuksista (962.000 eur). Muita elinvoimayksikköön kohdistuvia kuluja (työttömyysetuudet, työttömyysalueen rahoitus, osuudet kuntien yhteistoimintaan) ei ole mahdollista huomioida säästötoimenpiteissä.

Palveluverkko ja tilankäyttö

Yksiköiden käyttöasteet ja toimivuus

Henkilöstö työskentelee kaupungintalon kellarikerroksessa ja osittain myös etänä. Tilat ovat tällä hetkellä yksikön kokoon nähden liian pienet ja suurin osa henkilöstöstä työskentelee jae-tussa työhuoneessa. Kaupungintalolle suunniteltujen tilajärjestelyjen myötä lisätilaa vapautuu yksikön käyttöön. Lisäksi toiminnan ja resursoinnin uudelleenjärjestelyjen myötä tilatarve

pienenee.

Tilasäästömahdollisuudet

Ei mahdollista tällä hetkellä.

Taloudelliset vaikutukset

Säästöt: 2027 alkaen 35.000 € / vuosi, 20.000 € vuonna 2028 ja 17.000 € vuonna 2029

Palvelu- ja asiakasvaikutukset

Ostopalveluna hankittava aloittavan yrittäjän neuvonta mahdollistaa palvelutarjonnan pitämisen nykyisellä tasolla. Toimistosihteerin toimen lakkaaminen ei vaikuta elinvoimayksikön palveluihin, sillä sihteerin työpanos on suurelta osin kohdistunut työllisyysalueen toiminnan tukemiseen.

Henkilöstövaikutukset

Muutosten jälkeen elinvoimayksikössä toimii yksi yritysneuvoja. Toinen yritysneuvojan toimi ja toimistosihteerin toimi lakkautetaan.

Priorisoitu toimenpidelista - TOP 5

- Yritysneuvonnan palvelutuotannon uudelleenjärjestely: palvelutarjonnan varmistaminen ostopalvelun turvin, säästö 35.000 euroa
- Toimistosihteerin toimen lakkauttaminen, säästö 32.000 euroa
- Työllisyys Hankkeen omavastuuosuuden vähentäminen hankkeiden omavastuupotista, säästö 30.000 euroa (Huom. ei vuosittainen säästö)

Riskit

- Nykyisen palvelutarjonnan ylläpitäminen pienemmillä henkilöstöresursseilla on haastavaa ja edellyttää toiminnan priorisointia sekä palvelukonseptin kirkastamista.
 - Työkuormaa ei voi kasvattaa nykyisestä, koska organisaatio on todella pieni jo nykyisellään ja pienenee entisestään.

Onnistumisen edellytykset

Onnistumisen edellytyksenä on elinvoimayksikön yhteisesti sovitut tavoitteet ja toiminnan priorisointi sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Yhteenveto

Elinvoimavastuualueen kokonaisuudessa suurin osa kustannuksista on sidottua (työllisyys- etuudet, työllistämisen tuet ja työllisyysalueen rahoitus), joten talouden tasapainottamisen toimenpiteet kohdistuvat pääosin elinkeinopalveluiden omaan toimintaan, resursointiin sekä ostopalveluiden ja hankekokonaisuuksien hallintaan.

Vuosille 2027-2029 esitetään keskeisiksi toimenpiteiksi yritysneuvonnan palvelutuotannon uudelleenjärjestely eläköitymisen yhteydessä (aloittavan yrittäjän neuvonta ostopalveluna) sekä toimistosihteerin toimen lakkaaminen eläköitymisen myötä. Näillä toimenpiteillä tavoitellaan yhteensä 77 000 euron sopeutusta, josta taloudelliset vaikutukset realisoituvat vaiheittain: 2027 alkaen 45 000 €/vuosi ja 2028 alkaen 32 000 €/vuosi. Lisäksi tulee tarkastella hankkeiden omavastuuosuuksiin varattua kokonaismäärää ottaen huomioon, että kuluva rahoituskausi päättyy ensi vuonna ja seuraavan rahoituskauden painopisteitä tai rahoituksen kokonaismäärää ei ole vielä tiedossa.

Vaikutusarvion perusteella ostopalveluna toteutettava aloittavan yrittäjän neuvonta mahdollistaa palvelutason säilyttämisen, mutta henkilöstöressurssin pienentyessä yksikön toimintaa tulee priorisoida ja palvelukonseptia selkeyttää. Merkittävimmät riskit liittyvät pienen organisaation kuormitukseen ja siihen, että nykyistä palvelutarjontaa ei voida ylläpitää ilman valintoja. Onnistumisen edellytyksenä on yhteisesti sovitut tavoitteet, niiden mukainen priorisointi sekä hankesalkun ja ostopalveluiden aktiivinen ohjaus.

14. Keskushallinto / Hallintopalvelut

Laatija: Henriikka Mäkelä

Päivämäärä: 14.4.2026

Toiminnan yleiskuvaus

Hallintopalvelut vastaavat kaupungin toiminnan hallinnollisista ja oikeudellisista palveluista sekä hallinnon ja päätöksentekojärjestelmän kehittämisestä. Vastuualueelle kuuluvat myös vaalien ja kansanäänestysten edellyttämät toimenpiteet, vaakunan ja muiden tunnusten käytön valvonta sekä käyttöluvut, hautausoimilain mukaiset kaupungin tehtävät sekä eläinten hyvinvoinnista annetun lain mukaiset kaupungin tehtävät

Hallintopalveluiden keskeisiä vastuita ovat erityisesti:

- valtuuston ja kaupunginhallituksen käsiteltäväksi kuuluvien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano
- luottamushenkilöiden kouluttaminen ja perehdyttäminen
- kunnan hallinnon ja päätöksentekojärjestelmän kokonaisuuden kehittäminen
- oikeudellisten kysymysten, sopimusten ja hallintomenettelyjen ohjaus
- tiedonhallinnan, asiakirjahallinnon ja eräiden tietopyyntöjen ratkaiseminen
- vaalien ja kansanäänestysten järjestäminen

Hallintopalveluissa on tapahtunut 1.1.2026 alkaen vastualueen henkilöstömäärää pienentävä uudistus, jossa henkilöstöä siirtyi osittain toimialoille ja osittain kaupunginjohtajan suoraan alaisuuteen. Muutosten myötä vastuu kaupungin viestinnästä siirtyi suoraan kaupunginjohtajan alaisuuteen ja keskitettyjä sihteeripalveluita hajautettiin toimialojen omaan hallintoon, mutta muutoin muutoksilla ei ole olennaista vaikutusta vastualueen perustehtäviin. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna vaatimukset hallinnon järjestämisestä kohtaan ovat kiristyneet. Lisäksi päätöksenteon ja asianhallinnan prosessit ovat entistä sähköisempiä, mikä on lisännyt yleishallintopalveluiden vastuuta tiedonhallinnan ohjauksessa ja tietosuojan varmistamisessa.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Yllä olevassa kappaleessa tarkoitettu uudistus on vähentänyt vastualueen henkilöstömäärää. Tilapäisenä muutoksena taloushallintopalveluista on siirtynyt hankintavastuuta hallintopalveluihin, mikä puolestaan lisää yhden henkilötyövuoden vastuualueelle. Vuoden 2025 aikana henkilöstömäärä oli 9 ja vuonna 2026 henkilöstömäärä on 5. Henkilöstömäärän muutokset on huomioitu vuoden 2026 talousarviossa vastuualueelle kohdistuvana menojen alentumisena, mutta organisaatiotasolla niillä ei ole suoraa säästövaikutusta. Näitä muutoksia ei käsitellä talouden tasapainotusohjelman tarkoittamina säästöinä. Lisäksi on syytä huomata, että siirtyneistä henkilöistä 2 siirtyi tässä taloudellisessa tarkastelussa mukana olevalle kustannuspaikalle, eikä heidän palkkakustannuksistaan siten muodostu menojen alentumaa.

Hallintopalveluiden menokehitys vuodesta 2024 vuoteen 2025 ollut budjetoitua negatiivisempi. Vuodelle 2025 oli budjetoitu 26 300 € vähemmän kuin vuodelle 2024, mikä on 31 252 € enemmän kuin vuoden 2024 toteuma. Vuoden 2025 toteuma näyttäisi kuitenkin ylittävän budjetoidut määrärahat 69 400 €. Menokehitys vuodesta 2024 vuoteen 2025 on siis 100 700 € kasvanut kulutaso. Vuodelle 2026 on budjetoitu 1 753 150 €, eli henkilöstösiirrot huomioiden kutakuinkin vuotta 2024 vastaava menotaso.

Selvästi merkittävin kustannustekijä vastuualueella on henkilöstökulut, joista muodostuu noin puolet vastualueen menoista. Henkilöstökuluista noin 55 % muodostuu palkoista, 25-30 % kokouspalkkioista ja ansionmenetykskorvauksista, noin 14 % sivukuluista ja loput noin 3 % erilliskorvauksista. Lähes yhtä merkittävä kustannustekijä on palveluiden ostot, joista koostuu noin 47 % vastualueen menoista. Palveluiden ostoissa merkittävimmät palvelulajit ovat osuudet kuntien yhteistoimintaan (n. 28 % palveluiden ostoista), osuus verokustannuksiin (n. 23 % palveluiden ostoista), painatukset, ilmoitukset ja markkinointi (n. 13 % palveluiden ostoista), muut palvelut (n. 9 % palveluiden ostoista) ja asiantuntijapalvelut (n. 8 % palveluiden ostoista). 2-5 % osuus palveluostoista on myös ICT-palveluilla, vakuutuksilla ja ateriapalveluilla. Muita vastualueen menoja ovat aineet, tarvikkeet ja tavarat (n. 1 %), laitteiden ja tarvikkeiden vuokrat (1,5-2 %) ja jäsenmaksut muille yhteisöille (2,5-3%).

Käyttötalouden ylitykset:

Kustannuspaikka	tili	bud- jetti 2025	toteuma 2025	To- teuma -pro- sentti	Erotus €
012120 Kaupunginhallitus	4350 Painatukset, ilmoitukset ja markkinointi	-85000	-127376	149,85	-42376
012110 Kaupunginvaltuusto	4016 Kokouspalkkiot ja ansionmenetykskorvaukset	-85000	-114030	134,15	-29030
012120 Kaupunginhallitus	4016 Kokouspalkkiot ja ansionmenetykskorvaukset	-95000	-112605	118,53	-17605

Käyttötalouden alitukset:

012130	4001 Tilapäisen henkilöstön kuukausipalkat	-	24000	-13569	56,54	10431
Kansliatoiminnot						
012120		-				
Kaupunginhallitus	4344 ICT-palvelut		29000	-16454	56,74	12546
012120		-				
Kaupunginhallitus	4340 Asiantuntijapalvelut		74000	-45160	61,03	28840

Vuoden 2026 kuluessa kokouspalkkiot ja ansionmenetykskorvaukset tulevat todennäköisesti ylittämään talousarviossa budjetoidun tason. Myös painatukset, ilmoitukset ja markkinointi tulevat nykyistä vastaavilla sopimuksilla ylittämään niille varatut määrärahat, mutta vuoden aikana on mahdollista tarkastella uudistettavien sopimusten ehtoja. Ateriapalveluiden budjetissa pysyminen edellyttää tiukkaa talouskuria kokoustarjottavien tilaamisessa, mutta totuttua hieman vaatimattomammalla tarjoilujen tasolla budjetissa voidaan pysyä luopumatta kokoustarjoiluista kokonaan. Myös ICT-palveluissa ja matkakustannusten korvauksissa on riski budjetin ylitykselle. Talousarviossa varattujen määrärahojen merkittäväälle alitukselle on parhaat mahdollisuudet asiantuntijapalveluiden hankinnassa.

Kustannusrakenteen analyysi

Kustannuspaikat, joissa kulut kasvaneet $\geq 5\%$ ilman toiminnallista perustetta ovat: Kaupunginvaltuusto (18 % / 23 500 €), kansliatoiminnot (10 % / 50 300 €) ja vuokra-asumispalvelut (5 % / 500 €). Alla on esitetty näiden kustannuspaikkojen tileihin kohdistuva tarkastelu, jossa sinisellä on korostettu ne tilit, joissa kustannusten kasvu on ollut yli 10 % ja/tai kustannusten euromääräinen kasvu on ollut yli 10 000 €.

012110 Kaupunginvaltuusto

	2024	2025		Muutos €	Muutos %
Kokouspalkkiot ja ansionmenetykset	99536	114030		14494	14,6
henkilöstösivukulut	6326	6409		83	1,3
Kokouspalkkiot ja ansionmenetykset	105862	120439		14577	13,8
ICT	4501	4774		273	6,07
posti- ja kuriiripalvelut	1271	882		-389	-30,6
Muut matkakorvaukset	4574	5866		1292	28,2
Ateriapalvelut	7346	9310		1964	26,7
muut palvelut yhteensä	19470	22178		2708	13,9

012130 Kansliatoiminnot

	2024	2025		Muutos €	Muutos %
Henkilöstökulut	437278	473097		35819	8,2

palvelut yhteensä	61439	71835		10396	16,9
Asiantuntijapalvelut	15481	461		-15020	-97,0
toimistopalvelut	2192	31153		28961	1321,2
ICT-palvelut	19537	18118		-1419	-7,3
Painatukset ilmoitukset	110860	127376		16516	14,9
rahti- ja kuljetuspalvelut	15706	15910		204	1,3
Henkilöstön koulutuspa	1863	1413		-450	-24,2
Henkilöstön matkakusta	3753	1984		-1769	-47,1
Ateriapalvelut	330	393		63	19,1
muut palvelut	38	38		0	0
Toimistotarvikkeet	3393	3239		-154	-4,5

012230 Vuokra-asumispalvelut

Kustannukset muodostuvat pelkästään asiantuntijapalveluiden ostoista. Muutos on 500 €, joten se on talouden tasapainotuksen kannalta vähämerkityksellinen.

Vastuualueen käytössä olevat tilat ovat toimistotiloja kaupungintalon 2. kerroksessa ja arkistotiloja yhteensä viidessä eri kohteessa. Toimistotilojen käytössä on vain vähäisiä mahdollisuuksia käytön tehostamiseen. Arkistotilojen käyttö muodostuu pääasiassa fyysisen aineiston säilytyksestä. Säilytystilojen yhdistämiseen liittyy sisäilman laatuun ja mahdollisiin mikrobikasvustoihin liittyviä haasteita. Tilojen vähentämiseksi tai tiloista luopumiseksi aineistoa voitaisiin mahdollisesti osittain digitalisoida, mutta kustannukset tulisi ja ajankohta tulisi suunnitella erikseen. Toimisto- tai arkistotiloista ei nykyisellään muodostu suoraan vastuualueelle kohdennettuja kustannuksia, eikä kaupunkirakennetoimialalla ole erittelyä vastuualueen käytössä olevien tilojen kustannusosuuksista koko kiinteistöjen kustannuksiin nähden. Vastuualueen käytössä oleviin tiloihin liittyy merkittäviä investointitarpeita. Tilaratkaisujen vaihtoehtojen tarkastelu ei tuota suoria säästöjä, mutta tarkastelu on perusteltua tulevien kustannusten alentamiseksi.

Vastuualueen sopimuksista vuosien 2026-2027 aikana päättyvät mm. kahvila- ja ravintolapalvelut (TTG Group / Maku), lehti-ilmoitukset, löytöeläinpalvelut sekä valokuvaus- ja mediatuotannon palvelut. Näiden sopimusten hintatasoon voi olla vaikea saada neuvoteltua merkittäviä alennuksia, mutta lehti-ilmoittelun sekä valokuvaus- ja mediatuotantopalveluiden sopimuksissa voi olla sopimussisältöihin ja hankintavolyymiin liittyviä säästömahdollisuuksia. Lisäksi vuoden 2026 aikana loppuvat ilmiöisivuja koskeva sopimus ja verkkosivujen virheitä etsivä Siteimprove-sopimus, joita ei ole tarpeen uudistaa. Toistaiseksi voimassa olevista sopimuksista merkittävimpiä ovat mm. asianhallintajärjestelmän, sopimustenhallintajärjestelmän ja kokoushallintajärjestelmän sopimukset. Näitä sopimuksia tarkastelemalla voidaan saavuttaa lähinnä prosessien tehostumista ja/tai korkeintaan vähäistä järjestelmäkustannusten alenemista. Lisäksi vastuualueen kustannuksiin vaikuttavat Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n palvelusopimukset.

Keskeiset taloudelliset haasteet

Vastuualueen on omalla toiminnallaan hyvin vaikea vaikuttaa merkittävällä tavalla talousarviossa pysymiseen, sillä budjetista suuri osa muodostuu melko kiinteistä ja välttämättömistä kustannuseristä (esim. osuus verokustannuksiin, osuudet kuntien yhteistoimintaan, poliittinen päätöksenteko, välttämättömistä tehtävistä aiheutuvat henkilöstökustannukset). Vastuualueella on painetta

työskentelyolosuhteiden, prosessien ja asianhallinnan kehittämiseen tavalla, johon ei ole resursseja. Vastuualueella on toteutunut poissaoloja ja kuormitustaso on pitkäaikaisesti korkea, joten taloudellisena riskinä tulee huomioida henkilöstön jaksaminen ja pysyvyys. Arkistotilojen heikko kunto vaatii merkittäviä investointeja ja aiheuttaa työsuojelullista huomiota herättäviä riskejä henkilöstölle sekä lisäksi riskejä aineiston säilymiselle.

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

Vastuualueella voidaan saavuttaa toteutuneisiin kustannuksiin verrattuna 2-4 % säästö, jos poliittiset päättäjät ovat valmiita osallistumaan rakenteellisten säästöjen tavoitteluun tai yhdistysten kanssa solmittavia yhteistyösopimuksia karsitaan tai supistetaan. Budjettitasoon nähden vastuualueella ei kyetä saavuttamaan säästöjä, sillä vastuualueen budjetti on aiempina vuosina ollut riittämätön toteutuneisiin kustannuksiin nähden. Vastuualueen omasta työstä ja järjestelmistä ei ole ankarallakaan säästömentaliteetilla saavutettavissa 2 % säästöjä. Kaupungin vaikutusvallassa olevat kustannusvaikuttavat kohteet on esitelty kohdassa kustannusrakenteen analyysi.

Vastuualueelle kohdistuva tehostamis- ja digitalisointipotentiaali kohdistuu yksittäisten henkilöiden työhön, joten yksittäisillä toimenpiteillä ei voida vuositasolla saavuttaa vähintään 0,5 htv säästöä. Toiminnallista säästöä voisi kuitenkin olla saavutettavissa tarkastelemalla sopimusten hallintajärjestelmän päivitystarpeita, digitalisoimalla arkistoaineistoa sekä vähentämällä vaali-piirejä.

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Toimenpide 1

Toimielinten koon supistaminen

- Talousvaikutus €/vuosi: Supistamisen mitoituksesta ja toimenpiteen 2 toteutumisesta riippuvainen, laskennallisesti säästö toteumaan nähden 30 000 € yleishallinnon vastuualueella ja lisäksi n. 20 % lautakuntien kokouspalkkiokustannuksista tai toimenpiteen 2 toteutuessa täysimääräisesti 20 000 € ja lisäksi n. 20 % lautakuntien kokouspalkkiokustannuksista. Yleishallinnon vastuualueella ei säästöä suhteessa talousarvioon. Toimenpiteen säästölaskelmassa käytetty supistettuina toimielinten koko-oletuksina, että vaalikauden vaihteesta 2029 alkaen valtuustossa 27-jäsentä ja hallituksessa sekä lautakunnissa 7 jäsentä.
- Vaikutus palveluihin: Ei suoraa vaikutusta palveluihin.
- Vaikutus henkilöstöön: Toimielinten koon muutoksilla ei suoraa vaikutusta henkilöstöön.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei suoraa vaikutusta kuntalaisiin, mutta toimielinten koon tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota eri ryhmien riittävien demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseen.
- Riskit ja edellytykset: Liiallinen toimielinten koon supistaminen voi heikentää toimielinten poliittista edustavuutta ja tiedonkulkua tai poliittisten päättäjien vaikutusmahdollisuuksia.
- Aikataulu: Muutokset toimielinten kokoon voitaisiin toteuttaa vaalikauden vaihtuessa vuoden 2029 aikana.

Toimenpide 2

Kokouspalkkioiden maksuperusteiden tarkastelu: hyvin lyhytkestoisen osallistumisen ja iltakouluihin osallistumisen palkkioiden alentaminen sekä pitkien kokousten lisäpalkkioiden supistaminen.

- Talousvaikutus €/vuosi: 9000-25 000 € riippuen toimenpiteen 1 toteutumisesta sekä palkkiomuutosten suuruudesta. Esimerkiksi:
 - yli 3 h kokousajan lisäkorvauksen yksinkertaistaminen vain yhteen korotukseen kokouksen lisäkestosta riippumatta n. 18 000 / 14 000 €
 - iltakoulujen palkkiotason alentaminen olemaan 80 % varsinaisen kokouksen palkkiosta n. 9000 € / 7000 € tai 50 % varsinaisen kokouksen palkkiosta n. 22 500 € / 17 500 €.
 - euromääräiset arviot ilmoitettu muodossa nykyisellä valtuuston koolla / 27-jäsenisen valtuuston koolla.
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: Vaikuttaa luottamushenkilöiden ja poliittisten toimielinten kokouksiin osallistuvan henkilöstön saamien kokouspalkkioiden suuruuteen.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: Liiallinen palkkioiden alentaminen voi pitkällä aikavälillä heikentää osallistumishalukkuutta poliittiseen päätöksentekoon tai tiedonsaantia ja osaamista edistäviin tilaisuuksiin.
- Aikataulu: päätöksenteko hallintosäännön uudistuksen yhteydessä vuoden 2026 aikana, voimaan vuoden 2027 alusta alkaen.

Toimenpide 3

Yhdistysten kanssa solmittavien markkinointisopimusten solmimisen ja/tai korvaustason sitominen hyväksytyyn talousarvioon.

- Talousvaikutus €/vuosi: 15 000-30 000 € säästö toteumaan nähden. Ei säästöä suhteessa talousarvioon.
- Vaikutus palveluihin: ei suoraa vaikutusta palveluihin.
- Vaikutus henkilöstöön: ei vaikutusta henkilöstöön
- Vaikutus kuntalaisiin: ei suoraa vaikutusta kuntalaisiin
- Riskit ja edellytykset: Riskeinä näkyvyyden vähentymisen kielteiset vaikutukset, yhdistysten taloudellisten toimintaedellytysten heikentyminen ja aiempaa kielteisempi suhtautuminen kaupungin toimintaan suhteessa yhdistyksiin.
- Aikataulu: sopimuskaudet tyypillisesti vuoden pituisia, mahdollinen toteuttaa liukuvasti vuosien 2026-2027 aikana.

Toimenpide 4

Arkistoaineistojen osittainen digitointi

- Talousvaikutus €/vuosi: 8 htp (n. 2 000 € laskennallinen säästö, ei toteutettavissa budjettileikkauksena), toteutus n. 15 000 € kustannus. Alentaa investointipainetta.
- Vaikutus palveluihin: nopeampi vastaus oppilastietoaineistoihin kohdistuviin tietopyyntöihin, ei muuta suoraa vaikutusta palveluihin

- Vaikutus henkilöstöön: pienentää RVA:ssa havaittuja riskejä ja haittoja
- Vaikutus kuntalaisiin: ei suoraa vaikutusta kuntalaisiin
- Riskit ja edellytykset: Riskeinä tulee huomioida digitointia toteuttavan henkilöstön työturvallisuudesta huolehtiminen (mikrobialtistus, litistymisvaara). Toteutuksen edellytyksenä on tavanomaisen työresurssin ylittävä resurssi (ostopalvelu, työkokeilijat tai määräaikaiset projektityöntekijät) digitointitehtäviin sekä riittävä työnohjaus. Toimenpide on toteutettavissa myös laajemmin toimialarajat ylittävänä projektina, jolloin asiakirja-kohtainen digitointikustannus alenee, mutta kokonaiskustannukset ja myös työaikasäästö nousevat. Suositellaan tarkempaa tarkastelua laajemman projektin kustannuksista ja vaikutuksista.
- Aikataulu: 2027.

Palveluverkko ja tilankäyttö

Yksiköiden käyttöasteet ja toimivuus

Henkilöstön työskentelytilat sijaitsevat kaupungintalolla, jonka kunto edellyttää toimenpiteitä. Henkilöstön työskentelytilojen käytössä on vain vähäistä tehostamismahdollisuutta tilojen yhteiskäytön muodossa. Kaupungintalon olosuhteiden vuoksi yhteiskäytön lisääminen ei ole suositeltavaa.

Arkistotilojen kunto on heikko ja edellyttäisi toimenpiteitä, käytännössä tilojen kunnostaminen ei ole järkevää vaan tulee tarkastella aineistojen hävittämistä, tilojen yhdistämistä ja/tai uusia tiloja arkistoinnin ratkaisemiseksi. Kolme arkistotilaa sijaitsee rakennuksissa, jotka on suunniteltu purettaviksi ja näiden arkistojen aineisto (1300 hm) tulee joka tapauksessa siirtää joko toiseen fyysiseen sijaintiin tai kansallisarkiston hyväksymään digitaaliseen muotoon. Arkistotiloissa on myös määräajan säilytettävää aineistoa ja mahdollisesti jossain määrin tarpeetonta aineistoa. Lähivuosien aikana määräaikaisen aineiston hävittämällä ja tarpeettoman aineiston karsimisella voidaan vähentää siirrettävän aineiston määrää.

Arkistotilojen yhdistäminen, siirto tai lakkauttaminen aiheuttaa huomattavia kustannuksia. Pysyvään hävittämiseen tähtäävä digitointi ostettuna palveluna maksaa jopa yli 1000 € / hm. Konttiratkaisun kustannus pelkkänä konttina on n. 70 € / hm, mutta merkittäviä lisäkustannuksia aiheutuu kalustuksesta, aineiston puhdistuksesta ja aineiston siirtotyöstä. Kohdekohtaiset aineistomäärät ovat: Kaupungintalo n. 1400 hm, Kellosepänkatu 21 n. 600 hm, Kisakatu 4 n. 300hm (2030 n. 100hm) Suojarinne 4 n. 400hm ja Sumiaisten vanha kunnantalo n. 170hm.

Nykyisten tilojen yksikkökohtaisia kustannustasoja ei ole saatavilla.

Tulojen lisääminen

Hankintoihin voitaisiin harkita taksaa tai maksuja muiden organisaatioiden osallistumisesta tai saaman kilpailutusavun veloittamiseksi. Tuloihin taksalla ei kuitenkaan olisi merkittävää vaikutusta.

Asiakirjataksan maksutasoa voidaan tarkastella, mutta euromääräinen vaikuttavuus on pieni. Olennaisempaa muutoksena on terävöitetty nykyisen taksan noudattamista.

Kaupungintalon tilojen käyttömaksut määritellään kaupunkirakenteen toimialalla, mutta tilojen

käyttöön liittyvä vahtimestaripalvelu aiheuttaa kustannuksia vastuualueella. Taksan mukaisen vahtimestaripalvelun veloittamista ollaan terävöitetty, mutta erityisesti sunnuntaisin tilavaraukset kaupungintalolla aiheuttavat kaupungille silti kustannuksia kohdistuen hallintopalveluihin.

Hyvinvointialueen kanssa on tarpeen solmia sopimus tietopalveluista, sillä kaupungilla on velvollisuus säilyttää kaupungin järjestämisvastuun aikana muodostuneita sosiaali- ja terveystalveluiden aineistoja. Näiden aineistojen säilyttämisestä ja toimittamisesta hyvinvointialueen käyttöön muodostuu kustannuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Yhteissästöpotentiaali (kaikki toimenpiteet): 2027 alkaen 40 000 € / vuosi, kesästä 2029 alkaen 20 000 € /vuosi lisää, eli 2030 alkaen 60 000 € / vuosi.

Vaikutukset käyttötalouteen 2027-2029: Vuonna 2027 käyttöönottokustannus 15 000 € ja 2027 käyttötalouden säästö 40 000 €, eli nettovaikutus 25 000 €, 2028 käyttötalouden säästö 2027 tasolla ilman käyttöönottokustannuksia, 2029 käyttötalouden säästö 10 000 € lisää ja 2030 alkaen 10 000 € lisää, jolloin kumulatiivinen säästökertymä yhteensä 60 000 € / vuosi.

Palvelu- ja asiakasvaikutukset

Parannuksia tietopyyntöjen käsittelyyn, heikentynyt yhdistysten tulovirta

Henkilöstövaikutukset

Ei edellytä tehtävien uudelleenjärjestelyjä. Vastuualueella on luvassa eläköitymisiä. Eläköityvien henkilöiden tehtäviä ei voida jakaa muille nykyisille työntekijöille. Aulapalveluihin kohdistuva sijaisjärjestelyjen kieltä tai rajoittaminen edellyttäisi muutoksia myös vastuualueen ulkopuolella toteutettaviin järjestelyihin ja todennäköisesti lisäksi kustannuksia.

Vastuualueella on tarve joko uudistaa sopimushallintajärjestelmää tai hankkia koulutusta nykyisen sopimushallintajärjestelmän käyttöön ja hallinointiin. Myös muita koulutustarpeita on, mutta ne eivät ole yhtä tärkeitä tai kiireisiä.

Priorisoitu toimenpidelista - TOP 5

Prioriteetti	Toimenpide	Arvioitu säästö € / vuosi	Toteutettavuus	Riskitaso
1	Yhdistysten kanssa solmittavien markkinointisopimusten mitoittaminen hyväksytyyn talousarvioon	0 € (budjettitasolla) 25 000 € (toteuma)	Melko hyvä	Melko matala
2	Toimielinten koon pienentäminen	30 000	Hyvä	Matala
3	Toimielinten palkkiojärjestelmän tarkastelu (iltakoulut ja erityisen lyhyt tai pitkä osallistumisen kesto)	10 000	Erinomainen	Matala
4	Arkistoaineistojen osittainen digitointi	8 htp	Melko hyvä	Melko matala

Riskit

Toteutuksen riskit vähäisiä. Vastuualueen keskeisimmät taloudelliset riskit:

- Suuri osa kustannuksista syntyy eristä, joihin vastuualue ei voi merkittävästi vaikuttaa (verokustannukset, yhteistoimintaosuudet, välttämättömät tehtävät).
- Yhdistyksille maksettavien markkinointikorvausten pienentäminen voi heikentää niiden taloudellisia toimintaedellytyksiä ja vaikuttaa kaupunkiin kohdistuviin asenteisiin.
- Arkistotilojen huono kunto ja niihin liittyvien ratkaisujen (kunnostus, siirto, digitointi) erittäin korkeat kustannukset.

Vastuualueen keskeisimmät henkilöstöriskit:

- Sairaspoissaolot ja kuormitustilanteet, työturvallisuuden ja -lainsäädännön vaatimusten täyttäminen, rajalliset varahenkilöjärjestelyt

Aikatauluriskit

- Tarpeelliset arkistojen siirrot ja digitointi voivat viivästyä merkittävien kustannusten ja työmäärän vuoksi.
- Työvelan purkaminen ei onnistu nykyresurssein.
- Uusien järjestelmien käyttöönotto (kokoushallinta, sopimushallinta, mahdolliset digitointiprojektit) voivat viivästyä puutteellisen koulutuksen tai resursoinnin vuoksi.

Onnistumisen edellytykset

Johtamisen ja ohjauksen tarpeet

- Selkeä priorisointi ja toteutusten aikajana, rajallisten henkilöstöpanosten ohjaaminen oikea-aikaisesti oikeisiin tehtäviin
- Poliittinen hyväksyntä erityisesti poliittisiin toimielimiin ja niiden palkkioihin liittyviin toimenpiteisiin
- Yhteisten linjausten sopiminen kokoustarjoilujen suhteen ja tason määrittäminen siten, että toimenpide jää pysyväksi eikä hetkelliseksi vyön kiristämiseksi
- Resurssien osoittaminen digitointiin liittyviin tehtäviin ja tarpeellinen työnohjaus sekä laadunvarmistus
- Yhdistysten kanssa solmittavien markkinointisopimusten supistamistarpeiden viestintä ja vuorovaikutteinen ratkaisujen hakeminen

Yhteenveto

Vastuualueen olennainen säästöpotentiaali kohdistuu poliittiseen päätöksentekoon, poliittisten toimielinten ateriapalveluihin ja yhdistysten kanssa solmittaviin markkinointi- ja yhteistyösopimuksiin sekä mahdollisesti erikseen tarkasteltaviin arkistoaineistojen säilytyskokonaisuuden muutoksiin.

Keskeisinä suosituksina esitetään:

1. yhdistysten kanssa solmittavien markkinointi- ja yhteistyösopimusten

kustannusvaikuttavuuden kriittistä arviointia ja mukauttamista kaupungin taloudelliseen tilanteeseen

2. poliittisten toimielinten toiminnan kustannustasoon vaikuttavia ratkaisuja, joiden vaikutukset poliittisen päätöksenteon edustavuuteen ja päätöksenteon läpinäkyvyyteen ovat mahdollisimman vähäisiä tai jopa myönteisiä. Suosituksena poliittisten toimielinten toiminnan kustannuksia alennettaisiin ensisijaisesti tarkastelemalla erityisesti tiedonvaihtoon tähtäävien kokousten (iltakoulut) ja erityisen pitkäkestoisten (3h ->) tai erityisen lyhyiden (alle 30 min) kokousten palkkiotason mukauttamiseen suhteessa päätöksenteon edellyttämään ajalliseen panostukseen ja asioiden vaativuuteen. Lisäksi suositellaan tarkastelemaan kokouksen kestosta aiheutuvia palkkiotason korotuksia sekä mahdollisesti myös peruspalkkioiden tasoa.
3. poliittisten toimielinten koon pienentämistä seuraavasta valtuustokaudesta (2029) alkaen on syytä tarkastella.
4. arkistoaineistojen osittaista digitointia aloittaen oppilasaineistoista, joihin kohdistuu noin puolet fyysistä arkistokäyntiä edellyttävistä tiloista ja joihin meno yksin on työturvallisuussyistä kielletty

Esitetyt toimenpiteet ovat nimenomaan pysyvää säästöä tukevia. Toimenpiteitä suositellaan edistettävän, mutta toimenpiteiden 2 ja 3 osalta on syytä arvioida oikeaa toteuttamisen tasoa suhteessa osallisuuteen. Toimenpiteen 1 osalta on tarpeen arvioida vaikutuksia hyvinvointiin ja elinvoimaan. Toimenpiteen 4 osalta on syytä arvioida oikeaa toteuttamisen kohdentamista ja kattavuutta suhteessa toteutuksen kustannusvaikuttavuuteen.

15. Keskushallinto / Henkilöstöpalvelut

Laatija: Hanna Gore, Heidi Kovanen

Päivämäärä: 30.1.2026 (päivitetty 12.2.2026 ja 9.4.2026)

Toiminnan yleiskuvaus

- Toiminnan tehtävät ja vastuut

Huolehtia henkilöstön oikeasta määrästä, sijoittelusta, osaamisesta ja hyvinvoinnista. Huolehtia, että ohjeistukset ja prosessit ovat kunnossa voidaksemme varmistaa kaupungin toimimisen lakien ja säädösten sekä virka- ja työehtosopimusten mukaisesti.

Lisäksi henkilöstöpalvelut vastaavat kaupungin kesätyöllistämisestä sekä osittain kaupungin omista työllisyyspalveluista yhteistyössä elinvoimayksikön kanssa.

Myös työsuojelu on osa henkilöstöpalveluita ja yhteistoiminta pääluottamusdustajien kanssa.

- Keskeiset palvelut / prosessit

Palkanmaksu (sis. tilastoinnit, raportoinnit, viranomaisyhteistyö, Kela, Keva jne.), työhyvinvointi ja työterveys, koulutuslinjaukset ja osaamisen vahvistaminen, työsuojelu, yhteistoiminta,

palkitseminen (palkkausjärjestelmätyö, yleiskorotukset, järjestelyerät, jne). KT-yhteyshenkilön ja työsuojelupäällikön roolit. Työajanseuranta. Henkilöstöetuudet. Koko henkilöstöön liittyvien prosessien hallinta (rekrytointi, aktiivisen tuen malli, etätyö, jne).

- Mahdolliset viime vuosien muutokset

Vuonna 2025 kesätyöllistäminen on siirtynyt elinvoimayksiköstä henkilöstöpalveluihin. Vuonna 2025 myös osa kaupungin omista työllisyyspalveluista on siirtynyt henkilöstöpalveluihin (1 htv).

Aiempi henkilöstöjohtajan vakanssi on lakkautettu viran jäätyä avoimeksi ja tilalle on perustettu henkilöstöpäällikön virka. Uusi henkilöstöpäällikkö on aloittanut tehtävässään vuoden 2025 alussa.

Syksyllä 2025 muutettiin yksi palkkasihteerin vakanssi talouden ja HR:n yhteiseksi toimistosihteeriksi helpottamaan kuormitusta sekä HR- että talouspalveluissa. Käytännössä rekrytoitu sihteeri on ollut kuitenkin poikkeuksellisesti sijaistamassa toista tehtävää, eikä ole vielä toiminut omassa vakituisessa työssään. HR- ja taloussihteerin toimeen on saatu rekrytoitua sijainen, jonka ensisijainen tehtävä on selkeyttää ja uudistaa kokouspalkkioiden sekä ansionmenetysten korvausprosessi.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

- Menokehitys (henkilöstö, ostopalvelut, tilakulut, muut)

Palkkakustannukset nousevat joka vuosi yleiskorotusten ja järjestelyerien myötä ja tämä vaikuttaa myös henkilöstöpalveluiden palkkakustannuksiin.

Henkilöstöpalveluiden palkkasumma on kasvanut myös uusien toimintojen siirryttyä vastuualueelle.

Koko kaupungin tasolla katsottuna yleiskorotusten ja järjestelyerien lisäksi palkkakuluja nostivat vuonna 2025 ja 2026 tasopalkkauudistus, jonka myötä etenkin työllisyysalue vaati merkittävän palkkaharmonisoinnin heidän siirryttyä valtiolta kuntiin. Lisäksi koko kaupungin tasolla palkkakustannuksia nostavat sairauspoissaolot sijaistarpeineen, jotka isossa mittakaavassa ovat toki pienentyneet.

Palkkakustannusten lisäksi muita merkittäviä kustannuseriä henkilöstöpalveluissa ovat työterveys, Epassi ja järjestelmäkustannukset.

- Merkittävimmät kustannusajurit

Ylivoimaisesti suurin kustannuserä on työterveys, mikä on ylittänyt budjetin vuoden 2025 osalta merkittävästi (toteuma 115%). Työterveyden kokonaiskustannus oli vuonna 2025 n. 600 000 euroa (v. 2024 n. 400 000 euroa). Toki Kela korvaa työnantajalle osan kustannuksista.

Työterveyden hinnannousu on ollut 8,6%, minkä lisäksi merkittävä osa lakisääteisistä työterveyspalveluista siirtyi ALV piiriin marraskuusta 2025 alkaen, nostaan edelleen kustannuksia.

Työterveyden kustannuspaikka 2025:

Toimintatuotot ja -kulut

- Käyttötalouden poikkeamat (alijäämä/ylijäämä)

Sekä vuonna 2024 että vuonna 2025 henkilöstöpalveluiden toteutuneet kustannukset alittivat talousarviossa budjetoidun summan. Vuonna 2025 budjetista käytettiin 92,7% ja vuonna 2024 81,71%.

Huomioitavaa kuitenkin on, ettei vuodelle 2025 aiottua budjettilisäystä (58 000 euroa) oltu talousarviossa siirretty elinvoimayksiköstä henkilöstöpalveluille omien työllisyyspalveluiden hoitoon. Näin ollen omien työllisyyspalveluiden kaikki kustannukset näkyivät budjettiylityksenä kyseisellä kustannuspaikalla.

Muut henkilöstöpalveluiden kustannuspaikat kompensoivat tilannetta osaltaan, pitäen vastuualueen kokonaisuutena budjetissaan.

- Vuoden 2026 arvioitu toteuma ja vaikutukset 2027

Henkilöstöpalveluiden budjettia on kasvatettu yhteensä 6,5 % eli 103 340 euroa vuodelle 2026. Tämä on seurausta yleiskorotuksista ja järjestelyistä sekä huomioi työterveyden nousutta hintatasoa 1.1.2026 alkaen sekä aiemmin mainitun ALV-vaikutuksen.

Työterveyden palvelutasoa on karsittu 1.1.2026 alkaen, kun lyhytpsykoterapia poistui kokeilujakson jälkeen käytöstä. Myöskään FirstBeat-mittauksia ei enää toteuteta. Operatiivisia kokouksia, joissa muun muassa seurataan ja ohjataan toiminnan vaikuttavuutta, on vähennetty kuudesta neljään.

Tiedossa olevat valtakunnalliset yleiskorotukset:

		KVTES	OVTES pl. osio G	OVTES osio G	TS	TTES
1.6.2025	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,45 % (Liite 15 0,80 %)	0,40 %	0,25 %	0,50 % + 0,15 %	0,40 %
1.6.2025	Kehittämishjelmaerä (keskitetty erä)**	-	-	-	0,15 %	0,40 %
1.10.2025	Yleiskorotus	2,50 % / 53 €	2,50 %		2,50 % / 53 €	2,50 %
1.8.2026	Yleiskorotus	2,27 %	2,27 %		2,27 %	2,27 %
1.10.2026	Paikallinen järjestelyerä	0,20 %	0,20 %		0,20 %*	0,20 %*
1.10.2026	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,40 %	0,40 %***	0,40 %***	0,40 %*	0,40 %*
1.4.2027	Yleiskorotus****	2,00 %	2,00 %		2,00 %	2,00 %
1.4.2027	Paikallinen järjestelyerä****	0,40 %	0,40 %		0,40 %*	0,40 %*
1.4.2027	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	0,40 %	0,40 %*****	0,40 %*****	0,40 %*	0,40 %*
1.2.2028	Kehittämishjelmaerä (paikallinen erä)	1,00 %	1,00 %	1,00 %	1,00 %*	1,00 %*

Kustannusrakenteen analyysi

- Kustannuspaikat, joissa kulut kasvaneet ≥ 5 % ilman toiminnallista perustetta

Työterveyden kustannuspaikan kulut ovat kasvaneet lähes 200 000 euroa vuoden aikana. Vuoden 2025 kustannukset olivat noin 605 000 euroa, kun ne vuosi sitten olivat noin 410 000 euroa. Työterveyden kustannukset ovat siten 867 eur/hlö, missä on nousua huimat 45 % edellisvuoteen verrattuna.

- Tilojen käyttöasteet ja tilakustannukset

Henkilöstöpalveluilla ei ole erillisiä tilakustannuksia, toimimme kaupungintalolla sekä pääluottamusedustajat ja työsuojeluvaltuutetut osin Tekellä. Hyödynnämme jo nyt yhteiskäytössä olevia varattavia huoneita 2 työntekijän osalta.

- Merkittävät sopimukset (päättävät 2026-2027), joissa neuvotteluvaraa

Työterveyden sopimus on voimassa 31.12.2027 saakka. Mikäli Äänekosken kaupunki tahtoo käyttää optiokauden 2028-2029, siitä on sovittava 31.3.2027 mennessä. Huomioitavaa on, että sopimus on yhteinen Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n ja Proaveran kanssa.

Muut henkilöstöpalveluiden sopimukset (CGI Populus, CGI Titania, Nepton, WPro) ovat tois- taiseksi voimassa olevia, joissa noudatetaan irtisanomisaikaa.

Keskeiset taloudelliset haasteet

- Toiminnalliset, rakenteelliset ja taloudelliset paineet
- Henkilöstöressurssien riittävyys

Palkanlaskenta toimii sujuvasti kolmen (3) työntekijän voimin. Väliaikaisesti, kuten esimerkiksi vuosilomien aikaan, pystymme toimimaan kahden palkkasihteerin voimin, mikä tarkoittaa, ettemme tarvitse ulkopuolista sijaistamista.

Pidempiaikaisesti kahdella palkkasihteerillä toimiminen ei onnistuisi kuormituksen kasvaessa liian suureksi. Myös riskienhallinnan näkökulmasta kahdella palkkasihteerillä toimiminen ei olisi järkevää, etenkin ilman osaavaa hälytysvalmiudessa olevaa sijaisresurssia.

Muita henkilöstöpalveluita toteuttavat henkilöstöpäällikkö ja HR-erityisasiantuntija (osa kahden vakanssin henkilöstöresurssien kohdentumisesta). Tämä on hyvin ohut toimintamalli lähes 700 työntekijän organisaatiossa. Isommat muutokset ja projektit, joita säännöllisesti on, tarkoittavat väistämättä tavanomaisten tehtävien priorisointitarvetta ja mahdollista viivästymistä.

Vuonna 2025 henkilöstöpalveluiden työaika meni Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen 1.1.2025 tapahtuneen liikkeen luovutuksen järjestelyihin, toiminnan organisoimiseen sekä yhteistoimintaneuvotteluihin. Lisäksi 1.10.2025 tuli voimaan tasopalkkauudistus. Vuonna 2026 työaika tulee menemään tavallisesta poiketen esimerkiksi talouden tasapainottamistyöhön.

Lisäksi henkilöstöpalveluihin on tehtävämuutoksella rekrytoitu henkilöstöpalveluiden ja talouspalveluiden yhteinen sihteeri. Tämän tehtävän avulla sujuvoitamme henkilöstöpalveluiden toimintojamme muun muassa rekrytointiin ja kokouspalkkioiden käsittelyyn liittyen.

Kaupungin omien työllisyyspalveluiden parissa on aloittanut yksi työntekijä kesäkuussa 2025. Toimintaa on käynnistetty vuoden 2025 aikana tavoitteena mahdollisimman vaikuttavat työllisyyspalvelut. Työtä tehdään yhteistyössä elinvoimayksikön kanssa. Lisäksi henkilöstöpalveluihin on siirtynyt nuorten kesätyöllistäminen.

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

- Arvio toimialan 2-4 % säästöpotentiaalista
 - Henkilöstöpalveluiden budjetti oli 1,58 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Tästä 4 % säästö olisi 63 000 euroa.
 - Löydettyjen säästökohteiden (toimenpiteet 1-5) arvioidaan tuovan yhteensä noin 94 000 euron säästöt vuodessa henkilöstöpalveluiden budjettiin (-5,9 %).
 - Lisäksi henkilöstöpalvelut ovat tunnistaneet koko kaupunkia koskevia säästöehdotuksia (6-10), joiden säästöpotentiaali yhteensä eri toimialoille on 102 000 euroa/vuosi.
 - Mikäli sairauspoissaolojen kokonaismäärä laskisi, tulee niistä koko kaupungin tasolla 100 000 euron säästöt per päivä/henkilötyövuosi.
- Kustannusvaikuttavat kohteet
 - Merkittävimmät kustannussäästöt löytyvät työterveydestä ja henkilöstöetuuksista.
- Digitalisointi- ja automaatiopotentiaali (0,5-2 htv säästö)
 - Automatisointia selvitetään jatkuvasti.
 - Vuonna 2025 on jo automatisoitu verokorttien lähetykset elokuusta alkaen.
 - Selvityksessä on palvelusvuosipalkkiolaskennan, Epassin, Kelan ja kokouspalkkioiden prosessien kehittäminen

Näistä ei kuitenkaan arvioida saatavan säästöjä henkilötyövuosissa.

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Toimenpide 1 (n. 38K)

Työterveyden sopimussisällön kriittinen tarkastelu ja palvelun kattavuuden rajaaminen

- Pois rajattavat palvelut:
 - Erikoislääkärin sairaanhoidon (Kela 2) konsultaatiot (17 800e),
 - lyhytpsykoterapia (15 000e),
 - FirstBeat-mittaukset,
 - Operatiivisten ohjauspalavereiden vähentäminen kuudesta neljään (1 370e),
 - Työpaikkaselvitysten välien muutos 3-5 vuodesta noin 5 vuoteen, arvio 2 selvitystä vähemmän/vuosi (3 800e)
- Talousvaikutus: 37 983 €/vuosi
 - Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta.
 - Vaikutus henkilöstöön: Erikoislääkäreitä vaativat diagnoosit/sairaudet siirtyvät julkisen terveydenhuollon piiriin. Mikäli hoidontarpeen arviointi ja sitä myöten parantuminen viivästyvät, voi myös työhön paluu viivästyä lisäten sairauspoissaolopäiviä. Voi lisätä yleistä tyytymättömyyttä henkilöstön keskuudessa. Ei vaikutusta normaaleissa olosuhteissa henkilöstöön.
 - Vaikutus kuntalaisiin: Ei vaikutusta. Mahdollinen hyvinvointialueen asiakkaiden määrä voi nousta n. sadalla asiainnilla vuodessa.
 - Riskit ja edellytykset: Saattaa lisätä sairauspoissaolopäiviä ja siten työnantajan kokonaiskustannuksia. Mahdollista toteuttaa sopimusmuutoksella nopeastikin.
 - Aikataulu: Lyhytpsykoterapia, FirstBeat-mittaukset, operatiivisten kokousten sekä työpaikkaselvitysten välien muutos on toteutettu jo 1.1.2026 alkaen toimintasuunnitelman päivityksen yhteydessä. Erikoislääkärin sairaanhoidon konsultaatiot ehdotetaan lakkautettavaksi mahdollisimman pian sopien, kuitenkin viimeistään 1.1.2027.

Toimenpide 2 (n. 18K)

10 päivää sairauspoissaoloa esihenkilön luvalla nykyisen 5 sijaan

Talousvaikutus: 17 660 €/vuosi

Vuonna 2024 lyhyitä 1-7 kalenteripäivän poissaoloja oli 4242 kpv. Näistä noin 37 % oli hoitajan tai lääkärintodistuksella. Vuonna 2025 esihenkilön luvalla poissaoloja oli vain reilu 20 % poissaoloista.

Toimintamallin/-käytännön päivittäminen sisältää merkittävän mahdollisuuden säästää kustannuksia. Keskimääräinen vastaanoton hinta on 56,14 euroa. Arvioitu 17 660 euron säästö on laskettu olettamalla, että esihenkilön luvalla myönnettyjen virka-/työvapaiden osuus sairauspoissaoloista nousisi 50%.

Todennäköisesti säästöjä syntyy ennakoitua enemmän, sillä tutkimustulosten valossa esihenkilön luvalla myönnettyt sairauspoissaolot vähentävät sairauspoissaolojen määrää ja kestoja. Ne myös lisäävät korvaavan työn ja tilapäisten työjärjestelyiden käyttöä vähentäen

sairauspoissaoloja. Laskelmassa ei ole myöskään huomioitu mahdollisia sijaiskustannuksia, vaan ainoastaan suora säästö työterveyden käytinmaksuista.

- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta.
- Vaikutus henkilöstöön: Lisää tyytyväisyyttä.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei vaikutusta. Voi vähentää myös julkisten terveydenhuollonpalvelujen käyttöä, jos käyntiaikaa ei tarvita pelkän poissaolotodistuksen hankintaan.
- Riskit ja edellytykset: Ei vaikutusta.
- Aikataulu: Sovittu yhteistyötoimikunnassa ja otettu käyttöön kaupunginjohtajan viranhaltijapäätöksellä jo vuonna 2026.

Toimenpide 3 (30K)

Kuvaus: Epassin etuuden vähentäminen 250e -> 200e (työnantajan osuus)

Talousvaikutus: 29 850 €/vuosi

Vuonna 2025 etuutta käytti 631 työntekijää, keskimäärin 236,5e /hlö. Työnantajalle tästä kuluja 149 234,16e. Etuus laskisi n. 20 %, jolloin työnantajan kulut vähenisivät myös 20 %.

- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta.
- Vaikutus henkilöstöön: Mahdollinen mainehaitta ja tyytymättömyys. Etuus toisaalta silti hyvällä tasolla eikä poistuisi kokonaan tai merkittävästi. Toimisi kuitenkin edelleen rekrytointivalttina.
- Vaikutus kuntalaisiin: Vähäinen. Epassia mahdollisesti käytetään paikkakunnan palveluihin, joiden käyttö siis vähentyisi vastaavasti.
- Riskit ja edellytykset: Ei merkittäviä huomioita.
- Aikataulu: v. 2027 alusta alkaen.

Toimenpide 4 (2K)

EPassin etuuden jako kahteen 100e suuruiseen erään (1.1. ja 1.7.).

Talousvaikutus: 2000 €/vuosi

(Vaikutus perustuu siihen, ettei alkuvuonna työsuhteensa päättäneet saa täyttä etua koko kalenterivuodelta. Lähtijöitä on 6 kk jaksolla n. 20 hlö)

- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta.
- Vaikutus henkilöstöön: Ei merkittävää haittaa. Koko vuoden etua ei voi käyttää jatkossa kerralla jo alkuvuoden aikana. Parantaa etuuden yhdenvertaisuutta.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta.
- Riskit ja edellytykset: Helppo toteuttaa, vaatii vain hieman hallinnollista lisätyötä.
- Aikataulu: v. 2027 alusta alkaen.

Toimenpide 5 (6K)

Työsuhdepyöristä luopuminen

Talousvaikutus: 5940 €/vuosi

Hyöty realisoituu asteittain nykyisten sopimusten päättyessä. Sopimukset max 4v ja uusia sopimuksia ei ole haettu eikä tehty kesäkuun 2025 jälkeen, kun etuuden verotuskäytäntöä koskevat muutokset ovat tarkentuneet. Toimistomaksu 9e/kk/pyörä eli 108e/v. Pyöräetuuksia on 55 kpl.

Todellinen säästö tulee vapautuvassa työajassa etuuden hallinnoimisessa sekä järjestelmämuu-
toksien tekemisessä liittyen mm. etuutta koskeviin valtakunnallisiin Verohallinnon linjauksiin.

- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: ei käytännön vaikutusta. Etuuden kysyntä on lakannut etuutta koskevan verotusmenettelyn muutoksen myötä.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: Helppo toteuttaa. Nykyiset sopimukset toki voimassa sopimuskauden loppuun asti.
- Aikataulu: Käsitelty yhteistyötoimikunnassa ja voimassa 2026 alkaen. Säästöt konkretisoi-
tuvavat asteittain neljän vuoden sisällä.

Seuraavat tunnistetut toimenpiteet eivät ole henkilöstöpalveluiden omilla kustannuspaikoilla. Säästökin siten jakaantuvat kaikkien toimialojen kesken toteuman suhteessa.

Toimenpide 6 (+-0K, työaika n. 3K, mutta järkevä)

- Kuvaus: 100e lahjakorttien vaihtaminen 150e rahalahjaksi (pl. asukkaiden lahjakortit) ja lahjakorttien rajaaminen 50- ja 60-vuotispäiviin sekä eläköitymiseen (henkilökunta, luottamushenkilöstö). Kukkakimpuista ja standaaareista luopuminen samassa yhteydessä.

Ehdotus sujuvoittaa ja yhdenmukaistaa toimintakäytäntöä huomioiden ja varmistaen prosessien toimivuuden samanlaisena viranhaltijoiden, työntekijöiden ja luottamushenkilöstön osalta. Summaa ehdotetaan nostettavan, koska kukista luovutaan ja lahja on verollista ansiota.

Talousvaikutus: Suoraan 0€, työn osuus huomioiden arviolta 3 000€/vuosi

Kutakin lahjakorttia käsittelee vuorollaan esihenkilö->johdon sihteeri->HR-päällikkö->johdon sihteeri->esihenkilö->taloussihteeri->HR-päällikkö/hyväksyjä->taloussihteeri. Uudessa mallissa tieto saajista tulee suoraan palkkajärjestelmästä ja palkkasihteeri huolehtii lahjan maksuun oikeaan tiliin.

- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta.
- Vaikutus henkilöstöön: myönteinen ja yhdenmukainen.
- Vaikutus kuntalaisiin: rahalahja ei 100% varmuudella enää kohdistuisi äänekoskelaisiin yrityksiin.
- Riskit ja edellytykset: Palkkajärjestelmään tulee rakentaa vastaava muutos.
- Aikataulu: 1.1.2027 alkaen.

Toimenpide 7 (29K)

Henkilökunnan koulutuskustannusten vähentäminen

Kouluttautumisen osalta suosittaisiin webinaaripohjaisia koulutuksia, joita järjestetään usein myös maksuttomina. Niitä hyödyntämällä ylläpidetään ja kehitetään työn edellyttämää osaamista. Painopisteenä hyväksytyissä koulutuksissa olisivat lisäksi sisäiset ja yhteiskoulutukset, kuten ensiapu-, MaPa- ja Lapset puheeksi - menetelmäkoulutukset.

Huomioidaan ensisijaisesti kouluttautumisen tasapuolinen kohdentuminen työyksiköissä (koulutukseen osallistumisen määrä ja taajuus työntekijäkohtaisesti tarkasteltuna). Ohjeellisesta määrästä 3pv/vuosi/hlö siirrytään tasolle 2pv/vuosi/hlö. Tämä tarkoittaa noin 20% säästöä kustannuksissa tai keskimäärin 150 eur/hlö/vuosi kustannustasoa.

Koulutukset toteutetaan ja niihin osallistutaan ensisijaisesti ilman sijaiskustannuksia. Opetuksen ja kasvatuksen toimialalla hyödynnetään olemassa olevaa henkilökuntaa ja vakituisia varahenkilöitä tai samanaikaisopettajia yms. koulutuspoissaolojen kattamiseen. Tämä ohje koskee myös omaehtoista kouluttautumista. Äänekosken kaupunki ei kustanna omaehtoisen kouluttautumisen kustannuksia. Hankkeisiin liittyvät mahdolliset koulutukset määräytyvät hankesuunnitelman ja hankerahoituksen mukaisesti.

- **Talousvaikutus: 29 000 €/vuosi + mahdolliset säästetyt matkakustannukset**
- Vaikutus palveluihin: ei vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: Rajoittaa osallistumista laajamittaisiin maksullisiin koulutuksiin. Edellyttää ennakoivasti tarkkaa suunnittelua ja tarveharkintaa.
- Vaikutus kuntalaisiin: ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: ei merkittäviä.
- Aikataulu: 1.1.2027, johtoryhmän linjauksella voimassa myös vuonna 2026.

Toimenpide 8 (3K tai 8,7K)

Luottamushenkilöstön koulutuskustannusten vähentäminen

Luottamushenkilöiden koulutusbudjetti on 14 000 eur/vuosi (400 eur/hlö/vuosi).

VAIHTOEHTO 1: Budjettia leikataan samassa suhteessa henkilöstön koulutusmenojen vähennyksen kanssa, eli noin 20 %. Käytettäväksi jää 10 920 eur eli noin 312 eur/luottamushenkilö/vuosi. Säästö yhteensä 3 080 eur/vuosi.

VAIHTOEHTO 2: Koulutusbudjetti muutetaan vastaamaan henkilöstön koulutusbudjettia, n. 150e/hlö. Budjettiin jäisi $150 \cdot 35 = 5\,250$ e. Säästö 8 750 e/vuosi.

- **Talousvaikutus: 3080 tai 8750 €/vuosi + mahdolliset säästetyt matkakustannukset**
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta
- Vaikutus henkilöstöön: Rajoittaa koulutuksiin osallistumismahdollisuuksia valitun vaihtoehdon mukaisena.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei vaikutusta
- Riskit ja edellytykset: Ei merkittäviä.
- Aikataulu: 1.1.2027, mahdollisella erillisellä linjauksella säästöt jo 2026.

Toimenpide 9 (20K)

Kokouskahvien vähentäminen

Kahvit ovat mahdollisia vain yli 3 tuntia kestäviin henkilöstön omiin kokouksiin. Tarkasteltava, onko yli 3 tuntia kestävien kokousten pito ajankäytöllisesti järkevää. Lounaat eivät jatkossakaan kuulu kokouksiin, eikä alkoholi.

Linjaus ei koske merkkipäiväkahveja eikä ulkopuolisten vieraiden vieraanvaraisuutta. Toimialajohtaja voi linjata mahdolliset poikkeukset.

- **Talousvaikutus: 20 000 €/vuosi**
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei suoraa vaikutusta, mutta välillisesti saattaa vaikuttaa paikallisten yritysten tuottavuuteen kysynnän vähentymisenä.
- Riskit ja edellytykset: Ei merkittäviä.
- Aikataulu: Voimassa johtoryhmän linjauksella jo 2026.

Toimenpide 10 (50K)

Lomarahan vaihtaminen vapaaksi

Kasvatetaan nykyistä 15 päivän (vastaa 30 lomapäivää) ylärajaa 19 päiväksi (vastaa 38 lomapäivää). Kulloinkin voimassa olevat ehdot vapaan vaihtamiseksi pätevät edelleen.

- **Talousvaikutus: 50 280 €/vuosi**
- Vaikutus palveluihin: Ei vaikutusta. Lomarahavapaan käyttö painottuu pääosin toimintoihin, joissa palvelutarpeeseen perustuen kausiluonteisuutta (esim. koulujen oppilastyöpäiviin sidotut muut kuin opetustehtävät).
- Vaikutus henkilöstöön: Myönteinen. Tukee henkilöstön jaksamista ja voi osaltaan vähentää sairauspoissaoloja. Mahdollistaa hieman pidemmän loma-ajan niille henkilöille, joille ei ole ehtinyt kertyä täyttä lomaoikeutta.
- Vaikutus kuntalaisiin: Ei vaikutusta.
- Riskit ja edellytykset: Ei merkittäviä.
- Aikataulu: Voimassa jo lomavuonna 2026 johtoryhmän linjauksella.

MUUTA HUOMIOITAVAA

Työkykyjohtamista ja aktiivisen tuen mallia vahvistamalla voimme laskea sairauspoissaolojen määrää sekä työterveydestä aiheutuvia kustannuksia.

Keskimääräinen sairauspoissaolo maksaa työnantajalle laskennallisesti 370 eur/pv. Vertailemalla vuosien 2023 ja 2024 sairauspoissaolotietoja ja henkilöstömenoja, on voitu laskea, että Äänekosken kaupungilla jokainen keskimääräinen sairauspoissaolopäivä per henkilötyövuosi maksaa 100 000 euroa. Mikäli onnistumme laskemaan sairauspoissaolopäivät vuoden 2025 tasolta 15kpv/htv tasolle 12 kpv/htv, saamme yhteisesti 300 000 euron säästöt.

Myönteiset vaikutukset kumuloituvat henkilöstön paremman jaksamisen ja työkyvyn myötä. Si- jaisten ja muiden työjärjestelyiden kustannukset laskevat. Työn tehokkuus kasvaa.

Lisäksi voimme saada merkittäviä säästöjä toimimalla kustannustehokkaasti. Esimerkiksi vuosilomat tulee sijoittaa toiminnan kannalta hiljaisiin aikoihin. Vuosilomat vahvistetaan lähtökohtaisesti siten, että tehtävää vakituisesti hoitava henkilö ja hänen sijaisensa vuorottelevat lomakausajoin osalta. Palkattomia vapaita tulee ensisijaisesti sijoittaa hiljaisiin aikoihin välttämättä edelleen sijaistarvetta. Harkinnanvaraisia vapaita myönnettäessä huomioidaan vapaan yhtäjaksoisuutta koskevat periaatteet.

Matkustamista tulee harkita vain erityisen painavasta syystä. Kaupungin matkustusohjeita tulee noudattaa (julkiset liikennevälineet, kimpapakyydit) ja niihin liittyviä ohjeistuksia tullaan tarkentamaan.

Taloudelliset vaikutukset

Yhteissäätöpotentiaali (kaikki toimenpiteet) Henkilöstöpalvelut 91 800 euroa/vuosi
Koko kaupungin yhteiset: 60 000 tai 125 000 euroa/vuosi

- Vaikutukset käyttötalouteen 2027-2029
- Vaikutukset tulevien vuosien kustannuskehitykseen

Taloudellisen tilanteen kohennettua tulee tarkastella uudelleen esimerkiksi koulutusbudjetin ja henkilöstöetuuksien tason mahdollista nostoa.

Henkilöstövaikutukset

- Tehtävien järjestelyt
- Rekrytointijarrun vaikutukset

Henkilöstöpalveluissa ei ole tulossa eläköitymisiä ajanjaksolla 2026-2029. Rekrytointijarru haastaisi henkilöstöpalveluita tilanteessa, että joku irtisanoutuisi tai jäisi pidemmälle poissaololle. Henkilöstöpalveluiden toimintaa ei nykyisellään voisi taata pienemmillä resursseilla.

Henkilöstöpalveluissa on vuoden 2026 aikana kaksi pidempiaikaista sijaisuuden tarvetta.

- Sijaisjärjestelyt
 - Henkilöstöpalvelut ei lähtökohtaisesti palkkaa sijaisia lyhyiden poissaolojen tai vuosilomien ajaksi. Sen sijaan pidemmät poissaolot vaativat sijaisen.
- Koulutus- ja osaamistarpeet
 - Henkilöstöpalveluiden osalta kouluttautumiset koskevat lähinnä lainsäädäntömuutoksia, työehtosopimusmuutoksia sekä muita mahdollisesti työnantajavelvoittavia määräyksiä, joista on välttämätöntä päivittää osaamista ja tietoja. Myös järjestelmäpäivitykset vaativat kouluttautumista.
 - Kaupungin omien työllisyyspalveluiden osalta kouluttautuminen keskittyy palveluosaamisen lisäämiseen, esimerkiksi työkyky- ja eläkeselvittelykokonaisuuksiin.
 - Työsuojeluvaltuutetut ja luottamusedustajat (varahenkilöineen) ovat virka- ja työehtosopimusten mukaisesti oikeutettuja tiettyyn määrään kouluttautumista

per kalenterivuosi. Koulutuksissa arvioidaan vaikuttavuutta sekä kustannuksia mahdollisine matkustamisineen ja sijaistarpeineen.

Priorisoitu toimenpidelista - TOP 5

Prioriteetti	Toimenpide	Arvioitu säästö €/vuosi	Toteutettavuus	Riskitaso
1	10pv sairauspoissaolo esihenkilön luvalla	17 660	Toteutettu	Matala
2	Työterveyden sopimusrajaus	38 000	Osin toteutettu Helppo	Keskitaso

Prioriteetti	Toimenpide	Arvioitu säästö €/vuosi	Toteutettavuus	Riskitaso
3	Työsuhdepolkupyörät	5 940	Toteutettu	Matala
4	ePassi euromäärä	29 850	Helppo	Matala
5	Merkipäivämuistaminen	0	Helppo	Matala
6	ePassi jako kahteen erään	2000	Helppo	Matala
1	Koulutukset luottamushenkilöstö /	3 080 tai 8 750	Helppo	Matala
2	Kokouskahvit	10 000	Keskitaso	Keskitaso
3	Koulutukset/henkilöstö	29 000	Helppo	Matala

Riskit

- Taloudelliset riskit
 - Kokouskahvien liiallinen vähentäminen näkyy esimerkiksi kaupungintalolla palveluntarjoajan toimintaan mahdollisena kannattavuuden laskuna. Muutos voi tällöin heikentää kiinnostuneisuutta palvelun tuottamiseen.
- Henkilöstöriskit
 - Liiallinen leikkaaminen koulutuksesta ja työsuhde-eduista vähentää Äänekosken kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta työnantajana.
 - Liiallinen leikkaaminen työterveyspalvelujen kokonaisuudesta voi kasvattaa sairauspoissaolojen määrää.
 - Kaupungilla on potentiaalisia eläköitymisiä vuoden 2029 loppuun mennessä 72 työntekijää/viranhaltijaa. Toimintaa tulee tarkastella kriittisesti ja tarvittaessa vähentää vakanssien määrää eli olla rekrytoimatta tilalle uutta henkilöstöä. Myös työnkiertoa eri tehtävien ja työyksiköiden välillä tulee hyödyntää aktiivisesti
- Lainsäädäntöön tai palveluvelvoitteisiin liittyvät riskit
 - Riskit ovat jo toteutuneet seuraavien lainsäädäntöjen osalta;
 - Työsuhdepolkupyöräiden verotusmuutokset 1.1.2026
 - Koulutusvähennyksen poistuminen 1.1.2026
 - Useiden työterveyden lakisääteisten palveluiden muuttuminen arvonlisäverolliseksi 1.11.2025
- Aikatauluriskit

Onnistumisen edellytykset

- Johtamisen ja ohjauksen tarpeet
 - Toimenpiteet voivat vaatia muutoksia johtamistapoihin. Esihenkilöitä on jo koulutettu esimerkiksi sairauspoissaolojen myöntämiseen esihenkilöforumin yhteydessä, jotta toimimme linjakkaasti.
- Prosessien uudistamisen vaatimukset
 - Mahdolliset sopimusmuutokset työterveyden kanssa
 - Päivitykset henkilöstön yleisiin ohjeisiin
- Viestintä ja muutosjohtaminen
 - Toimenpiteiden toteuttaminen vaatii huolellista ja säännöllistä viestintää
- Resurssitarpeet
 - Toimenpiteiden toteuttaminen ei vaadi erillisiä resursseja

Yhteenveto

- Toimialan / vastualueen kokonaisarvio
 - Henkilöstöpalveluiden toimenpiteillä pystytään saavuttamaan tavoitesäästöt (tavoite 2-4%, saavutettu 5,9%).
 - Esitetyt säästöt ovat monelta osin tarkoituksenmukaisia ja noin 44 100 euron osalta (2,8 %) niitä on jo toteutettu vuodesta 2026 alkaen (työterveyspalveluiden osittainen rajaaminen, esihenkilön myöntämät sairauspoissaolot, työsuhdepyöristä asteittainen luopuminen) osana operatiivista toimintaa.
 - Pohdittavaksi tulee, tarvitseeko esimerkiksi Epassista vähentää vai riittäisivätkö muut toimenpiteet. Edun jako kahteen erään olisi joka tapauksessa suositeltavaa.
 - Toimenpiteet, jotka eivät ole ainoastaan henkilöstöpalveluiden kustannuspai- kalla, tuovat yhteensä 102 000 euron vuosittaiset säästöt.
 - Esitetyistä yhteisistä toimenpiteistä on jo otettu käyttöön säästötoimia 99 000 euron edestä (henkilöstön koulutuskustannukset, kahvitusten vähentäminen sekä lomarahavapaiden vaihtaminen). Päätettäväksi jäävät luottamushenkilöiden koulutusbudjetti ja muutokset henkilöstön merkkipäivämuistamiin.
 - Henkilöstöpalveluiden budjetin merkittävin kustannuserä on työterveys. Henkilöstöllä on osaltaan mahdollisuus vaikuttaa palvelun kustannuksiin mm. huomioimalla palvelun käyttöön liittyvät toimintakäytännöt:
 - Lyhytaikaisissa työkyvyttömyyksissä sairauspoissaolo esihenkilön lu- valla (tilanteessa ei akuuttia sairaanhoidon tarvetta)
 - Tarvittaessa hakeutuminen oikeaan palveluun oikealla tavalla - digi- klinikka, tuki- ja liikuntaelinvaivoissa suoraan työfysioterapeutti.
- Keskeiset suositukset
 - Kilpailutetaanko työterveys vai käytetäänkö optiokausi ja muut käytettävissä olevat toimenpiteet?

Arvio siitä, miten toimenpiteet tukevat pysyvää vähintään 1,5 milj. € säästöä vuodesta 2027 alkaen

Pääsääntöisesti hyvin, etenkin työkyvyn ylläpitämiseen ja tukemiseen liittyvät muutokset tuo- vat onnistuessaan kertaantuvia säästöjä ja tehokkuutta. Isoa osaa toimenpiteistä tulee kuiten- kin arvioida kulloisenkin taloustilanteen mukaisesti. Mm. koulutuskustannuksia, ja työsuhde- etuisuuksia tulisi tarkastella säännöllisin väliajoin vastaamaan kulloistakin tarvetta ja

taloustilannetta huomioiden myös niihin liittyvät heijastevaikutukset.

16. Keskushallinto / Maankäyttöpalvelut

Laatija: Nina Marjoniemi, Juha Koskinen

Päivämäärä: 14.4.2026

Toiminnan yleiskuvaus

Maankäyttöpalvelut vastaa riittävästä, monipuolisesta ja kohtuuhintaisesta tonttitarjonnasta sekä kaupungin metsäomaisuudesta. Maankäyttöpalvelut vastaa kunnan toteuttamasta maapolitiikasta, asema- ja yleiskaavoituksesta, kiinteistönmuodostuksesta ja tonttijaosta. Maankäyttöpalvelut vastaa kiinteistörekisterin pitämisestä asemakaava-alueellaan. Maankäyttöpalvelut vastaa ajantasaisen paikkatietoaineiston tuottamisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä koko kaupunkiorganisaation käyttöön. Maankäyttöpalvelut vastaa paikkatietoon liittyvien lakisäätteiden veloitteiden seurannasta ja koordinoinnista sekä valtakunnallisten aineistojen tuomisen kaupungin käyttöön.

Keskeiset palvelut / prosessit

Raakamaan hankkiminen; maankäyttöpäällikkö neuvottelee raakamaan hankkimisesta yksityisiltä maanomistajilta. Maankäyttöpäällikkö ja maankäyttösihteeri laativat kauppakirjat. Maankäyttöpäällikkö tekee viranhaltijan päätökset maanhankinnoista ja allekirjoittaa kauppakirjat. Maankäyttöpalvelut hakee ostetulle kiinteistölle lainhuudon.

Tonttien ja lisämaa-alueiden myynnit / vuokraaminen; Maankäyttöpäällikkö neuvottelee asumisen - ja yritystonttien myymisestä / vuokraamisesta. Maankäyttö-päällikkö ja maankäyttösihteeri laativat kauppakirjat ja vuokrattavien tonttien osalta vuokrasopimukset. Maankäyttöpäällikkö tekee viranhaltijan päätökset myymisestä / vuokraamisesta ja allekirjoittaa sopimukset.

Maankäyttöpalvelut laatii omana työnään asemakaavat alueellaan riittävän ja monipuolisen tonttitarjonnan mahdollistamiseksi. Maankäyttöpalvelut laatii omana työnään osayleiskaavoja mm. kyläalueilla. Tuulivoima-alueiden yleiskaavoituksen ohjaus ja hallinnollinen valmistelu kuuluu maankäyttöpalveluille. Kaavoituspäällikkö valmistelee kaavoitukseen ja poikkeamislupiin liittyvät asiat kaupunginhallituksen päätettäviksi alueidenkäyttölakia, rakentamislakia sekä maankäyttö- ja rakennusasetusta noudattaen.

Kiinteistönmuodostukseen liittyvien tehtävien hoitaminen; kiinteistönmuodostamislain, kiinteistönmuodostamisasetuksen, kiinteistörekisterilain ja alueidenkäyttölain mukaisesti. Maankäyttöpalvelut tekee lohkomistoimitukset asemakaavoitetulla alueella, laatii tonttijakokartat, pitää yllä kiinteistörekisteriä, määrää osoitteet kunnan koko alueella, merkkää maastoon rakentamisluvan mukaiset rakennukset ja pitää yllä pohjakarttaa.

Paikkatiedon ylläpitoympäristöjen suunnittelu, toteutus ja julkaisut. Pohjakartan ajan tasalla pitäminen paikkatieto-ohjelmassa. Maankäyttöpalveluissa laaditaan teemakarttoja kaupungin eri toimialoille.

Mahdolliset viime vuosien muutokset

Eläköitymisten ja irtisanoutumisten kautta on maankäyttöpalveluille saatu uutta ammattitaitoista henkilöstöä joko koulutuksen tai työkokemuksen muodossa. Maan-käyttöpalveluissa on aloitettu pitkäjänteistä kehittämistä ohjelmistojen täysimääräisessä hyödyntämisessä ja luotu näkyvyyttä sekä muutoin monipuolistettu toimintaa. Toimenpiteillä on säästetty esimerkiksi konsulttitoiminnan kustannuksia mm. asemakaavoituksen taustaselvitysten laadinnassa.

Paikkatieto-ohjelmaa on kehitetty niin, että ohjelmisto palvelee muitakin toimialoja. Ohjelmaan on lisätty mm. ajantasakaava, tonttihinnoittelun vyöhykekartat, koulupiirit, ympäristöluvat, rakennusluvat ja poikkeamispäätökset sekä täydellisemmin valtakunnallista materiaalia (mm. väestötietoja, taajamat).

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Menokehitys (henkilöstö, ostopalvelut, tilakulut, muut)

Maankäyttöpalveluiden henkilöstöresurssi on 10 h (kaavoituspäällikkö, maankäyttö-päällikkö, maankäyttösihteeri, maankäyttösuunnittelija, maanmittausinsinööri, kartoittaja, paikkatietoinsinööri ja kaksi kaavasuunnittelijaa). Palkkakulut ovat olleet tasaiset vuosien 2024 ja 2025 osalta.

Puolikkaasta henkilötyövuodesta luovuttiin paikkatiedon osa-alueella eläköitymisen myötä 31.12.2024. Vuoden 2025 alusta alkaen on paikkatiedon hallinta ja kehittäminen ollut yhdellä henkilöllä. Vuoden 2025 alussa säästy henkilövaihdosten vuoksi maankäyttösuunnittelijan palkkamenoa, joka hyödynnettiin neljän (4) kuukauden ajaksi kaavoituksessa rakennusarkkitehtiopiskelijan työharjoittelukuluihin.

Maankäyttöpalveluissa täytettiin kaksi avointa virkaa maaliskuussa 2026. Päätös valituista (maanmittausinsinööri ja maankäyttösuunnittelija) tehtiin 22.1.2026. Maanmittausinsinöörin virkaan valittiin Äänekosken kaupungilla kartoitusinsinöörin tehtävässä ollut henkilö, joten kartoitusinsinöörin toimi jää vuoden 2026 loppuun saakka maankäyttöpalveluiden säästötoimena täyttämättä (henkilöstökulusäästö). Maankäyttösuunnittelijan virka on täyttämättä ainakin 1.1.-31.3.2026 välisen ajan, tästä kertyy henkilöstökulusäästöä.

Pitkissä poissaoloissa tehtävät jaetaan työyksikön kesken vuosina 2026-2027. Vuoden 2026 ajalta säästy henkilöstökuluja kokonaisuudessaan 82 000 € kolmen työtehtävän osalta.

Vuoden 2027 keväällä säästy kahden tehtävän osalta palkkamenoja, kun työtehtäviä ei säästötoimena täytetä.

Ostopalveluna on kaavoituksen perusselvityksille vuosina 2024/2025 varattu 50 000 €/vuosi. Vuodelle 2026 perusselvityksille on varattu vähemmän, käytettävissä on 20 000 €. Maanhankintaan on vuosina 2024/2025 varattu 500 000 €/vuosi. Vuodelle 2026 maanhankintaan on varattu 500 000 €.

Yritystonttien esirakentamiseen on vuosina 2024/2025 varattu 150 000 €/vuosi. Vuodelle 2026 on esirakentamiseen varattu 150 000 €.

Merkittävimmät kustannusajurit

Tuloissa maanvuokratulot, tonttien ja puunmyynnin tulot Menoissa raakamaan hankinta, henkilöstökulut.

Käyttötalouden poikkeamat (alijäämä/ylijäämä)

Vuoden 2026 arvioitu toteuma ja vaikutukset 2027

Henkilöstökuluissa vuodelle 2026 arvioidaan muodostuvan säästöjä rekrytointien yhteydessä tulevan henkilöstövajeen muodossa. Pitkien poissaolojen osalta sijaisia ei vuoden 2026 aikana palkata, mikä tuo säästöjä henkilöstömenoihin. Työkuormaa pyritään huojentamaan käyttämällä mm. palkattomia työharjoittelijoita.

Kustannusrakenteen analyysi

- Kustannuspaikat, joissa kulut kasvaneet $\geq 5\%$ ilman toiminnallista perustetta
- Tilojen käyttöasteet ja tilakustannukset
- Merkittävät sopimukset (päättävät 2026-2027), joissa neuvotteluvaraa

Keskeiset taloudelliset haasteet

- Toiminnalliset, rakenteelliset ja taloudelliset paineet
- Henkilöstöressurssien riittävyys

Maankäyttöpäalveluiden tuotannon takaamiseksi nykyinen henkilöstömäärä 10 on riittävä. Henkilöstökulujen säästötoimet maankäyttöpäalveluissa tarkoittaa tehottomampaa toimintaa, jolloin kaavahankkeet etenevät nykytilannetta verkkaisemmin.

Investointitarpeet ja mahdolliset riskit

- Auton hankinta maastokartoittajille.

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

- Arvio toimialan 2-4 % säästöpotentiaalista

Eläköitymisten ja irtisanoutumisten yhteydessä tulee viivettä uuden henkilöstön palkkaamisessa. Sijaisjärjestelyt pitempien vapaiden osalta hoidetaan vastualueen sisällä. Henkilöstökuluissa säästetään.

- Kustannusvaikuttavat kohteet
- Digitalisointi- ja automaatiopotentiaali (0,5-2 htv säästö)

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Toimenpide 1

- Kuvaus: Tonttimyynnin kehittäminen, tehostetaan näkyvyyttä kotisivuilla. Hyödynnetään kattavammin paikkatieto-ohjelmaa vapaiden tonttien näkyvyydessä. Tavoitteena on, että

karttanäkymästä löytyvät kaikki kaupungin vapaat asumisen tontit ja yritystontit. Klikkaamalla ruudulla olevaa kuvaketta saa näkyviin tontin tarkat tiedot ja hinnan. Nykyisellään näkyyvyydestä puuttuu tontteja.

- Talousvaikutus €/vuosi: 20 000 €
- Vaikutus palveluihin: kaupungin tonttitarjonta on kattavammin löydettävissä
- Vaikutus henkilöstöön: Työllistää kahta henkilöä tarpeellisten lähtötietojen keräämisessä ja syöttämisestä paikkatieto-ohjelmaan (maankäyttösuunnittelija ja paikkatietoinsinööri).
- Vaikutus kuntalaisiin: kaikki kaupungin tontit löytyvät helposti kaupungin kotisivuilta, tieto on ajantasaista
- Riskit ja edellytykset: muutos tapahtuu hitaasti muiden töiden ohella
- Aikataulu: tavoite saada vuoden 2026 aikana kaikki kaupungin tontit näkyviin kaupungin kotisivuille.

Toimenpide 2

- Kuvaus: Kaavoituksen selvityksiin (alihankintaostot) varataan vuosille 2026 ja 2027 rahaa 20 000 €, kun se aikaisemmin on ollut 50 000 €.
- Talousvaikutus €/vuosi: 30 000 €/2026 ja 30 000 €/2027
- Vaikutus palveluihin: kaavoitusta voidaan viedä eteenpäin verkkaisemmalla tahdilla
- Vaikutus henkilöstöön: Ei vaikutusta henkilöstöön.
- Vaikutus kuntalaisiin: Lisäalueita tarvitsevat joutuvat odottamaan kaavoitusta ja vaikutus voi olla tontin asettaminen rakennuskieltoon.
- Riskit ja edellytykset: Poikkeamisten määrä lisääntyy.
- Aikataulu: vuodet 2026 ja 2027

Toimenpide 3

- Kuvaus: Henkilöstökulujen säästö
- Talousvaikutus €/vuosi: 82 000 €/2026 ja 82 000 €/2027
- Vaikutus palveluihin: palveluiden kehittäminen pitkittyy, kaavaprosessien läpivienti venyy
- Vaikutus henkilöstöön: kaikkea ei ehditä tekemään
- Vaikutus kuntalaisiin: prosessin pitkittävät
- Riskit ja edellytykset: hyödynnetään kesäajalla palkattomia harjoittelijoita mm. kaavoituksessa
- Aikataulu: vuosina 2026 ja 2027

Toimenpide 4

- Kuvaus: Maapoliittisen ohjelman laatiminen, tulee uuden yhdyskuntakehittämislain myötä velvoitteeksi seuraavalle valtuustokaudelle. Valmistelu aloitetaan vuoden 2026 aikana.
- Talousvaikutus €/vuosi:
- Vaikutus palveluihin: maankäyttöpalveluiden toiminta näkyy avoimesti kuntalaisille ja maanomistajille, luo ennakoitavuutta ja turvallisuutta tulevaisuuteen
- Vaikutus henkilöstöön: ohjaa maankäyttöpalveluiden henkilöstöä toimimaan maapoliittisessa ohjelmassa asetettuja tavoitteita kohti ja siinä määritellyin toimintatavoin
- Vaikutus kuntalaisiin: selkeä kuva kunnan harjoittaman maapoliitiikan toiminnasta ja työken-
tästä

- Riskit ja edellytykset: kuormittaa henkilöstöä uutena toimenpiteenä seuraamaan maapoliittisessa ohjelmassa määriteltyjä mitattavia asioita
- Aikataulu: vuosina 2026, 2027 ja 2028

Palveluverkko ja tilankäyttö

- Yhdistämis-, siirto- tai lakkauttamismahdollisuudet
- Tilojen kunto ja korjausvelka

Tilasäästämahdollisuudet

- Luovuttavat / supistettavat tilat
- Tilojen yhteiskäyttämahdollisuudet
- Kiinteistöjen optimointi (myynti, vuokraus, purkaminen)

Tulojen lisääminen

- Maksujen ja taksojen tarkistustarpeet
- Maankäyttöpalveluiden hinnastoon tehdään korotukset, arviolta 5 %.
- Uudet mahdolliset tulonlähteet tai palvelumallit
- Yritysyhteistyö, hankkeet ja ulkopuolinen rahoitus
- Maankäyttöön liittyvät tulopotentialit (vain relevantit toimialat)

Taloudelliset vaikutukset

- Yhteissästöpotentiaali (kaikki toimenpiteet)

Rekrytointijarrulla ja alihankintoihin tehtävällä määrärahamuutoksella vuosiin 2024 ja 2025 verrattuna säästöä kertyy 104 000 € / vuosina 2026 ja 2027.

Maankäyttöpalveluiden hinnastoon tehtävällä 5 % korotuksella, tonttimyynnin kehittämisellä ja maapoliittisen ohjelman linjauksilla on positiivinen talousvaikutus.

Säästö/kehittämistoimenpide	Talousvaikutus €/vuosi	Säästö €/vuosi 2026	Säästö €/vuosi 2027
Tonttimyynnin kehittäminen	20 000 € /vuosi		
Rekrytointijarru		82 000	82 000
Hintojen korotus	1 000 € /vuosi		
Maapoliittisen ohjelman linjaukset			
Määrärahan muutos alihankintoihin		30 000	30 000

Henkilöstövaikutukset

Tehtävien järjestelyt

Rekrytointien yhteydessä tehtävä väliaikainen tehtävien järjestely on ok. Muutoin maankäyttöpalveluiden henkilöstömäärä (10) on tarpeellinen.

Rekrytointijarrun vaikutukset

Rekrytointien yhteydessä tulee kuukausien viivettä henkilöstömenoihin. Toimen täyttämättä jättäminen vaikuttaa tehtäväkuorman toteuttamiseen, maankäytön prosessit pitkittyvät.

Sijaisjärjestelyt

Ei palkata sijaisia pitkiin poissaoloihin.

Koulutus- ja osaamistarpeet

Osallistutaan vain maksuttomiin koulutuksiin.

Riskit

- Taloudelliset riskit
- Henkilöstöriskit
- Lainsäädäntöön tai palveluvelvoitteisiin liittyvät riskit
- Aikatauluriskit

Onnistumisen edellytykset

- Johtamisen ja ohjauksen tarpeet
- Prosessien uudistamisen vaatimukset
- Viestintä ja muutosjohtaminen
- Resurssitarpeet

Arvio siitä, miten toimenpiteet tukevat pysyvää vähintään 1,5 milj. € säästöä vuodesta 2027 alkaen

Säästö/kehittämistoimenpide	Talousvaikutus €/vuosi	Säästö€/vuosi 2026	Säästö€/vuosi 2027
Tonttimyynnin kehittäminen	20 000 € /vuosi		
Rekrytointijarru		82 000	82 000
Alihankintakulu		30 000	30 000
Hintojen korotus	1 000 € / vuosi		

17.Keskushallinto / Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut

Laatija: Tapani Hämäläinen, Juha Kärkkäinen
Päivämäärä: 15.4.2026

Toiminnan tehtävät ja vastuut

Vastuualue sisältää talous- ja tietohallinnon sekä liikennepalveluiden kustannuspaikat.

Keskeiset palvelut / prosessit

Taloushallinnon toiminnan pääpaino on kaupungin taloushallintopalvelujen tuottamisessa. Keskeisimmät toiminta-alueet ovat yleisen talouskehityksen seuraaminen, kaupungin taloussuunnittelu-järjestelmän kehittäminen, talousarvion ja taloussuunnitelman valmisteluprosessi, kirjanpito, talousraportoinnin tuottaminen, tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen valmistelu, maksuliikenne, kaupungin rahoitus ja riskien hallinta sekä kaupunkikonsernin kokonaistalous ja talousohjaus. Tietohallinto toimii kaupungin sekä konserniyhtiöiden keskeisenä tukipalveluna, jonka tehtävänä on varmistaa ICT-infrastruktuurin, tietojärjestelmien, tietoturvan ja digitaalisten palveluiden toimivuus ja kehittäminen.

Vastuualue vastaa myös liikennepalveluista sekä kaupungin keskistetyistä hankintatoimista. Liikennepalveluiden tavoitteena on järjestää laadukkaat kuljetuspalvelut kaupungin eri toimialoille sekä kuntalaisille. Keskitetyn hankintatoimen tarkoitus on varmistaa, että kaupungin ostot tehdään tehokkaasti, taloudellisesti ja hallitusti.

Mahdolliset viime vuosien muutokset

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue aloitti vuoden 2025 alusta. Muutos lisäsi talous- ja tietohallinnon tehtäviä sekä kokonaistaloudellista vastuuta. Äänekoski liittyi Linkki-joukkoliikenteen toimivalta-alueeseen vuoden 2024 alussa.

Taloudellinen nykytila 2024-2026

Menokehitys (henkilöstö, ostopalvelut, tilakulut, muut)

Henkilöstökuluihin on vaikuttanut yhden tietohallinnon avoimen vakanssin täyttö sekä valtakunnalliset palkkaratkaisut. Palvelujen ostoihin on budjetoitu työllisyysalueelta ostettava hankintaresurssi (0,5 htv). Liikennepalveluissa kustannuksia on kohdennettu vuodesta 2025 alkaen opetuspalveluille (joukkoliikenteessä kulkevat koululaiset).

Merkittävimmät kustannusajurit

Henkilöstökulut (47,0 %) ja kuljetuspalveluiden osto (31,3 %)

Käyttötalouden poikkeamat (alijäämä/ylijäämä)

Vuoden 2025 talous- ja tietohallinnon osalta henkilöstössä on ollut vajausta, joten henkilöstökulut alittivat budjetin. Myös palvelujen ostot jäävät alle budjetoidun vuonna 2025 (mm. ICT-hankinnat).

Vuoden 2026 arvioitu toteuma ja vaikutukset 2027

Vuosi 2026 toteutunee tähän hetkisen tiedon mukaan talousarvion mukaisesti. Mahdollisiin säästöihin otetaan kantaa kohdassa 3., joilla on vaikutusta vuoden 2027 talousarvion valmisteluun.

Kustannusrakenteen analyysi

- Kustannuspaikat, joissa kulut kasvaneet $\geq 5\%$ ilman toiminnallista perustetta
 - Ei merkittäviä muutoksia
- Tilojen käyttöasteet ja tilakustannukset
 - Kaupungintalolla on käytössä 9,5 työhuonetta. Muu henkilöstö työskentelee kouluilla. Kaupunkirakenne vastaa tilikustannuksista ja ne vyörytetään käyttäjille.
- Merkittävät sopimukset (päättävät 2026-2027), joissa neuvotteluvaramaa
 - Kuljetuspalvelut kilpailutetaan tarvittaessa ja Linkin vastuulla olevista joukkoliikennekuluista pyritään neuvottelemaan vuosittain.

Keskeiset taloudelliset haasteet

Henkilöstöressurssien riittävyys

Vastuualueella työskentelee 13 henkilöä (talous: 6, tietohallinto: 6 ja liikennepalvelut: 1). Lisäksi 0,5 htv:n resurssi (HR:n kanssa yhteinen).

Säästöjä ei saavuteta yksinkertaisesti pelkästään leikkaamalla henkilöstön määrää. Vastuualueen henkilöstöressurit ovat työn määrään nähden niukat, joten säästö syntyy toimintatapojen ja rakenteiden uudistamisesta sekä työn tehostamisesta digitalisaation ja automaation avulla. Tehostamisen edellyttää kuitenkin alkuvaiheen panostuksia eikä säästötavoitteita saavuteta ilman kustannuksia.

Arvio säästö- ja tehostamispotentiaalista

- Arvio toimialan 2-4 % säästöpotentiaalista
 - Talous- ja tietohallinto 2,8 % ja liikennepalvelut 1,9 %, yhteensä 43 100 euroa.
- Kustannusvaikuttavat kohteet
 - Selvitetään kyläbussin kautta palveluliikenteen synergia, jonka kautta voisi syntyä lisäsäästöjä (kyläbussi vuositasolla n. 100 000 € ja palveluliikenne n. 60 000 €)
- Digitalisointi- ja automaatiopotentiaali (0,5-2 htv säästö)

Ehdotetut toimenpiteet vuodelle 2027-2029

Toimenpide 1: Palvelujen ostot talous- ja tietohallinto- ja liikennepalvelut

- säästö yhteensä 43 100 euroa
- kokouskahvit, koulutukset, majoitus- ja ravitsemispalvelut sekä matkakulut: leikkaus 20 %, vuotuinen säästö 3 600 euroa vuosina 2026-2027

Toimenpide 2: Prosessien digitalisointi ja automaatio (koko kaupunki)

Kuvaus: Kehitetään hallinto- ja asiakaspalveluprosesseja sähköisiksi.

- Tekoäly ja ohjelmistorobotiikkaa esim. laskujen käsittely, lupapalvelut, asiakaspalautteet jne.

- Talousvaikutus €/vuosi: Arvioitu säästö tarkentuu prosessin edetessä (henkilöstömenojen ja ostopalvelujen väheneminen).
- Vaikutus palveluihin: Nopeammat ja virheettömät palvelut, parempi saavutettavuus.
- Vaikutus henkilöstöön: Työtehtävien muutos, osaamisen kehittämistarve; ei välttämättä irtisanomisia, mutta rekrytointijarru.
- Vaikutus kuntalaisiin: Sähköiset palvelut parantavat asiain sujuvuutta ja vähentävät jonotusaikoja.

Toimenpide 2: Pilvipalveluihin siirtyminen ja konesalien optimointi (koko kaupunki)

Kuvaus: Siirretään nykyisiä palvelimia ja sovelluksia pilvipohjaisiin ratkaisuihin, vähennetään omia konesalikustannuksia ja laiteinvestointeja (huomioitava riskit).

- Talousvaikutus €/vuosi: Kustannusvaikutus lievästi kasvava pilvipalvelujen jatku-vien lisenssi- ja käyttömaksujen vuoksi.
- Vaikutus palveluihin: Parempi skaalautuvuus ja tietoturva, palveluiden jatkuvuus varmistuu.
- Vaikutus henkilöstöön: Tarve pilvipalveluosaamisen vahvistamiseen, mutta ylläpitotyön määrä vähenee.
- Vaikutus kuntalaisiin: Palveluiden käytettävyys paranee, erityisesti etäpalveluissa.

Toimenpide 3: ICT-hankintojen keskittäminen ja puitesopimusten hyödyntäminen (koko kaupunki)

Kuvaus: Kilpailutusten tehostaminen ja sopimusten tarkistus (esim. ohjelmistolisenssit, laitehankinnat). Hyödynnetään yhteishankintamalleja ja volyyमितuja.

- Talousvaikutus €/vuosi: Säästö tarkentuu prosessin edetessä (hankintakustannusten aleneminen).
- Vaikutus palveluihin: Ei merkittävää heikennystä, mutta mahdollisuus parempiin palveluehtoihin.
- Vaikutus henkilöstöön: Ei henkilöstövähennyksiä.
- Vaikutus kuntalaisiin: Epäsuora vaikutus - kustannussäästöt tukevat palveluiden säilymistä.

Taloudelliset vaikutukset

Yhteissäästöpotentiaali (kaikki toimenpiteet)

Vastuualue yhteensä 46 700 € (2,7 %)

Palvelu- ja asiakasvaikutukset

Ei merkittäviä muutoksia palvelutasoon ja asiakkaisiin

Henkilöstövaikutukset

- Tehtävien järjestelyt
 - ei
- Rekrytointijarrun vaikutukset
 - ei lisärekrytointeja lähivuosina
- Sijaisjärjestelyt

- ei käytetä
- Koulutus- ja osaamistarpeet
 - vain välttämättömät ja tarpeelliset koulutukset järjestetään

Yhteenveto

- Toimialan / vastualueen kokonaisarvio
 - 46 700 €

Arvio siitä, miten toimenpiteet tukevat pysyvää vähintään 1,5 milj. € säästöä vuodesta 2027 alkaen

Vastualueen toimenpiteet tukevat tasapainottamistavoitteita.

18. Tasapainottamissuunnitelma

Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Elinvoimayksikkö	Tehtävän lakkaaminen (uudelleen järjestely)	pysyvä		35 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Elinvoimayksikkö	Tehtävän lakkaaminen	pysyvä			20 000	17 000
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Elinvoimayksikkö	Kokouskahvit	tilapäinen	2 700		-2 700	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Elinvoimayksikkö	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	980		-980	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Elinvoimayksikkö	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	2 780		-2 780	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Hallintopalvelut	Toimielinten koko (27-jäseninen valtuusto ja 7-jäseninen hallitus)	pysyvä				15 000
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Hallintopalvelut	Kokouspalkkioiden maksuperusteiden uudelleenarviointi (hyvin lyhytkestoisien osallistumisen ja iltakouluihin osallistumisen palkkioiden alentaminen sekä pitkien kokousten lisäpalkkioiden supistaminen)	pysyvä		10 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Hallintopalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 220		-1 220	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Hallintopalvelut	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	400		-400	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Hallintopalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	2 850		-2 850	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	10 pv poissaolo esihenkilön luvalla	pysyvä		17 600		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	Työterveys, sopimusrajaus (mm. erikoislääkäripalkkiot)	pysyvä		38 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	Poistetaan työsuhtedepokupyöriä	pysyvä		2 000	2 000	2 000
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	ePassi euromäärä 250 € --> 200 €	pysyvä		29 900		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	ePassi jako kahteen erään	pysyvä		2 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	410		-410	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	3 140		-3 140	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Henkilöstöpalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	1 500		-1 500	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Tonttimyynnin näkyvyyden tehostaminen	pysyvä		20 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Rekrytointijarru	tilapäinen	82 000		-82 000	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Taksojen korotus	pysyvä	1 000	1 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Kaavoitusvoitot, Koukkuniemi	tilapäinen			150 000	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Alihankintaostot	tilapäinen	30 000		-30 000	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Kokouskahvit	tilapäinen	150		-150	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 800		-1 800	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Maankäyttö	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	1 130		-1 130	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Muu toiminta	Palvelujen ostot (toiminnan kehittäminen)	pysyvä		30 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Muu toiminta	Kevan tasausmaksu	pysyvä	100 000	50 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Muu toiminta	Kokouskahvit	tilapäinen	190		-190	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	Palvelujen ostot (talous- ja tietohallinto)	pysyvä		29 100		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	Palvelujen ostot (liikennepalvelut)	pysyvä		14 000		
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	150		-150	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 560		-1 560	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	200		-200	
Keskushallinto	Kaupunginhallitus	Talous-, tietohallinto- ja liikennepalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	1 690		-1 690	
Keskushallinto	Tarkastuslautakunta	Tarkastustoiminta	Kokouskahvit	tilapäinen	750		-750	
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Sijaismäärärahat (kirjasto)	pysyvä		6 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Kirjastoaineistot	pysyvä		6 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Palvelujen ostot (musiikkiopisto)	pysyvä		5 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Kulttuuritoimen kohdeavustukset	pysyvä		5 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Keitele-Museon yhteistyösopimus	pysyvä		1 800		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Kotitalousneuvonta (Koskela)	pysyvä		14 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Museon palvelujen ostojen vähennys	pysyvä		1 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Kylien avustukset	pysyvä		10 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Liikuntapaikkaverkosto: kahden luistelukentän vähentäminen	pysyvä		8 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Liikuntatoimen kalusto	pysyvä		5 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Ensilumenlatu (kulujen pienentäminen)	pysyvä		5 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Liikuntatoimen avustukset	pysyvä		7 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Uimahallit, kulunvalvonta- ja kassajärjestelmän muutos	pysyvä		5 000		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Toimialan taksojen ja maksujen korotus noin 2 %	pysyvä		9 600		
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	1 500		-1 500	
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 840		-1 840	
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	11 850		-11 850	
Kulttuuri ja liikunta	Kulttuuri- ja liikuntalautakunta	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut	Kiinteistöhoidon kumppanuussopimus: ei indeksikorotusta vuodelle 2027.	tilapäinen		7 900		

Toimiala	Lautakunta	Vastuualue	Säästö- tai kehityskohte	pysyvä/tilap	2026 säästö	2027	2028	2029
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Varhaiskasvatuksen johtajuusmalli	pysyvä		108 000		4 400
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Tehtävien lakkaaminen perhepalveluissa	pysyvä	42 800	207 500	234 700	169 600
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Yksiköiden toiminnan lakkaaminen (ateriakustannukset)	pysyvä	34 000	55 000	40 000	40 000
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Sijaismäärärahojen supistaminen	pysyvä	10 000	44 000		
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Sumiaisten nuorisotila poistuu käytöstä -> korvautuu liikkuvalla nuorisotyöllä	pysyvä			21 500	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Varhaiskasvatuksen toiminnanohjausjärjestelmän uusiminen	pysyvä		43 000		
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	3 560		-3 560	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	4 640		-4 640	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	2 460		-2 460	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Lasten, perheiden ja nuorten palvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	5 360		-5 360	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Erilliskorvaukset	pysyvä	25 000	16 000		
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Valinnaisaineiden supistaminen	pysyvä	8 000	11 000		
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Tehtävien lakkaaminen opetustoimessa	pysyvä	52 100	148 900	156 700	145 800
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Kuljetuskustannusten optimointi	pysyvä		4 000	11 000	25 000
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Lukion oppimateriaalit	pysyvä		5 000	5 000	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Koulutoimen ICT-menot	pysyvä		8 000	3 000	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Oppilasruokailut (oppilasmäärän väheneminen)	pysyvä	6 000	50 000		
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Koulun lakkauttaminen Honkola tai Hietama (henkilöstökulut)	pysyvä				94 500
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Lomarahojen vaihto vapaaksi	pysyvä		25 000		
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	3 150		-3 150	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	7 100		-7 100	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	1 460		-1 460	
Opetus ja kasvat	Opetus- ja kasvatustalautakunta	Opetuspalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	4 430		-4 430	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Suolahden nuorisotilojen siirtyminen koululle, vuokratulot	pysyvä		10 000		
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Kiinteistöhoiton kumppanuussopeimus: ei indeksikorotusta vuodelle 2027.	tilapäinen		107 100		
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	EnerKey sopimuksen purkaminen	pysyvä		40 000		
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Energiansäästötoimenpiteet: sähkö ja lämpö	pysyvä	100 000	120 000	30 000	20 000
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	680		-680	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 340		-1 340	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	260		-260	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	5 140		-5 140	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Palveluverkon tiivistäminen	pysyvä		45 000	53 000	42 000
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Kaupunkirakennepalvelut	Rekrytointijarru	tilapäinen		50 000	17 000	-67 000
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Ruokapalvelut	Elintarvikemäärärahat. Säästö 40 000 euroa vuonna 2027 (huomioitu opetuksessa ja kasvatuksessa).	pysyvä				
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Ruokapalvelut	Ruokapalvelutyöntekijöiden toimien täyttämättä jättäminen: lasten väheneminen 1 vakanssi ja yksiköiden lakkauttaminen 3 vakanssia. Säästö 40 000 euroa / vakanssi vuosina 2026-2029 (huomioitu opetuksessa ja kasvatuksessa).	pysyvä				
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Ruokapalvelut	Lomarahojen vaihto vapaaksi. Säästö 25 000 euroa vuonna 2027 (huomioitu opetuksessa ja kasvatuksessa).	pysyvä				
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Ruokapalvelut	Kokouskahvit	tilapäinen	80		-80	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Ruokapalvelut	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	1 640		-1 640	
Kaupunkirakenne	Kaupunkirakennelautakunta	Ruokapalvelut	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	1 280		-1 580	
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristöhallinto	Liitytään Laukaan maaseutuviranomaisen yhteistoimintaluueeseen	pysyvä		17 100		
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristövalvonta	Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun taksojen tarkastus 5 %	pysyvä		6 700		
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristövalvonta	Tehtävänimikemuutos	pysyvä		6 400		
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristövalvonta	Kokouskahvit	tilapäinen	190		-190	
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristövalvonta	Koulutukset (-20 %)	tilapäinen	690		-690	
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristövalvonta	Majoitus- ja ravitsemispalvelut (-20 %)	tilapäinen	90		-90	
Kaupunkirakenne	Ympäristölautakunta	Ympäristövalvonta	Matkakulut (-20 %)	tilapäinen	3 230		-3 230	

Toimiala	Lautakunta	Vastuualue	Säästö- tai kehityskohde	pysyvä/tilap	2026 säästö	2027	2028	2029
Koko kaupunki	Kaikki lautakunnat	Kaikki vastuualueet	Prosessien digitalisointi ja automaatio	pysyvä			50 000	50 000
Koko kaupunki	Kaikki lautakunnat	Kaikki vastuualueet	Ohjelmistojen optimointi (tarveharkinta ja kilpailutus)	pysyvä			20 000	30 000
Koko kaupunki	Kaikki lautakunnat	Kaikki vastuualueet	Lautakuntien koon pienentäminen 9 -->7	pysyvä				9 000
Koko kaupunki	Kaikki lautakunnat	Kaikki vastuualueet	Merkipäivämuistaminen (100 €:n lahjakortti muutetaan 150 €:n rahalahjaksi ja rajataan vain 50- ja 60-vuotiaille ja eläköityville). Luovutaan standardeista ja kukista.	pysyvä				
Koko kaupunki	Kaikki lautakunnat	Kaikki vastuualueet	Sairauspoissaolojen hallinta (12,5 päivää vuonna 2024, 15,0 päivää vuonna 2025, tavoite 14,0 vuonna 2026, tavoite 13,0 päivää vuonna 2027, tavoite 12,0 päivää vuonna 2028). Hinta 100 000 €/päivä.					
			Yhteensä		576 470	1 502 600	616 030	597 300

19. Tulojen lisääminen (veroperustemuutokset, joita ei ole huomioitu tasapainottamissuunnitelmassa)

Talouden tasapainottamistyöryhmän tasapainottamistoimenpiteissä ei ole huomioitu mahdollisia kiinteistöverojen korotuksia.

Mikäli tasapainottamistoimenpiteenä korotetaan kunnallisveroa tai kiinteistöveroja, alla laskelma korotusten vaikutuksesta:

- Kunnallisveron tarkistus 0,1 % noin 350 000 €
- Mahdollinen kiinteistöverojen muutos yhteensä noin 850 000 €
 - yleiset kiinteistöveron alaiset maa-alueet ja rakennukset 1,30 % → 1,40 % (373 000 €)
 - vakituiset asuinrakennukset 0,60 % → 0,70 % (440 000 €)
 - muut asuinrakennukset 1,20 % → 1,30 % (37 000 €)